

Міністерство освіти і науки України

Національний університет “Києво– Могиллянська академія”

Факультет економічних наук

Кафедра фінансів

Магістерська робота

ОСВІТНІЙ СТУПІНЬ - МАГІСТР

на тему: « **УПРАВЛІННЯ ЕФЕКТИВНІСТЮ ФОРМУВАННЯ
ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА**»

Виконав: студентка 2-го року навчання,
Спеціальності
072 «Фінанси, банківська справа та
страхування»

Городецька Ольга Михалівна

Керівник: Слав'юк Н.Р.
кандидат економічних наук, доцент

Рецензент Боярко І.М.
(прізвище та ініціали)

Магістерська робота захищена

з оцінкою « _____ »

Секретар ЕК Донкоглова Н.А.
« _____ » _____ 2021 р.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА.....	6
1.1 Суть та значення управління фінансовими ресурсами підприємства.....	6
1.2 Класифікація фінансових ресурсів підприємства	10
1.3 Науково-методичні підходи до оцінки ефективності управління фінансовими ресурсами підприємства.....	18
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА.....	31
2.1 Загальна характеристика діяльності підприємства ТОВ «Кернел Трейд» ..	31
2.2 Аналіз фінансових показників ТОВ «Кернел Трейд»	37
2.3 Оцінка формування фінансових ресурсів підприємства.....	42
РОЗДІЛ 3 УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА.....	58
3.1 Модель оцінки ефективності використання фінансових ресурсів підприємства ТОВ «Кернел Трейд».....	58
3.2 Критерії оптимізації та підвищення ефективності використання фінансових ресурсів підприємства	76
3.3 Резерви підвищення рівня капіталізації підприємства	88
ВИСНОВКИ	98
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	102
Додаток А	115
Додаток Б.....	117

ВСТУП

В умовах трансформаційних процесів глобалізації, розвитку все нових форм прояву ринкових відносин в Україні, підприємства повинні швидко адаптуватися до змін. Постійні коливання валютного курсу, змушують підприємства бути в стані постійної готовності до нових випробувань фінансової міцності. Ріст соціальних стандартів та майбутній прихід нових особливостей оподаткування впливають на інвестиційну діяльність компаній, величину чистого прибутку та загалом на масштаби діяльності. В таких конкурентних умовах підприємству важливо вижити, роблячи ставку на перспективне зростання фірми. Підприємства змушені формувати фінансові ресурси так, щоб забезпечити стабільне становище на ринку та отримання позитивного фінансового результату. Ефективне управління фінансовими ресурсами підприємства є передумовою високих результатів в його господарській діяльності.

Актуальність теми. Основною метою управління ефективністю формування фінансовими ресурсами є їх оптимізація, тобто вибір найефективнішої пропорції між джерелами їх формування, з урахуванням умов і особливостей господарської діяльності підприємства. Дефіцит фінансових ресурсів спричиняє формування та зростання заборгованостей перед партнерами, інвесторами, власним персоналом, фінансовими інституціями, державою. Це негативно впливає на імідж підприємства, подальше його функціонування та можливості розширення виробничих потужностей. У зв'язку з цим питання щодо оцінки ефективності використання фінансових ресурсів є актуальним. Тому комплексна розробка теоретичних і практичних питань управління ефективністю формування фінансових ресурсів в сучасних умовах, є актуальною проблемою сьогодення, що і стало причиною вибору теми магістерської роботи. Теоретико-методологічною основою є наукові праці зарубіжних та вітчизняних вчених, фінансова звітність підприємства. Формування структури капіталу і фінансування підприємства займалися такі вітчизняні вчені, як М. Д. Білик, І. О. Бланк, О. Д. Василик, І. В. Зятковський, Л. О. Лігоненко, В. М. Опарін, К. В. Павлюк, А. М. Поддєрьогін та інші. Над дослідженням проблем функціонування фінансових ресурсів підприємств працювали російські та зарубіжні вчені Ю. Брігхем,

Р. Брейлі, В. В. Бочаров, Г. Дональдсон В. В. Ковальов, С. Майєрс, Дж. С. Мілль, В. М. Родіонова, М. В. Романовський, В. А. Слепов, та ін. Формування фінансових ресурсів в сільськогосподарських підприємствах, ефективність їх формування і використання досліджувалась великою кількістю вітчизняних та іноземних науковців. Слід відмітити праці М. Дем'яненко, О. Могильного, М. Чумаченко, А. Поддєрьогіна, І. Кириленка та ін.

Мета і завдання. Метою роботи є обґрунтування теоретичних засад та практичних рекомендацій щодо управління ефективністю формування фінансових ресурсів, визначення факторів впливу обраного для дослідження підприємства.

Завданнями дослідження є наступні:

- визначити сутність та види фінансових ресурсів підприємства;
- дослідити науков-методичні підходи до оцінки ефективності управління фінансовими ресурсами;
- охарактеризувати діяльність підприємства ТОВ «Кернел Трейд»;
- проаналізувати фінансові показники ТОВ «Кернел Трейд»;
- оцінити особливості формування фінансових ресурсів підприємства;
- побудувати модель оцінки ефективності використання фінансових ресурсів підприємства ТОВ «Кернел Трейд»;
- визначити напрями підвищення ефективності використання фінансових ресурсів підприємства;
- дослідити резерви підвищення рівня капіталізації підприємства.

Об'єктом дослідження є фінансові ресурси підприємства ТОВ «Кернел Трейд». **Предметом дослідження** є сукупність теоретичних, методичних і практичних підходів у формуванні та оптимізації фінансових ресурсів підприємства ТОВ «Кернел Трейд» .

Методи дослідження. У даній роботі було використано загальнонаукові та спеціальні методи пізнання. Серед них можна виділити наступні:

- 1) аналіз, синтез, індукція, дедукція, узагальнення та систематизація науково-методичної літератури, посібників, збірників наукових праць, які дозволили

обґрунтувати теоретичні основи забезпечення ефективності управління фінансовими ресурсами;

- 2) спостереження, збір фактів, вимірювання, порівняння та діагностування дали змогу оцінити рівень ефективності управління виробничим потенціалом ТОВ «Кернел Трейд»;
- 3) описовий метод, групування, класифікація, абстрактний аналіз, формалізація та узагальнення стали основою виявлення напрямків підвищення ефективності управління ТОВ «Кернел Трейд»;
- 4) економетричні методи економічного аналізу, які дозволили побудувати моделі оцінки фінансових ресурсів ТОВ «Кернел Трейд» та ще трьох сільськогосподарських компаній.

Інформаційна база. Інформаційною базою дослідження є фінансова звітність підприємств ТОВ «ТОВ «Кернел Трейд» Трейд.

Наукова новизна кваліфікаційної роботи полягає у комплексному дослідженні теоретико-методологічних основ фінансування підприємства та оптимізації фінансових ресурсів підприємства та розробці практичних рекомендацій щодо напрямів покращення, розроблена економетрична модель для ТОВ «Кернел Трейд» та модель для сільськогосподарських підприємств.

Робота складається з вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел. В розділі 1 «Теоретичні основи управління фінансовими ресурсами підприємства» розглядаються загальні теоретичні основи фінансування діяльності підприємства в сучасних умовах. Проводиться дослідження теоретичних аспектів фінансових ресурсів. Вивчаються нормативно-правові основи формування і використання фінансових ресурсів підприємства, визначаються їх особливості на підприємстві.

В розділі 2 «Аналіз ефективності управління фінансовими ресурсами підприємства» розглянуто науково-методичні підходи до оцінки ефективності управління фінансовими ресурсами підприємства, проаналізована діяльність та представлений аналіз основних фінансових показників, оцінено формування фінансових ресурсів підприємства ТОВ «Кернел Трейд» .

В розділі 3 «Удосконалення управління фінансовими ресурсами підприємства» розроблена модель оцінки ефективності використання фінансових ресурсів підприємства ТОВ «Кернел Трейд» та чотирьох сільськогосподарських підприємств.

РОЗДІЛІ

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Суть та значення управління фінансовими ресурсами підприємства

У сучасних умовах розвитку економіки України підприємства змушені самостійно приймати рішення для свого ефективного розвитку. Головне завдання кожного підприємства – це забезпечення фінансовими ресурсами. Таким чином, вся система управління повинна приділяти особливу увагу питанню організації фінансування, джерелам надходження фінансових ресурсів та їх розподілу.

Система фінансових ресурсів підприємства являє собою інструмент, за допомогою якого підприємство здатне досягти основної зі своїх цілей – отримання прибутку.

Термін «ресурси» походить від французького слова «resource» – допоміжний засіб, тобто грошові кошти, цінності, запаси, можливості, джерела доходів [1, с.114].

Поняття «фінансові ресурси» ширше. Фінансові ресурси виникають з появою грошей. Грошові відносини виконують функцію засобів обігу і стають капіталом, який приносить прибуток, створює умови для появи фінансів, як самостійної сфери грошових відносин, так і частини виробничих відносин [6, с. 122].

Існують різні підходи до визначення поняття «фінансові ресурси». Можна виділити три основні підходи до визначення фінансових ресурсів підприємства:

1. фінансові ресурси – це грошові доходи і надходження;
2. фінансові ресурси – це сукупність грошових коштів;
3. фінансові ресурси – це сукупність грошових фондів [21].

Прихильником першого підходу є В. М. Родіонова, яка розглядають фінансові ресурси підприємства як грошові кошти, що знаходяться в розпорядженні підприємства, використовуються для покриття витрат і утворення різних фондів і резервів [2].

Прихильники В.В Венгер, О.Р Романенко трактують фінансові ресурси як сукупність фондів грошових коштів, що знаходяться в розпорядженні держави, підприємств і організацій, які створюються в процесі розподілу та перерозподілу сукупного суспільного продукту і національного доходу [3].

Прихильник третього підходу Квасницька Р. С трактує фінансові ресурси як сукупність фондів грошових коштів, що знаходяться в розпорядженні держави, підприємств і організацій, які створюються в процесі розподілу та перерозподілу сукупного суспільного продукту і національного доходу [4].

Не дивлячись на різні визначення поняття «фінансові ресурси» всі три підходи припускають, що створення і ефективно впровадження фінансових ресурсів є основними засадами діяльності організації. Створення грошових ресурсів – це процес мобілізації та формування фінансових ресурсів на підприємстві. Використання фінансів підприємства – це використання фінансових ресурсів для забезпечення виробничої діяльності компанії [21].

Аналізуючи всі перераховані вище визначення фінансових ресурсів, ми визначили, що фінансові ресурси підприємства – це все джерела коштів на підприємстві, які акумулюються для формування необхідних йому активів з метою здійснення своєї діяльності як за рахунок власних доходів, накопичень і капіталу, так і за рахунок різного виду надходжень.

З метою більш повного розуміння економічного змісту фінансових ресурсів потрібно розглянути функції, за допомогою яких вони проявляються як економічна категорія.

Л.М. Бурмістрова, Л.А. Дробозина, Н.В. Колчина, В.Є. Леонтєв, А.М. Литовських вважають, що фінансові ресурси виконують дві основні функції: розподільну і контрольну, ототожнюючи їх з фінансами в цілому.

В.В. Буряковський крім названих двох функцій виділяє ще функцію формування грошових доходів.

За версією В.А. Слепова, Е.І. Громового, І.Т. Кері, фінансові ресурси виконують три функції: забезпечуючу, розподільну і контрольну [20, с.41].

Н.В. Колчина, Г.Б. Поляк, Л.М. Бурмістрова вважають, що функція забезпечування полягає в створенні на підприємстві фондів грошових коштів в оптимальному розмірі. Вчені відзначають, що всі виробничі витрати повинні бути покриті власними доходами. Тимчасова додаткова потреба в коштах покривається за рахунок кредиту та інших позикових коштів. Автори називають і трактують функції фінансових ресурсів по-різному. На їхню думку, наприклад, фондозабезпечуюча функція передбачає оптимізацію джерел фінансування.

Загально визнаними підходами є розподільна і контрольна функції:

- функція розподілу;
- контролююча функція.

Сутність функції розподілу полягає в тому, що всі підприємства забезпечуються в необхідному обсязі фінансовими ресурсами.

Розподільна функція забезпечує розподіл всього ресурсного потенціалу організації по окремих структурних підрозділах, географічними сегментами бізнесу, окремим видам діяльності або якимнебудь іншим аспектам функціонування господарюючого суб'єкта.

Контрольна – проявляється у здійсненні постійного моніторингу за формуванням та використанням фінансових ресурсів у процесі відтворення, реалізується за рахунок наявної фінансової інформації на підприємстві, яка відображена в бухгалтерській, статистичній та оперативній звітності підприємства [1, с.17].

В даному випадку підприємство – це безпосередня самостійна, систематична, на власний ризик діяльність по виробництву продукції, виконанню робіт, наданню послуг з метою отримання прибутку, яка здійснюється фізичними та юридичними особами, зареєстрованими як суб'єкти підприємницької діяльності у порядку, встановленому законодавством [5].

Аналіз фінансових показників діяльності дає можливість оцінити діяльність підприємства і його подальший розвиток, скласти прогноз на основі даних попередніх років і розробити комплекс заходів, спрямованих на усунення негативних факторів.

Основними компонентами фінансових ресурсів на підприємстві є:

- статутний фонд;
- амортизаційний фонд;
- спеціальні фонди цільового призначення невикористаного прибутку;
- короткострокова і довгострокова кредиторська заборгованість;
- всі ресурси підприємства, які були отримані з централізованих та децентралізованих фондів;
- та інші [6, с.144].

Таким чином, при складанні аналізу фінансової діяльності підприємства необхідно приділити пильну увагу проблемі використання фінансових ресурсів підприємства і її ефективність, а також розглянути всі складові частини, які формують фінансовий потік підприємства [9, с.25].

Успішна діяльність підприємства є ознакою ефективного управління ресурсами підприємства.

Завдяки управлінню фінансовими ресурсами підприємство може визначити:

1. оптимальну структуру активів;
2. мінімізувати витрати;
3. досягти ліквідності та платоспроможності на підприємстві;
4. забезпечити достатній обсяг товарно-матеріальних запасів;
5. оптимізувати управління дебіторською заборгованістю та грошовими коштами [21].

Успішна діяльність підприємства є ознакою ефективного управління ресурсами підприємства.

Завдяки управлінню фінансовими ресурсами підприємство може визначити:

1. оптимальну структуру активів;
2. мінімізувати витрати та забезпечити ліквідність та платоспроможність підприємства;

3. сформуувати оптимальний обсяг товарно–матеріальних запасів;
4. оптимізувати управління дебіторською заборгованістю та грошовими коштами тощо [21].

У процесі управління фінансовими ресурсами фінансовий менеджер насамперед аналізує структуру, оборотність, ліквідність оборотних активів, а також забезпеченість оборотним і чистим оборотним капіталом підприємства. Аналізуючи усереднені та максимальні значення таких показників на інших підприємствах галузі, а також враховуючи політику підприємства щодо фінансування оборотного капіталу, менеджер отримує основу для прийняття ефективних управлінських рішень [21].

Для того щоб приймати ефективні управлінські рішення, які пов'язані з рухом грошових коштів на підприємстві, керівнику організації необхідна постійна поінформованість про стан грошових коштів.

Отже, необхідні систематичний детальний аналіз і оцінка фінансових ресурсів організації.

Метою фінансової політики підприємства є найбільш повна мобілізація фінансових ресурсів, необхідних для ефективного функціонування. Фінансові ресурси створюють умови для стабільного процесу розвитку підприємства та забезпечення конкурентоспроможності на ринку. Стабільність роботи підприємства базується на достатності фінансових ресурсів та їхньому стабільному кругообігу.

В різноманітних джерелах навчальної літератури фінансовими ресурсами позначають грошові кошти, що знаходяться в розпорядженні підприємств, держави і організацій, які використовуються підприємством для фінансування власних потреб та оплати витрат підприємства. Частина авторів вважає, що під фінансовими ресурсами потрібно розуміти грошові доходи та надходження, що формуються в руках суб'єктів господарювання і призначені для виконання фінансових зобов'язань, здійснення витрат економічного стимулювання [21].

1.2 Класифікація фінансових ресурсів підприємства

Одночасно з економічною категорією фінансових ресурсів пов'язана економічна категорія джерела фінансових ресурсів. Деякі економісти визначають, що джерелами фінансових ресурсів є фінансові засоби, інші – джерела фінансових ресурсів подають, як самостійну категорію, супутньою фінансовими ресурсами, треті просто уподібнюють до фінансових ресурсів із їх джерелами[21].

Поява категорій джерел фінансових ресурсів і фінансових ресурсів пов'язана з товарно-грошовими відносинами. Тобто фінансові ресурси представляють собою всю сукупність засобів підприємства, а джерела виражають фінансові засоби, що формують фінансові ресурси.

Фінансові ресурси постійно знаходяться у кругообороті, формуються шляхом вивільнених з обігу грошових засобів. Підприємство закупляє потрібні для наступного циклу виробництва матеріальні ресурси[21].

Також кожній групі фінансових ресурсів притаманні певні ознаки та властивості (рис. 1.1).

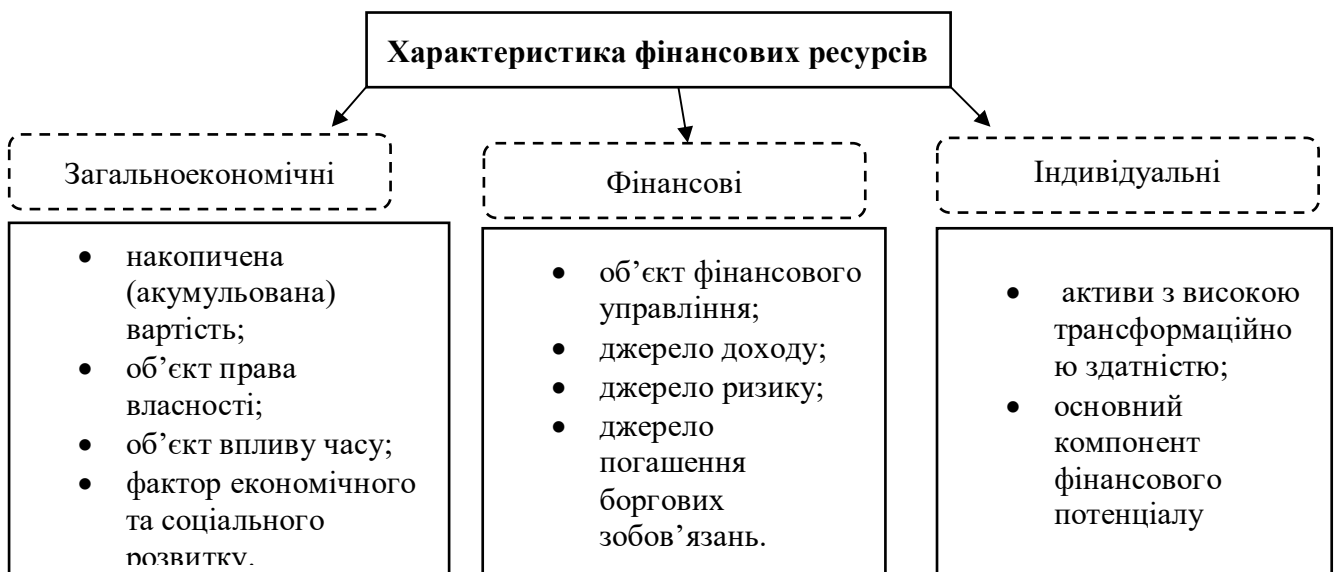

Рисунок 1.1 – Основні характеристики фінансових ресурсів

Джерело складено на основі [7]

Фінансові ресурси мають особливості:

- потреба в ресурсах зумовлена процесом виробництва та створення споживчої вартості;
- структура ресурсів динамічна та пов'язана з розвитком підприємства, галузі;

- використання ресурсів передбачає їх вартісне відтворення, тобто важливим є процес переходу ресурсів із матеріальної форми у вартісну або фінансову[21].

В економічній літературі, як ми вже розглядали, існує кілька підходів до визначення фінансових ресурсів. Вивчення цих підходів є надзвичайно важливим, оскільки в умовах ринкової економіки успішність діяльності підприємства залежить не тільки від правильно обраної політики управління власне виробництвом і матеріальними потоками, а й значною мірою від обґрунтованої стратегії управління його фінансовими ресурсами [21].

Формування фінансових ресурсів на підприємствах відбувається, коли формується статутний фонд підприємства і коли відбувається розподіл грошових надходжень у результаті повернення авансованих коштів у основні та оборотні фонди (рис.1.2) [11].

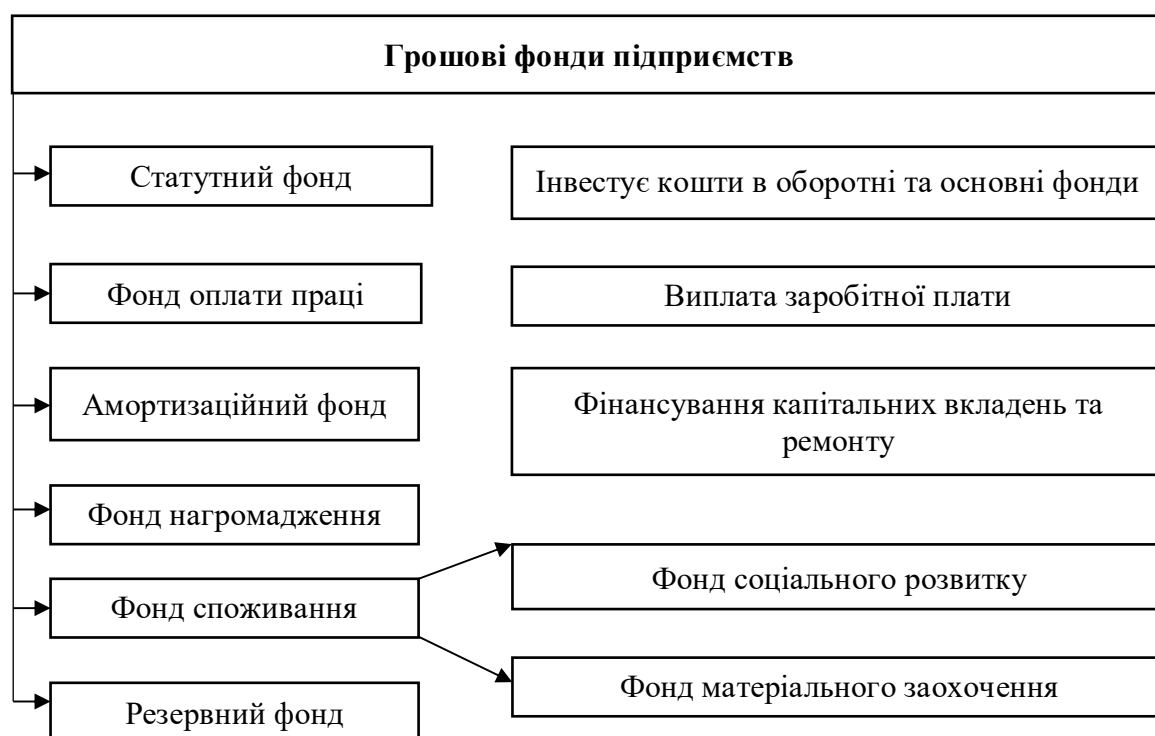

Рисунок 1.2 – Грошові фонди підприємства

Джерело: складено на основі [19]

Сукупність фондів, що перебувають в розпорядженні підприємств, утворюють фінансові ресурси. Грошові фонди характеризують стан підприємства та є джерелом фінансових ресурсів [21].

Потреба в джерелах фінансування виникає у кожного підприємства на всіх стадіях його життєвого циклу. Важливе питання для підприємства – проблема вибору джерел, способів і форм мобілізації фінансових ресурсів [21].

Підприємства використовують різні джерела фінансових ресурсів. Структура залучених джерел визначає фінансову стійкість підприємства і рентабельність його виробничо-господарської діяльності [21].

Існують різні класифікації джерел фінансових ресурсів підприємств, однак найпоширенішим є поділ на власні і позикові фінансові ресурси.

До власних фінансових ресурсів належать: прибуток, амортизація, стійкі пасиви (резерви майбутніх платежів, перехідні заборгованості щодо заробітної плати та відрахування на соціальне страхування, тимчасово вільні кошти спеціальних фондів), власний капітал, цільові надходження та багато іншого. А до позикових фінансових ресурсів відносяться: банківські позики, кредити [12].

Крім поділу на власні і позикові кошти відома також класифікація джерел по їх терміновості:

- 1) джерела короткострокового фінансування;
- 2) джерела довгострокового фінансування [21].

Структура використовуваних джерел залежить від цілей підприємства. Найчастіше всього для фінансування рішень довгострокового плану використовуються власні кошти підприємства, а у вигляді короткострокових джерел – позиковий капітал.

Власні кошти – це основні джерела фінансування діяльності підприємства. Достатність власних коштів є основною умовою надання підприємству позикових коштів. Згідно з п.22.3 Розділу 22 «Міжнародних стандартів фінансової звітності для малих та середніх підприємств (далі – «МСФЗ для МСП»)» власний капітал – це частина в активах підприємства, яка залишається після вирахування всіх його зобов'язань [23].

Якщо на підприємстві темп зростання власного капіталу в порівнянні з позиковим більший – це показник раціонального співвідношення цих видів фінансових ресурсів [21].

Якщо власного капіталу виявляється недостатньо, то використовується позиковий капітал. Важливо, що в сучасних умовах позикові ресурси надаються на умовах платності.

Якщо управління формуванням фінансових ресурсів на підприємстві є ефективним, то тим менша є потреба в позикових коштах. Це забезпечує незалежність підприємства і є сприятливою умовою подальшого відтворення власних ресурсів.

У практиці фінансові ресурсів підприємств виділяють також і залучені джерела у вигляді кредиторської заборгованості (рис. 1.3).

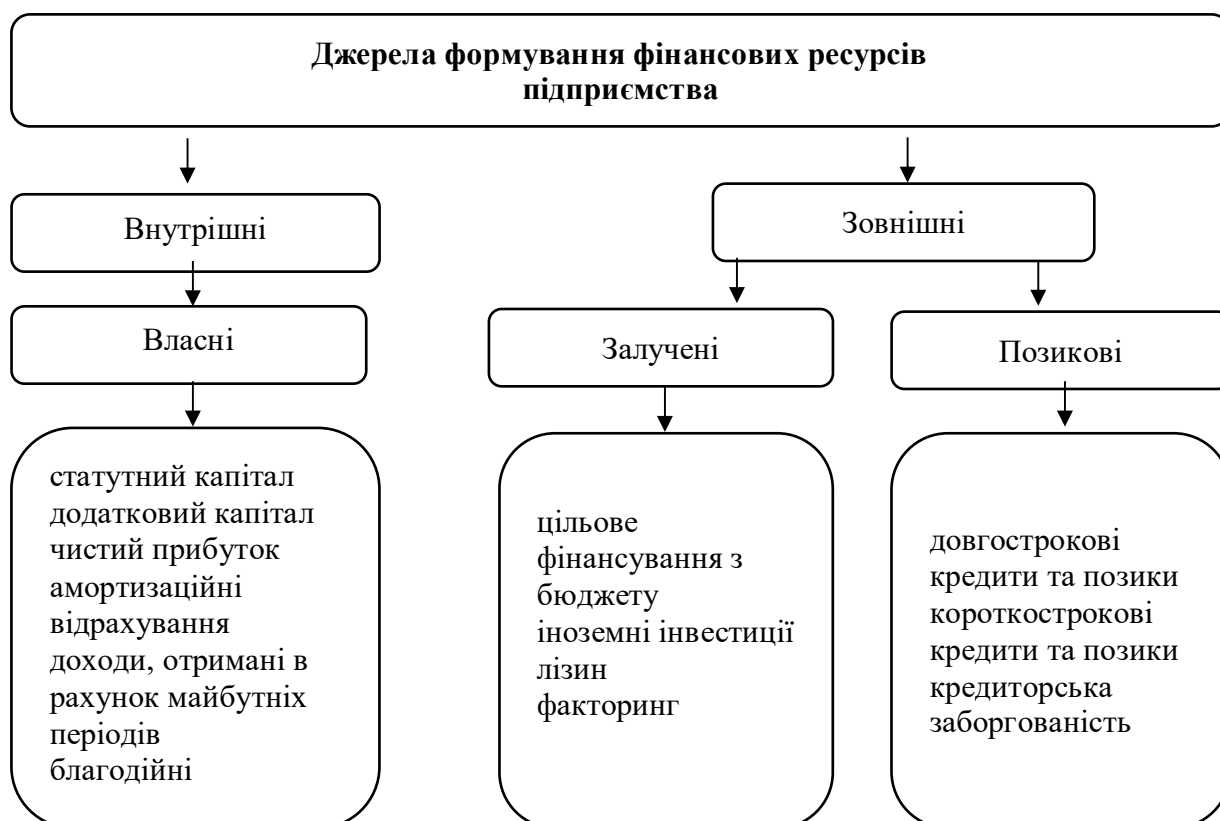

Рисунок 1.3 – Джерела формування фінансових ресурсів

Джерело: складено автором на основі [18]

Розмір фінансових ресурсів, що формуються на рівні підприємства, визначає можливості:

- 1) здійснення необхідних капітальних вкладень;
- 2) збільшення оборотних коштів;
- 3) виконання всіх фінансових зобов'язань;
- 4) забезпечення потреб підприємства [13, с.154].

Структура фінансових ресурсів підприємства за основними джерелами їх формування:

- 1) фінансові ресурси, які формуються з виручки від реалізації продукції (прибуток, амортизаційні відрахування, фонд заробітної плати, фонд відшкодування матеріальних витрат);
- 2) фінансові ресурси, одержані від іншої реалізації (майна, послуг, що не відносяться до основної діяльності та ін.);
- 3) фінансові ресурси, які формуються на фінансовому ринку (кредити та позики, продаж власних акцій та інших видів цінних паперів, дивіденди та відсотки з цінних паперів інших емітентів, страхові відшкодування та ін.);
- 4) фінансові ресурси, які утворюються за рахунок кредиторської заборгованості (постачальникам і підрядникам, по оплаті праці, по соціальному страхуванню, перед бюджетом та ін.);
- 5) фінансові ресурси, які формуються за рахунок внесків і надходжень цільового характеру (що надходять від інших організацій і фізичних осіб, бюджетні субсидії та ін.) [13, с.155].

Структура джерел формування фінансових ресурсів має велике значення, і впершу чергу питома вага власних фінансових ресурсів повинна становити 50% і більше на підприємстві (див.рис.1.4).

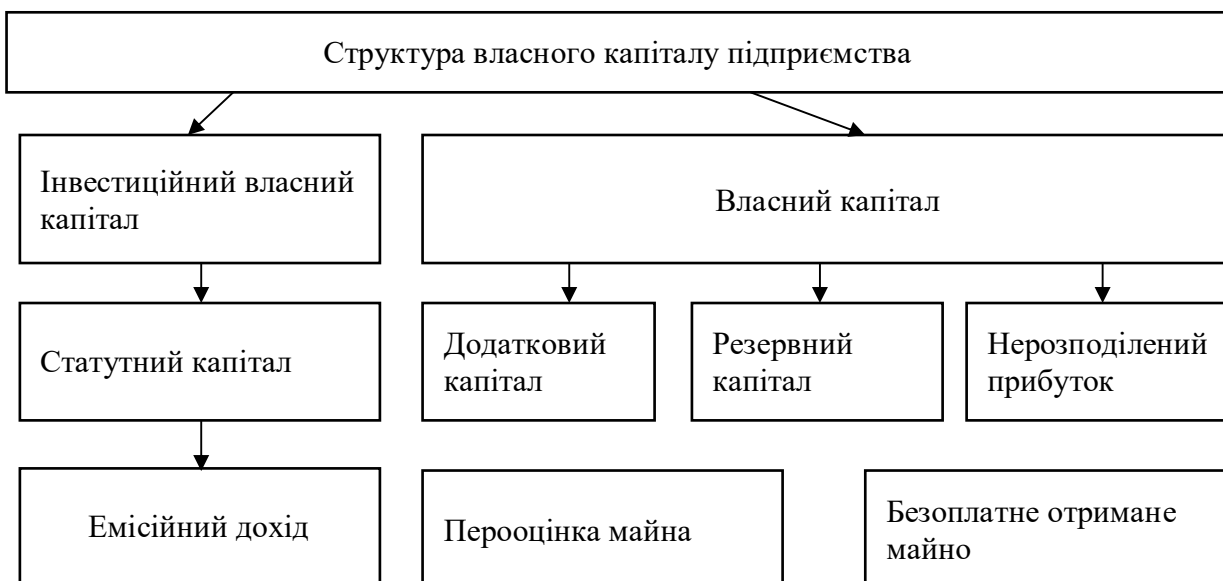

Рисунок 1.4 – Структура власного капіталу підприємства

Джерело: складено на основі [17]

Найбільш стабільна частина власного капіталу – статутний капітал. Законодавство передбачає можливість збільшення або зменшення статутного капіталу. Всі зміни фіксуються в статуті підприємства і виробляються зі схвалення його власників.

Додатковий капітал – власний капітал підприємства, що формується за рахунок емісійного доходу, приросту вартості необоротних активів в результаті переоцінки.

Згідно з п.2.18 Наказу Міністерства Фінансів України «Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 25 «Спрощена фінансова звітність»» (далі – «НП(С)БО 25») додатковий капітал – показують суми дооцінки необоротних активів, вартість безоплатно отриманих підприємством від інших юридичних і фізичних осіб необоротних активів та інші види додаткового капіталу (без уточнення, що це за види) [24].

Резервний капітал являє собою сукупність формованих підприємством резервних фондів, які використовуються для забезпечення його економічної стабільності.

Згідно з п.2.19 НП(С)БО 25 резервний капітал - сума резервів, створених відповідно до законодавства або установчих документів за рахунок нерозподіленого прибутку підприємства [24].

У сучасній економічній літературі існує спрощений підхід до розуміння призначення і функцій резервного капіталу. При цьому автори стверджують, що резервний капітал створюється в обов'язковому порядку за рахунок чистого прибутку і виступає в якості страхового фонду для відшкодування фінансових втрат підприємства. Разом з тим поряд із захисною можна також виділити регулюючу, стимулюючу і оперативну функції резервного капіталу [14, с.244].

Сутність регулюючої функції полягає в тому, що розмір коштів, що перераховуються підприємством в резерв, визначається законодавством та внутрішніми положеннями самих підприємств. За допомогою реалізації даної функції держава може впливати на діяльність підприємств, регулюючи їх фінансову стійкість і рівень ризиків.

Сутність стимулюючої функції полягає в тому, що резерви підприємства стимулюють менеджмент створювати їх в обсязі, адекватному ризикованості операцій, що проводяться, а також масштабами бізнесу.

Що стосується оперативної функції резервів, то в повному обсязі дана функція може бути застосована до тієї частини резервів, які є джерелом формування і розвитку матеріально-технічної бази підприємства, зокрема фонди спеціального призначення.

Законодавство передбачає можливість формування резервного фонду підприємства, за величиною якого судять про його запас фінансової міцності. Відсутність або недостатня величина резервного фонду розглядається як елемент додаткового ризику при вкладенні капіталу в підприємство.

Останнім і найважливішим елементом власного капіталу є нерозподілений прибуток. Нерозподілений прибуток – частина прибутку, яка отримана в попередньому періоді, не виплачена у вигляді дивідендів і призначена для реінвестування в розвиток виробництва.

Зазвичай ці кошти використовуються на накопичення майна організації або поповнення її оборотних коштів у вигляді вільних грошових коштів.

Нерозподілений прибуток може з року в рік збільшуватися, забезпечуючи зростання власного. У підприємств, що розвиваються нерозподілений прибуток з роками займає провідне місце серед складових власного капіталу. Його сума часто в кілька разів перевищує розмір статутного капіталу [15, с.150].

Якщо недостатньо власних коштів для фінансування фінансово-господарської діяльності, то залучаються позикові кошти, за рахунок фінансових зобов'язань у вигляді грошових коштів або іншого майна на поворотній основі.

Згідно підп.б п.2.15 «МСФЗ для МСП» зобов'язання - це теперішня заборгованість підприємства, яка виникає внаслідок минулих подій і погашення якої, за очікуваннями, спричинить вибуття з підприємства ресурсів, що втілюють економічні вигоди [23].

Ці фінансові зобов'язання можуть бути оформлені у вигляді договору кредиту і позики, товарного і комерційного кредитів. Виділяються окремі види фінансових

зобов'язань: вексельні зобов'язання і зобов'язання, які виникають при випуску та продажу облігацій підприємством.

Різноманітні форми позикового фінансування, характеризуються різними цілями залучення і безліччю відмінних рис [16, с.116].

Можна виділити традиційні форми залучення капіталу: кредит – у вигляді кредитної лінії, овердрафту та ін., облігаційну позику і вексельну позику.

Велика питома вага залучених коштів ускладнює фінансову діяльність підприємства додатковими витратами на сплату високих відсотків за кредитами, дивідендів по акціях і облігаціях і погіршує ліквідність балансу підприємства.

Підприємство завжди повинно ретельно прораховувати доцільність або недоцільність використання залучених фінансових ресурсів в кожному випадку.

В умовах ринкової економіки різко підвищується важливість фінансових ресурсів, за допомогою яких здійснюється формування оптимальної структури і нарощування виробничого потенціалу підприємства, а також фінансування поточної господарської діяльності.

Від обсягу виробництва і його ефективності залежать розмір і структура фінансових ресурсів. Постійне зростання виробництва і підвищення його ефективності – основа збільшення фінансових ресурсів підприємства. У свою чергу, від величини фінансових ресурсів, які інвестуються у сферу виробництва, залежить зростання обсягу виробництва і ступінь його ефективності [17, с.58].

1.3 Науково-методичні підходи до оцінки ефективності управління фінансовими ресурсами підприємства

У загальному розумінні аналіз – це взаємопов'язані і взаємозумовлені методи вивчення і наукового дослідження певних явищ, процесів, дій, результатів, які в економіці застосовується з метою виявлення закономірностей і тенденцій розвитку економічних процесів, встановлення та оцінки основних факторів, які позитивно або негативно впливають на показники ефективності[1].

Результати аналізу вживають для прогнозування і перспективного планування економічних процесів, а також для розробки програм і рекомендацій подальшого ефективного розвитку підприємства, його прибуткової діяльності.

Аналіз фінансових ресурсів підприємства – це важливий елемент загальної системи управління підприємством, система способів накопичення, обробки трансформації і використання інформації для забезпечення його конкурентоспроможності.

При формуванні та використанні фінансових ресурсів необхідно враховувати як внутрішні, так і зовнішні чинники, які впливають на функціонування підприємства.

До зовнішніх факторів можна віднести:

- політичні: ступінь монополізації виробництва, розвиток зовнішньоекономічних зв'язків;
- економічні: рівень розвитку виробництва, наявність платоспроможного попиту;
- правові: форми власності, система оподаткування, соціальні гарантії;
- територіальні: джерела сировини, ринки збуту, розвиток інфраструктури;
- демографічні: чисельність населення, міграційні процеси;
- екологічні: стан навколишнього природного середовища.

Якщо розглядати внутрішні чинники, то вони, в свою чергу, поділяються на організаційно-технічні і фінансово-економічні.

До числа організаційно-технічних можна віднести технічну забезпеченість виробництва, ступінь використання передових технологій, рівень організації виробництва, механізм управління, продуктивність праці, маркетингову діяльність тощо.

Фінансово-економічні включають в себе обсяг продукції, її конкурентоспроможність, обсяг фінансових ресурсів і їх структуру, дохід та інше. Для здійснення аналізу потрібно враховувати відповідну послідовність.

Перший етап – оцінка структури джерел фінансових ресурсів в цілому, аналіз джерел власних коштів, аналіз джерел позикових коштів, аналіз кредиторської заборгованості.

Другий етап – аналіз складу і структури загального капіталу в цілому, аналіз основного капіталу, аналіз оборотного капіталу, аналіз дебіторської заборгованості.

Третій етап – аналіз ліквідності балансу підприємства, перевірка надходження і витрачання фінансових ресурсів підприємства, тобто його здатність розраховуватися за своїми зобов'язаннями власним майном за певний період часу. Для вирішення вищезазначених завдань використовують різні види аналізу фінансових ресурсів підприємства, які забезпечуються відповідними прийомами та методами [2]. З огляду на особливості аналізу фінансових ресурсів підприємства, наше власне бачення аналізу фінансових ресурсів є таким:

1. у напрямку управлінського рішення: аналіз формування джерел фінансових ресурсів; аналіз напрямів використання; аналіз фінансової структури; операції, які здійснюються за допомогою цих ресурсів;
2. за суб'єктами аналізу: внутрішній аналіз; зовнішній аналіз;
3. за ступенем деталізації: поглиблений аналіз; експрес-аналіз; ситуаційний аналіз;
4. по порівняльній характеристиці: якісний аналіз; кількісний аналіз; за змістом: аналіз обсягів; аналіз динаміки; аналіз структури; аналіз темпів зміни; аналіз вартості джерел; аналіз оптимізації структури; аналіз ефективності управління;
5. за способом подачі аналітичних даних: текстова форма; таблична форма; графічна форма;
6. за характером інформації: аналіз базових показників; аналіз розрахункових показників;
7. за ступенем охоплення об'єктів: суцільний; вибіркового об'єкта; по використуваних методів,
8. прийомами: горизонтальний аналіз; вертикальний аналіз; трендовий аналіз; аналіз фінансових показників; порівняльний аналіз факторний аналіз;

9. за часом здійснення: перспективний аналіз; поточний аналіз; ретроспективний аналіз.

Більшість авторів у наукових роботах використовують аналіз джерел фінансових ресурсів за методами і прийомами, які розглянемо докладніше:

- 1) горизонтальний аналіз передбачає порівняння кожної позиції звітності з попереднім періодом;
- 2) вертикальний аналіз ґрунтується на визначенні питомої ваги окремих показників фінансових ресурсів підприємства в їх сукупності;
- 3) трендовий аналіз ґрунтується на порівнянні кожної позиції звітності з рядом попередніх періодів та визначення тренду, тобто основної тенденції динаміки показника, очищеної від випадкових впливів і індивідуальних особливостей окремих періодів;
- 4) аналіз фінансових показників передбачає можливість аналізу фінансових ресурсів підприємства на підставі відносних показників, розрахованих для конкретних потреб аналізу і управління, визначення їх взаємозв'язку;
- 5) порівняльний аналіз фінансових ресурсів підприємства має на меті порівняння однакових показників досліджуваного підприємства із запланованими, нормативними рівнями цих показників, а також з показниками окремих підрозділів і структурних одиниць самого підприємства, з показниками підприємств–конкурентів. В ході використання цього методу передбачається розрахунок розміру абсолютних і відносних відхилень показників. Аналіз ґрунтується на аналізі впливу окремих факторів (причин) на результативні показники;
- 6) факторний аналіз ґрунтується на визначенні впливу окремих факторів (причин) на результативний показник детермінованих (розділених у часі) або стохастичних (що не мають певного порядку) прийомів дослідження. При цьому факторний аналіз може бути як прямим (власне аналіз), коли результативний показник розділяють на окремі складові, так і зворотним (синтез), коли його окремі елементи з'єднують в загальний результативний показник [3].

Розглянемо детальніше аналіз фінансових показників. Результати в будь-якій сфері бізнесу залежать від наявності та ефективності використання фінансових ресурсів, які забезпечують ефективну діяльність підприємства.

Фінансова стабільність підприємства визначається перевищенням доходів над витратами підприємства, що забезпечує вільний обіг його грошових потоків.

Фінансова стабільність дозволяє формувати і використовувати фінансові ресурси, що в результаті забезпечує розвиток підприємства на основі збільшення прибутку і вартості капіталу при збереженні відповідного рівня платоспроможності і кредитоспроможності.

Щоб оцінити ефективність формування і використання фінансових ресурсів необхідно знати:

- співвідношення вартості матеріальних оборотних коштів і величин власних і позикових джерел їх формування, що визначає стійкість фінансового стану підприємства;
- сутність фінансової стійкості підприємства – забезпеченість запасів і витрат власними джерелами їх формування;
- платоспроможність підприємства є зовнішнім проявом фінансової стійкості;
- причина ступеня платоспроможності (або неплатоспроможності) підприємства – ступінь забезпеченості запасів і витрат джерелами [18].

Ці співвідношення дозволяють з'ясувати чи правильно підприємство керує фінансовими ресурсами, важливо, щоб стан фінансових ресурсів відповідав вимогам ринку і відповідав потребам розвитку підприємства.

Фінансовий стан підприємства залежить від того, яким капіталом володіє підприємство, наскільки оптимальна його структура, наскільки доцільно він трансформується в основні та оборотні фонди [17].

На підставі аналізу балансових співвідношень можна визначити тип фінансової стійкості підприємства:

1. абсолютний – власні оборотні кошти (ВОК) забезпечують виробничі запаси і витрати (ВЗ) і виконується співвідношення $(ВЗ \leq ВОК)$;

2. нормальний – виробничі запаси і витрати (ВЗ) забезпечуються сумою власних оборотних коштів (ВОК) і довгостроковими позиковими джерелами (ДПДФ), дотримується співвідношення $(ВОК \leq ВЗ \leq ДПДФ)$;
3. нестійкий – виробничі запаси і витрати (ВЗ) фінансуються за рахунок власних оборотних коштів (ВОК), довгострокових позикових джерел фінансування(ДПДФ) і короткострокових кредитів і позик (ККП), тобто за рахунок загальних джерел фінансування запасів, виконується співвідношення $(ДПДФ \leq ВЗ \leq ККП)$;
4. кризовий – виробничі запаси і витрати (ВЗ) не забезпечуються загальними джерелами формування ресурсів, підприємство знаходиться на межі банкрутства, виконується тільки таке співвідношення $(ККП \leq ВЗ)$ [18].

По–друге, необхідно розрахувати відносні показники, що визначають частку власних коштів в кругообігу фінансових ресурсів, фінансову незалежність підприємства, маневреність власних коштів, залежність від зовнішніх кредиторів (див.табл.1.1).

Якщо порівняти показники з нормативними значеннями, то можна оцінити наскільки ефективно підприємство формує фінансові ресурси.

Оцінити ефективність використання ресурсів, які вкладені в підприємство можна за допомогою показників оборотності окремих видів ресурсів і його загальної величини, рентабельності засобів підприємства та їх джерел.

Показники прибутку і рентабельності в фінансовому сенсі характеризується ефективність діяльності підприємства [19].

Таблиця 1.1 Коефіцієнти фінансової стійкості підприємства

Показник	Методика розрахунку	Нормативне значення	Значення коефіцієнту
Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії, $K_{ФН}$)	$K_{ФН} = \frac{ВК}{ВБ}$	$\geq 0,5$	Показує долю власного капіталу (ВК) в загальній сумі валюти балансу (ВБ)

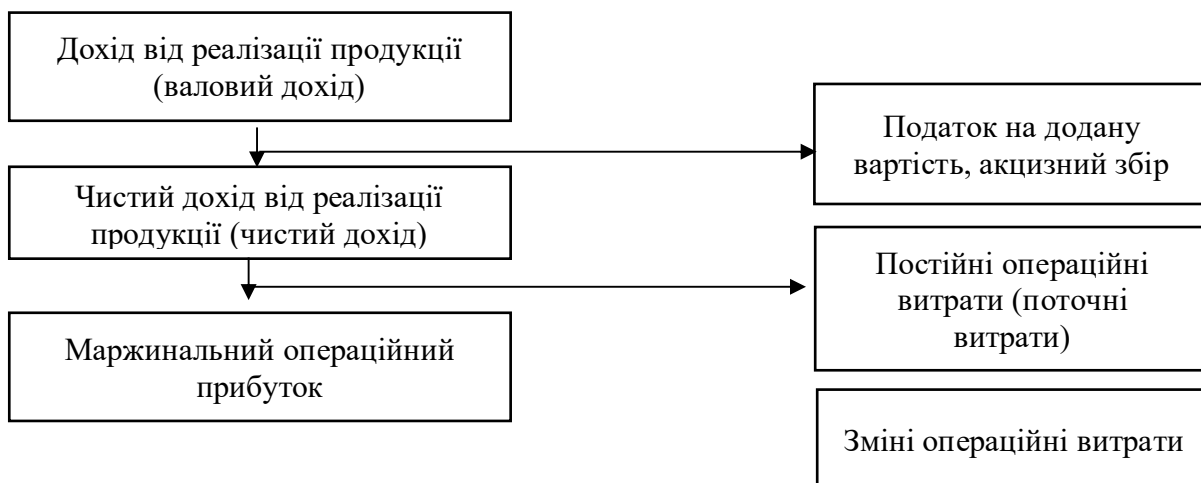
Показник	Методика розрахунку	Нормативне значення	Значення коефіцієнту
Коефіцієнт концентрації позичкового капіталу ($K_{\text{ПК}}$)	$K_{\text{ПК}} = \frac{\text{ПК}}{\text{ВБ}}$	≤ 1	Показує скільки позикових коштів в активах підприємства та ступінь залежності підприємства від кредиторів
Коефіцієнт фінансового ризику ($K_{\text{ФР}}$)	$K_{\text{ФР}} = \frac{\text{ПК}}{\text{ВК}}$	≤ 1	Показує скільки позикових коштів, залучено підприємством на 1 гривню вкладених в активи власних коштів
Коефіцієнт фінансової залежності ($K_{\text{Фз}}$)	$K_{\text{Фз}} = \frac{\text{ВБ}}{\text{ВК}}$	≥ 2	Показує, у скільки разів рентабельність власного капіталу більша за рентабельність власного капіталу

Джерело: складено на основі [17]

Прибуток в умовах ринкової економіки, є головним індикатором економічного розвитку підприємства. Зростання прибутку створює для підприємства фінансову базу для самофінансування, розширеного відтворення, розв'язання інвестиційних проблем соціально-економічного характеру трудового колективу.

У той же час за рахунок прибутку виконуються зобов'язання перед бюджетом. Показники прибутку – показники, що характеризують фінансово-господарської діяльності підприємств.

Прибуток комерційного підприємства в загальному вигляді – це перевищення доходів від реалізації продукції (товарів і послуг) над витратами на виробництво і реалізацію цієї продукції (товарів і послуг) (див.рис.1.5).

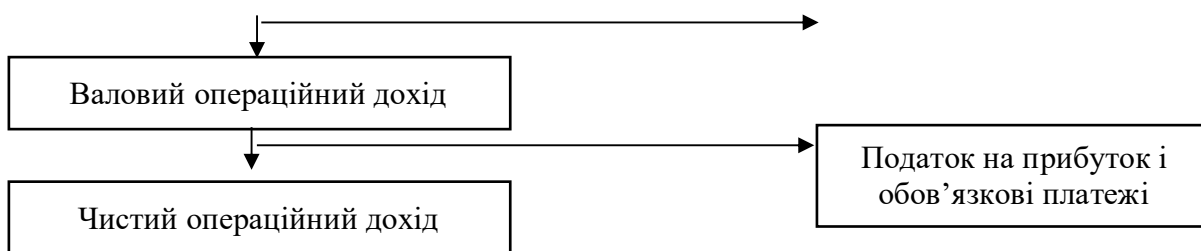

Рисунок 1.5 – Формування прибутку на підприємстві

Джерело: складено на основі [17]

Прибуток підприємств формується в процесі кругообігу коштів. За економічною сутністю прибуток виражає приріст економічної вигоди (корисності використання ресурсів) за певний період часу в грошовому вираженні.

Результатом діяльності організації по виробництву продукції (виконання робіт, надання послуг) на основі залучення капіталу, праці та основних засобів, є отримання прибутку. Розрізняють валовий прибуток, прибуток від реалізації, прибуток до оподаткування і чистий прибуток.

Валовий прибуток показує результат від використання ресурсів в виробництві, прибуток від реалізації – від основних видів діяльності, прибуток до оподаткування – інші доходи і витрати, чистий прибуток – кінцевий фінансовий результат, який призначений виключно для використання для конкретних цілей, що визначаються підприємством.

При оцінці показників прибутку потрібно вивчити динаміку змін, темпи його зростання в порівнянні з плановими показниками або показниками попередніх періодів, розглядати вплив факторів на результат господарювання.

Для оцінки рівня ефективності фінансово-господарської діяльності застосовується показники рентабельності, що характеризує рівень прибутковості [20, с.44].

Показник рентабельності – це відносний показник, який виражається у відсотках і в якому прибуток зіставляється з деякою базою, характеризує підприємство з однією з двох сторін – ресурси або сукупний дохід у вигляді виручки, отриманої від контрагентів в ході поточної діяльності.

Часто використовуються показники:

- рентабельності активів (капіталу);
- чистих активів;
- власного капіталу;
- рентабельності діяльності;
- рентабельності продажів і продукції (див.табл.1.2).

Порівняння показників рентабельності дозволяє оцінити прибутковість від використання кожної гривні вкладених ресурсів: збільшення показників свідчить про підвищення ефективності використання ресурсів і навпаки зменшення показників свідчить про неефективне використання фінансових ресурсів.

Основні чинники зростання прибутку і рентабельності на комерційному підприємстві:

- 1) збільшення виручки від реалізації продукції (робіт, послуг);
- 2) зниження витрат, отже, і собівартості продукції (робіт, послуг) [20, с.105].

Також за допомогою аналізу ліквідності та платоспроможності можна отримати об'єктивну і точну картину фінансового стану підприємства, побачити зміни у структурі активів і пасивів, своєчасно виявити і усунути правопорушення і недоліки у фінансовій діяльності, а, отже, і в управлінні ресурсами підприємства.

Таблиця 1.2 Коефіцієнти рентабельності

Показник рентабельності	Методика розрахунку	Значення коефіцієнту
Рентабельність продукції (P _{пр})	$P_{\text{пр}} = \frac{\text{ВП}}{\text{СРП}}$ ВП – валовий прибуток СРП – собівартість реалізованої продукції	Показує, скільки отримано прибутку з кожної гривні, витраченої на виробництво
Валова рентабельність реалізації (P _{вр})	$P_{\text{вр}} = \frac{\text{ВП}}{\text{ЧД}}$ ЧД – чистий дохід	Показує, який відсоток прибутку отримує підприємство з кожної гривні реалізації
Операційна рентабельність реалізації (P _{ор})	$P_{\text{ор}} = \frac{\text{ОП}}{\text{ЧД}}$ ОП – операційний прибуток	Показує рентабельність підприємства після відрахування витрат на управління, збут, тобто

Показник рентабельності	Методика розрахунку	Значення коефіцієнту
		витрат не пов'язаних з виробництвом.
Рентабельність оборотного капіталу ($P_{об}$)	$P_{чр} = \frac{ОП}{СвОА}$ СвОА – середня вартість оборотних активів	Показує, здатність підприємства отримувати прибуток від операційної діяльності
Рентабельність активів (P_0)	$P_{чр} = \frac{ПдСВтП}{СвОА}$ ПдСВтП – податок до сплати податків та відстоків	Показує, ефективність використання підприємством своїх активів для отримання прибутку
Рентабельність чистих активів ($P_{чА}$)	$P_{чА} = \frac{ПдСВтП}{СвОА}$	Показує, ефективність використання чистих активів, тобто власного капіталу та довгострокових зобов'язань

Джерело: складено автором на основі [17]

На практиці виділяють високоліквідні, низьколіквідні та неліквідні активи.

Ступінь ліквідності активів визначається їх швидкістю перетворення в грошові кошти. У бухгалтерському балансі активи підприємства розташовуються в порядку зменшення ліквідності і діляться на наступні групи:

1. високо ліквідні (А1) – активи, що володіють максимальною ліквідністю. До них належать грошові кошти та короткострокові фінансові вкладення (інвестиції) підприємства;
2. швидко ліквідні (А2) – активи, що володіють високою ліквідністю. До цієї групи входить дебіторська заборгованість та інші оборотні активи;
3. повільно ліквідні (А3) – активи, що володіють повільною ліквідністю: запаси і дебіторська заборгованість, витрати майбутніх періодів;
4. важколіквідні (А4) – необоротні активи організації.

У той же час пасиви бухгалтерського балансу групуються за ступенем терміновості погашення зобов'язань і підрозділяються на наступні групи:

1. найбільш термінові зобов'язання (П1) – пасиви, що мають високу терміновість погашення, а саме кредиторська заборгованість;

2. короткостроковими пасивами (П2) є короткострокові позикові кошти організації;
3. довгостроковими пасивами (П3) визнаються довгострокові зобов'язання;
4. постійні пасиви (П4) – власний капітал підприємства.

Для здійснення аналізу ліквідності балансу організації необхідно порівняти підсумки згрупованих активів і пасивів.

Баланс визнається абсолютно ліквідним при виконанні наступних нерівностей:

- $A1 > П1$ – така нерівність означає, що підприємство може вчасно погасити найбільш термінові зобов'язання за рахунок коштів найбільш ліквідних активів;
- $A2 > П2$ – дотримання даної нерівності показує, що підприємство має можливість розрахуватися за короткостроковими зобов'язаннями перед кредиторами швидко ліквідними активами;
- $A3 > П3$ – виконання даного нерівності означає, що підприємство за рахунок повільно ліквідних активів здатна погасити довгострокові позики;
- $A4 \leq П4$ – таку нерівність виконується автоматично, якщо дотримуються попередні нерівності

Баланс вважається абсолютно ліквідним, якщо виконуються всі чотири умови.

Для більш детального визначення платоспроможності підприємства на практиці використовують фінансові коефіцієнти (див.табл.1.3).

Таким чином, аналіз фінансових ресурсів підприємства полягає в рішення двох взаємопов'язаних завдань. Перше полягає в отриманні невеликої кількості ключових (найбільш інформативних) параметрів, що дають об'єктивну картину про фінансовий стан.

Таблиця 1.3 Коефіцієнти ліквідності підприємства

Показник ліквідності	Методика розрахунку	Нормативне значення	Значення коефіцієнту
Коефіцієнт поточної ліквідності ($K_{Пл}$)	$K_{Пл} = \frac{OA + ВМП}{ПЗ + ДМП}$ $= \frac{A1 + A2 + A3}{П1 + П2}$	> 1	Показує, достатність оборотних активів (OA) для погашення поточних зобов'язань

	ВМП – витрати майбутніх періодів ПЗ – поточні збов'язання ДМП – доходи майбутніх періодів		
Коефіцієнт швидкої ліквідності ($K_{Шл}$)	$K_{Пл} = \frac{ПА - З + ВМП}{ПЗ + ДМП}$ $= \frac{A1 + A2 + ВМП}{П1 + П2}$ З – запаси	> 0,5	Показує, можливість підприємства погасити поточні збов'язання активами за виключенням запасів
Коефіцієнт абсолютної ліквідності ($K_{Ал}$)	$K_{Ал} = \frac{ГК}{ПЗ + ДМП}$ $= \frac{A1}{П1 + П2}$ ГК – грошові кошти	> 0,2 – 0,5	Показує, частку поточних збов'язань може бути погашена миттєво

Джерело: складено автором на основі [17]

Логічна структура побудови таких параметрів включатиме кілька етапів:

- розрахунок параметрів і виявлення їх змін в часі та просторовому розрізі;
- ідентифікація параметрів.

Друге завдання охоплює аналіз факторів, що впливають на фінансовий стан підприємства та можливості їх змін на підставі отриманих результатів.

Основою ефективної методики аналізу фінансових ресурсів підприємства, є здійснення процедур у відповідній послідовності і в повному обсязі, що дозволить повно оцінити ефективність і якість процесів формування, використання і розміщення фінансових ресурсів підприємства.

Таким чином, в системі управління підприємством аналіз формування та використання фінансових ресурсів є одним з найважливіших елементів. Користувачі даних бухгалтерського обліку та фінансової звітності, в яких відображаються фінансові ресурси, по-різному використовують методи фінансового аналізу для прийняття управлінських рішень, тому ми запропонували узагальнений перелік класифікації фінансових ресурсів і сформовану класифікацію видів аналізу

фінансових ресурсів підприємства, яке дає цілісне уявлення про систему аналізу фінансових ресурсів підприємства.

Висновок до розділу 1

У сучасних умовах розвитку економіки України підприємства змушені самостійно приймати рішення для свого ефективного розвитку. Головне завдання кожного підприємства – це забезпечення фінансовими ресурсами. Таким чином, вся система управління повинна приділяти особливу увагу питанню організації фінансування, джерелами надходження фінансових ресурсів та їх розподілу.

Система фінансових ресурсів підприємства являє собою інструмент, за допомогою якого підприємство здатне досягти основної зі своїх цілей – збільшення власного капіталу та отримання прибутку.

Підприємство завжди повинно ретельно прораховувати доцільність або недоцільність використання залучених фінансових ресурсів в кожному випадку.

В умовах ринкової економіки різко підвищується значимість фінансових ресурсів, за допомогою яких здійснюється формування оптимальної структури і нарощування виробничого потенціалу підприємства, а також фінансування поточної господарської діяльності.

Від обсягу виробництва і його ефективності залежать розмір і структура фінансових ресурсів. Постійне зростання виробництва і підвищення його ефективності – основа збільшення фінансових ресурсів підприємства. У свою чергу, від величини фінансових ресурсів, які інвестуються в сферу виробництва, залежить зростання обсягу виробництва і ступінь його ефективності

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА

2.1 Загальна характеристика діяльності підприємства ТОВ «Кернел Трейд»

Аналіз джерел формування фінансових ресурсів проведено на основі ТОВ «Кернел Трейд».

ТОВ «Кернел Трейд» – найбільший технологічний агрохолдинг світу, провідний виробник в Україні соняшникової олії, постачальник сільськогосподарської продукції з регіону Чорноморського басейну на світові ринки, експортно орієнтована компанія з обмеженою залежністю від місцевої економіки [33].

З листопада 2007 року акції ТОВ «КЕРНЕЛ ТРЕЙД» торгуються на Варшавській фондовій біржі (WSE). В 2015 році компанія ТОВ «КЕРНЕЛ ТРЕЙД» увійшла в ТОП-10 найбільш технологічно розвинутих агрохолдингів світу (див.табл.2.1) [33].

Таблиця 2.1 Історія розвитку ТОВ «КЕРНЕЛ ТРЕЙД»

Рік	Подія
1995	Початок торгівлі українською сільськогосподарською продукцією з міжнародними трейдерами. Придбання перших зернових елеваторів, що стають ключовими активами для логістики зерна.

Рік	Подія
2002	ТОВ «Кернел Трейд» придбав перший завод по виробництві олії в Україні, м. Полтава. Розвиває елеваторні потужності. Купляє сільгоспідприємства, за допомогою яких збільшує обсяг оброблених площ, орендованих на довгостроковій основі. Стає виробником і переробником сільгосппродукції, збільшує свій експортно– виробничий потенціал.
2004	Придбання марки соняшникової олії ТМ «Щедрий Дар» (бутильована соняшникова олія) і заводу з переробки та екстракції олії на сході України.
2006	Купівля виробничих активів компанії «Євротек», збільшує обсяг виробництва олії, що допомагає посісти лідерську позицію в аграрному секторі України.
2007	Акції компанії торгуються на Варшавській фондовій біржі (WSE). З компанією «Чумак» укладається ліцензійна угода на право виробництва і продажу соняшникової олії ТМ «Чумак золота» і «Чумак домашня».
2008	Компанія придбала другий за величиною портовий термінал в Чорноморському порту, збільшує експорт зерна виробленого в Україні. Кількість орендованих земель збільшується до 80 тис. гектарів.

Продовження таблиці 2.1

Рік	Подія
2009	ТОВ «Кернел Трейд» збільшує потужності з виробництва олії в чорноморському регіоні, уклавши договір про переробку давальницької сировини з річним обсягом 230 тис. тонн насіння соняшнику на заводі з виробництва олії, який розташований в Чорноморському порту поруч із власним портовим терміналом.
2010	ТОВ «Кернел Трейд» купує активи компанії – конкурента «Allseeds», а також вводить в експлуатацію новий мультизерновий завод на півночі України. Обсяг переробки насіння соняшнику збільшується до 2 млн. т на рік. Разом із заводом «Allseeds» до складу підприємства увійшли портові термінали для експорту соняшникової олії та шроту.
2011	Збільшення кількості земель до 230 тис. гектарів за допомогою купівлі нових заводів у Центральній та Західній Україні, купівля заводу з переробки насіння соняшника «Українська Чорноморська Індустрія» та компанію «Русские масла», виходячи на ринок РФ, виробнича потужність компанії зростає до 2,6 млн. тонн на рік.
2012	Купляє два олійноекстракційні заводи в Полтавській та Хмельницькій області, експортно зерновий термінал в порту Тамань в Росії. «ТОВ «Кернел Трейд»» входить в трійку лідерів за кількістю поголів'я і по валу молока в країні. Тваринництво в «ТОВ «Кернел Трейд»» з'явилося в 2012 р.
2013	Обсяг продажу соняшникової олії сягає 1 млн. т, а частка компанії в міжнародній торгівлі соняшникової олії – 16%. Обсяг експорту зернових зростає до 3 млн. т. ТОВ «Кернел Трейд» купує одну з найбільш високотехнологічних компаній на агроринку України – «Дружба– Нова». Земельний банк цієї компанії налічує майже 100 тис. Га і сконцентрований на півдні Чернігівської та Сумської областей, а також на півночі Полтавської області. Елеваторні потужності компанії становлять 100 тис. т зберігання. За результатами 2013р. кількість земель в користуванні сягає 400 тис. гектарів.

2014	Збільшення експорту зернових культур до 4 млн.тонн, запуск нових елеваторів загальною потужністю 200 тис.тонн.
2015	Зменшує частку позикового капіталу та виплачує за результатами 2014 року перші дивіденди в сумі 19,9 млн. дол.
2016	Купує завод з переробки насіння соняшника в Кіровоградській області, продає два олійноекстракційних заводи в Росії, які переробляли 200 тис. тонн соняшникового насіння на рік. Також продає завод олійний в Миколаєві.
2017	Розширює діяльність шляхом придбання активів холдингу «Українські Аграрні Інвестиції» та компанії «Агро Інвест Україна». Землі в користуванні ТОВ «Кернел Трейд» перевищує 600 тис. гектарів. Міжнародне рейтингове агентство Fitch присвоїло цінним паперам компанії кредитний рейтинг «B+», а агентство S&P – «B+».
2018– 2019	У 2018– 2019 році Kernel уперше експортував 6,1 млн тонн зернових. Це абсолютний рекорд для компанії та України. Придбав залізничних вагонів– зерновозів, та в результаті розширило наші логістичні потужності та можливості забезпечення поставок зерна. Придбання 5,85% частки у ViOil (бізнес з переробки олійних культур). Придбання заводу з переробки олійних культур ТОВ «Еллада олійноекстракційний завод».
2020	Продаж експортно зернового терміналу в порту Тамань в Росії.

Джерело: складено на основі [33]

Виробляє 7 % світового обсягу соняшnikової олії та 15% світового експорту. Продає його головним чином наливом. Основні ринки збуту: Індія, країни ЄС, Єгипет і Туреччина (див.рис.2.1).

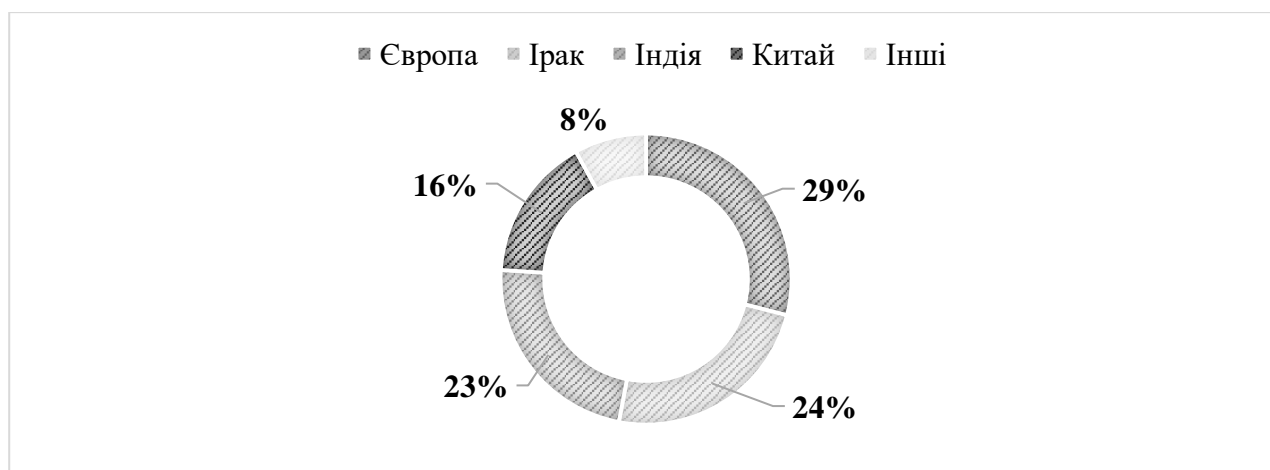

Рисунок 2.1 – Ринок збуту соняшnikової олії у 2020 році, %

Джерело: складено на основі [40]

Виробничі потужності становлять 3,4 млн. тонн насіння соняшнику на 2020 рік, а обсяги продажів готової продукції становить 1,5 млн. тон (див.рис.2.2).

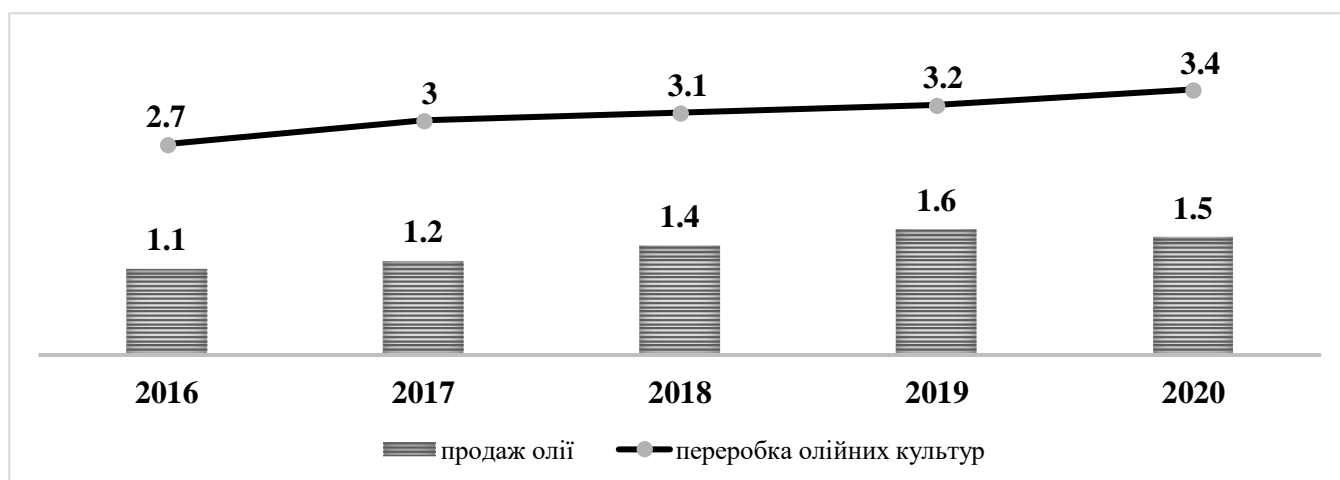

Рисунок 2.2 – Обсяг переробки соняшникових культур та продаж соняшникової олії протягом 2016–2020 років, млн. тон

Джерело : складено на основі [40]

Основні культури, які вирощує компанія – соняшник, пшениця, кукурудза. У 2020 році кількість вирощеної культури становила – 1,5 млн. тон соняшнику, 0,6 млн. тон пшениці та 2 млн. тон кукурудзи (див.рис.2.3).

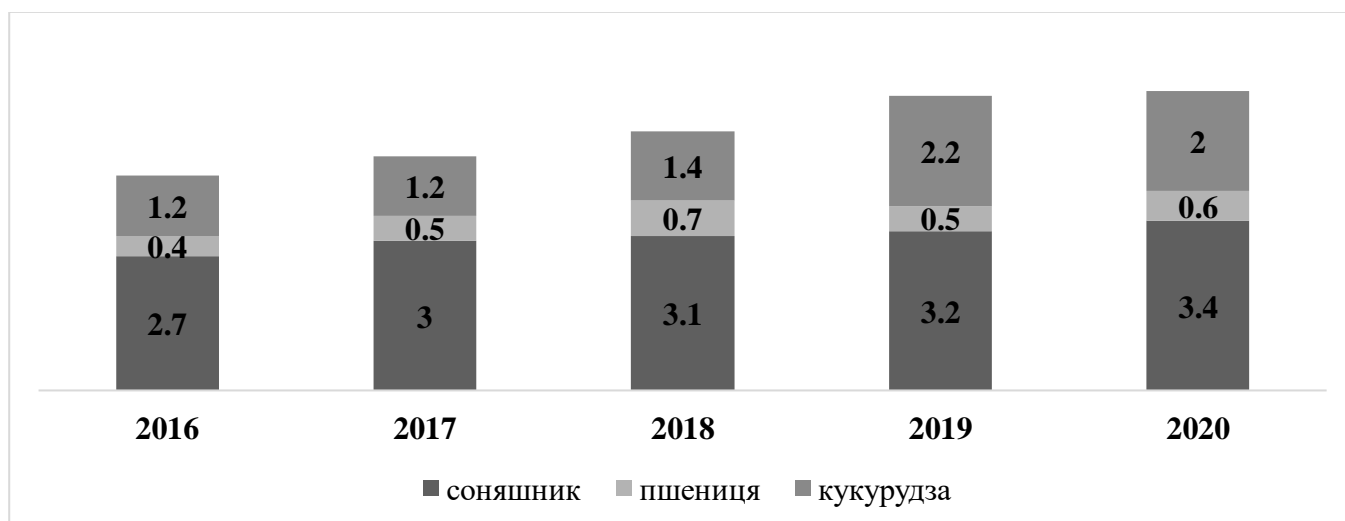

Рисунок 2.3 – Обсяг вирощування зернових культур та продаж соняшникової олії протягом 2016–2020 років, млн. тон

Джерело : складено на основі [36-40]

ТОВ «КЕРНЕЛ ТРЕЙД» входить в різноманітні асоціації, а саме:

- Американська торговельна плата в Україні;
- Європейська Бізнес Асоціація;
- Міжнародна Асоціація Торгівлі Зерном та Кормами;

- Федерація асоціації торгівлі олійними культурами, насінням та жирами;
- Асоціація «Укроліяпром»;
- Українська Зернова Асоціація;
- U.S. – Ukraine Business Council;
- Ukrainian Network of Integrity and Compliance [33].

Основні напрямки роботи компанії:

- вирощування, внутрішній продаж та експорт соняшника та соняшникової олії;
- експорт зернової культури;
- рослинництво;
- тваринництво;
- надання послуг зберігання та перевалки зерна на елеватора: «Гнівани», «Девладове», «Гуляйполе», «Яготин», «Смоліне» «Гусятин», «Кіровоград»;
- надання послуг зберігання зерна на портових терміналах: «Трансбалктермінал» (ТБТ), «Трансгрейнтермінал» (ТГТ) [33].

Виробництво сільгосппродукції зосереджено в центральних і західних регіонах України. Регіони діяльності: Тернопільська, Одеська, Миколаївська, Кіровоградська, Черкаська, Полтавська, Сумська, Чернігівська, Харківська, Дніпропетровська, Хмельницька області, які входять в кластери: «Дружба-Нова», Харківський, Придніпровський, «Полтава-Південь», Центральний, Західний. (табл.2.2).

Таблиця 2.2 Розподіл виробництва сільгосппродукції

Кластер	Область	Розташування
Західний	Тернопільська, Хмельницька	м. Хмельницький
Центральний	Вінницька, Миколаївська, Одеська	м. Умань, Черкаська обл
Придніпровський	Черкаська, частина Полтавської	м. Золотоноша, Черкаська обл.
«Полтава-Південь»	Полтавська	м. Полтава
«Дружба-Нова»	Чернігівська, Сумська	сmt. Варва, Чернігівська обл
Харківський	Харківська	м. Лозова, Харківська обл.

Джерело: складено на основі [35]

Основні культури: кукурудза, соя, пшениця і соняшник. Зернові – близько 60% в структурі посівних площ, решта відведена під олійні та кормові культури.

Торгові марки які належать компанії ТОВ «Кернел Трейд» : «Щедрий Дар», «СТОЖАР», «ЧУМАК», «QLIO», «МАРИНАДО», «Le Blanc», «KERNEL», «Premi» [1].

В Україні групі належать 8 олійноекстракційних заводів, зокрема [40]:

- 1) ТОВ «Українська Чорноморська Індустрія»;
- 2) ТОВ «Бандурський олійноекстракційний завод»;
- 3) ПрАТ «Кропивницький олійноекстракційний завод»;
- 4) ТОВ «Приндіпровський олійноекстракційний завод»;
- 5) ПрАТ «Полтавський олійноекстракційний завод»;
- 6) ПрАТ «Вовчанський олійноекстракційний завод»;
- 7) ТОВ «Приколотнянський олійноекстракційний завод»;
- 8) ТОВ «Еллада олійноекстракційний завод».

Головною компанією холдингу в Україні є ТОВ «Кернел Трейд». Головний офіс ТОВ «КЕРНЕЛ ТРЕЙД» в Україні розташований за адресою 01001, м. Київ, пров.Т. Шевченка,3 (див.табл.2.3.) [33].

Таблиця 2.3 Інформація про ТОВ «Кернел Трейд»

Критерій 1	Опис 2
Назва компанії	ТОВ «Кернел Трейд»
Офіційний сайт	https://www.kernel.ua/ua/about/
Адреса	Київ, провулок Шевченка, 3
Код ЄДРПОУ	31454383
Керівник	Головін Олександр
Діяльність	10.41 Виробництво олії та тваринних жирів 16.21 Виробництво фанери, дерев'яних плит і панелей, шпону 20.20 Виробництво пестицидів та іншої агрохімічної продукції 46.23 Оптова торгівля живими тваринами 46.31 Оптова торгівля фруктами й овочами 46.33 Оптова торгівля молочними продуктами, яйцями, харчовими оліями та жирами 77.31 Надання в оренду сільськогосподарських машин і устаткування 78.30 Інша діяльність із забезпечення трудовими ресурсами 46.75 Оптова торгівля хімічними продуктами 52.29 Інша допоміжна діяльність у сфері транспорту

Критерій	Опис
1	2
	46.71 Оптова торгівля твердим, рідким, газоподібним паливом і подібними продуктами 35.23 Торгівля газом через місцеві (локальні) трубопроводи
Філіали	Хмельницький, Вінниця, Біла Церква, Одеса, Черкаси, Кропивницький, Миколаїв, Суми, Полтава, Дніпро, Харків

Джерело: складено на основі [35,36]

Бізнес модель компанії ТОВ «Кернел Трейд» полягає у:

- 1) вирощування культур (сільське господарство);
- 2) перевалки зерна на елеватора;
- 3) експорт зернових культур, олії;
- 4) олійноекстракційні заводи;
- 5) виробництво олії;
- 6) зберігання зерна на портових терміналах

2.2 Аналіз фінансових показників ТОВ «Кернел Трейд»

Аналіз фінансових показників підприємства показує в якому стані є підприємство, допомагає оцінити фінансові ресурси, які необхідні для ефективного функціонування.

Аналіз джерел формування фінансових ресурсів ТОВ «Кернел Трейд» будемо проводити на основі балансу (форма №1) та звіту про фінансові результати (форма №2) за період 2005 – 2020 рр.

Розширення та розвиток господарської діяльності підприємства вимагають залучення додаткового капіталу із зовнішніх джерел. Оптимальний вибір співвідношення позикових коштів до власних позитивно впливає на фінансовий стан. Саме тому формування оптимальної структури капіталу є найскладнішим і важливим завданням менеджменту підприємства[34].

Для того щоб оцінити захищеність та ефективність власного капіталу підприємства розраховувалися показники власного капіталу(табл.2.4).

Таблиця 2.4 Показники власного капіталу ТОВ «Кернел Трейд»

Показник	Рік				
	2016	2017	2018	2019	2020
1	2	3	4	5	6
Коефіцієнт автономії(незалежності)	0,66	0,58	0,53	0,55	0,47
Коефіцієнт фінансової залежності (мультиплікатор власного капіталу)	1,51	1,74	1,88	1,83	2,12
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,35	0,71	0,62	0,58	0,75
Коефіцієнт фінансової стабільності	1,95	1,36	1,14	1,20	0,89
Коефіцієнт фінансового ризику	0,51	0,74	0,88	0,83	1,12
Коефіцієнт довгострокової заборгованості	0,12	0,33	0,32	0,32	0,46
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	0,34	0,42	0,47	0,45	0,53
Мультиплікатор власного капіталу	1,51	1,74	1,88	1,83	2,12

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності[49-53]

Зважаючи дані оцінки рівня фінансової стійкості і автономності підприємства, можна зробити висновок про достатній рівень фінансової стійкості ТОВ «КЕРНЕЛ ТРЕЙД». В середньому протягом періоду ми маємо такі результати: 55,8% активів підприємства забезпечуються власними коштами, на 1 долар власних коштів припадає 0,44 доларів запозичених

Увагу слід приділити значенням коефіцієнту маневреності. Не зважаючи на високе значення коефіцієнту у 2017 – 2020рр., має місце близьке до порогового значення показники у 2016 рр. Низькі значення коефіцієнту в дані періоди сигналізують про колишню нездатність підприємства належним чином поповнювати оборотний капітал із власних джерел фінансування.

Вирівнювання значення у 2017 – 2020 рр. свідчить про позитивні зміни у величині власних оборотних активів, проте не гарантують стійкості тенденції.

Аналіз платоспроможності підприємства проведемо на основі коефіцієнтів ліквідності. Ліквідність характеризує здатність товариства швидко мобілізувати активи для погашення своїх зобов'язань. Враховуючи різний рівень ліквідності активів, розрахуємо три види показників ліквідності – грошову, розрахункову та фінансову.

Критерієм оцінки фінансового стану підприємства виступає його ліквідність і платоспроможність. Термін “ліквідний” передбачає безперешкодне перетворення майна в кошти. Чим менше час, необхідний для перетворення окремого виду активів,

тим вища його ліквідність. Таким чином, ліквідність підприємства – це його здатність перетворити свої активи в кошти платежу для погашення короткострокових зобов'язань таблиця 2.5.

Таблиця 2.5 Оцінка рівня платоспроможності підприємства ТОВ «Кернел Трейд»

Показник	Рік				
	2016	2017	2018	2019	2020
1	2	3	4	5	6
Коефіцієнт поточної ліквідності	1,93	3,81	2,53	2,61	3,71
Коефіцієнт швидкої ліквідності	1,39	2,50	1,76	1,87	2,98
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,16	0,49	0,28	0,16	0,89

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності [49-53]

З оцінки платоспроможності підприємства ми в першу чергу звертаємо увагу на значення коефіцієнту абсолютної ліквідності. У 2016, 2019 рр. обсяг найбільш ліквідних активів підприємства був доволі низьким і в даний період підприємство було нездатним покрити свої поточні зобов'язання за рахунок грошових коштів.

Значно кращою є ситуація з покриттям короткострокових зобов'язань за рахунок використання найбільш ліквідних активів і активів, що можуть бути швидко реалізовані. Це означає, що протягом аналізованого періоду, за умови погіршення стану підприємства, воно мало змогу швидко вилучити кошти і погасити поточну заборгованість. В середньому вартість підсумку найбільш ліквідних і швидко реалізованих активів в 2,1 рази перевищує поточні зобов'язання ТОВ «Кернел Трейд». Окрім того, тенденція зміни коефіцієнту швидкої ліквідності є свідченням покращення платоспроможності підприємства і прискорення оборотності власних засобів, вкладених у запаси.

Зі значень коефіцієнту поточної ліквідності можна зробити висновок, що підприємство здатне сплачувати рахунки з оборотних активів. Значення коефіцієнта поточної ліквідності становить більше 100%, що свідчить про робочий капітал додатній.

Стабільність фінансового стану підприємства можна охарактеризувати його діловою активністю, що залежить від широти ринків збуту, ділової репутації, рівня

використання ресурсів і стабільністю економічного зростання. Для того щоб визначити ділову активність підприємства визначимо швидкість обороту його коштів (таблиця 2.6).

Таблиця 2.6 Показники ділової активності підприємства ТОВ «Кернел Трейд»

Показник	Рік				
	2016	2017	2018	2019	2020
Оборотність усіх активів	1,34	1,23	1,14	1,71	1,46
Оборотність робочого капіталу	7,26	3,69	3,09	5,30	4,33
Оборотність оборотних активів	2,88	2,36	2,07	3,2	2,94
<i>Тривалість одного обороту оборотних засобів</i>	<i>124,83</i>	<i>152,80</i>	<i>174,15</i>	<i>65,86</i>	<i>17,95</i>
Оборотність запасів	11,08	7,39	6,36	11,00	12,43
<i>Тривалість одного обороту запасів</i>	<i>32,49</i>	<i>48,70</i>	<i>56,56</i>	<i>32,74</i>	<i>28,97</i>
<i>Тривалість одного обороту дебіторської заборгованості</i>	<i>41,96</i>	<i>46,78</i>	<i>46,86</i>	<i>33,91</i>	<i>40,70</i>
Оборотність кредиторської заборгованості	57,39	45,81	38,02	38,08	36,74
<i>Тривалість одного обороту кредиторської заборгованості</i>	<i>6,27</i>	<i>7,86</i>	<i>9,47</i>	<i>9,45</i>	<i>9,80</i>

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності [49-53]

Як бачимо з аналізу, підприємство активно проводить свою господарську діяльність, адже, коефіцієнти ділової активності збільшують своє значення протягом досліджуваного періоду. З коефіцієнту оборотності дебіторської заборгованості бачимо, що підприємство одержує оплату за рахунками. Як бачимо, підприємство визначило оптимальну тривалість кредитного періоду. З коефіцієнту кредиторської заборгованості бачимо, що коефіцієнт зростає – це означає збільшення швидкості оплати заборгованості підприємства, у 2020 році даний коефіцієнт зменшився у порівнянні з 2019. Це свідчить, що зменшилася оплата по кредиторській заборгованості.

Коефіцієнт дебіторської заборгованості збільшується протягом аналізованого періоду, що свідчить про збільшення рівня збуту, але з іншого боку це свідчить про те що дебітори відволікають фінансові ресурси компанії, що приводить до збільшення фінансових витрат, тому що необхідно залучати додаткові кредитні кошти. У 2020 р. коефіцієнт дебіторської заборгованості зменшив своє значення, але це не постійне явище протягом досліджуваного періоду, в майбутніх періодах потрібно слідкувати, щоб не виникла проблема постійного зниження оборотності дебіторської

заборгованості, що буде потребувати коригування політики управління дебіторською заборгованістю і працювати тільки на умовах передоплати з клієнтами, які не сплатили вчасно за поставлені товари.

З аналізу показників ділової активності можна зробити висновок, що підприємство веде активну діяльність, а для того, щоб оцінити ефективність реалізації продукції ми проаналізували рентабельність та прибутковість підприємства.

Дані коефіцієнти є індикатором інвестиційної привабливості, зростання коефіцієнта рентабельності діяльності показує ефективну господарську діяльність підприємства (табл.2.7).

З аналізу рентабельності бачимо, що коефіцієнти зростають протягом 2016 – 2017 періоду, зростання значення коефіцієнту рентабельності активів свідчить про зростаючий попит на продукцію, зменшення коефіцієнта рентабельності власного капіталу свідчить про зменшення прибутковості власного капіталу, як бачимо рентабельність власного капіталу зменшилася. Отже, це свідчить про погіршення господарської діяльності підприємства.

Таблиця 2.7 Показники рентабельності ТОВ «Кернел Трейд»

Показник	Рік				
	2016	2017	2018	2019	2020
1	2	3	4	5	6
Рентабельність активів	0,17	0,11	0,02	0,08	0,05
Рентабельність власного капіталу	0,24	0,17	0,05	0,14	0,09
Рентабельність продукції	0,30	0,26	0,15	0,10	0,13
Валова рентабельність реалізації	0,23	0,20	0,13	0,09	0,11
Операційна рентабельність реалізації	0,14	0,12	0,06	0,07	0,08
Чиста рентабельність реалізації	0,11	0,08	0,02	0,04	0,03

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності[49-53]

Щоб дослідити ефективно чи ні підприємство веде свою комерційну діяльність було розраховано дохідні показники: валову рентабельність реалізації, операційну рентабельність реалізації, чисту рентабельність реалізації. Як бачимо з даних коефіцієнтів для ТОВ «Кернел Трейд» характерна низька рентабельність. Валова рентабельність в середньому становить 15%, тобто 85% становлять витрати. Але оскільки ТОВ «Кернел Трейд» підприємство яке займається торивлею, то для підприємств в торгівлі є прийнятим низьке значення рентабельності реалізації[17].

Підсумовуючи проведений аналіз, можна зробити висновок, що ТОВ «ТОВ «Кернел Трейд» - Трейд» є фінансово незалежним від позикових коштів, що не призведе до зниження фінансової стійкості підприємства. Підприємство ефективно проводить господарську діяльність і нарощує темпи виробництва за рахунок зростання попиту на продукцію. Також підприємство є ліквідним і здатним забезпечити свої зобов'язання.

2.3 Оцінка формування фінансових ресурсів підприємства

За ринкових умов економіки у підприємств виникає значна потреба у фінансових ресурсах для забезпечення ефективної господарської діяльності. Виникає проблема формування фінансових ресурсів підприємства та розробки оптимальної структури. Оптимальна структура ресурсів підприємства дає можливість підвищити фінансову стійкість та прибутковість підприємства.

Розширення та розвиток господарської діяльності підприємства вимагають залучення додаткових ресурсів із зовнішніх джерел. Оптимальний вибір співвідношення позикових коштів до власних позитивно впливає на фінансовий стан. Саме тому формування оптимальної структури фінансових ресурсів є найскладнішим і важливим завданням менеджменту підприємства[18].

Кожне підприємство має джерела формування фінансових ресурсів, дане підприємство не є виключенням. Фінансові ресурси підприємства формуються із власних та залучених джерел.

Об'єктом для дослідження особливостей та структури капіталу є ТОВ «Кернел Трейд». Для того щоб проаналізувати структуру капіталу проаналізуємо капітал даного підприємства проаналізуємо власний капітал і позичковий капітал. Детальніше розглянемо власні фінансові ресурси ТОВ «Кернел Трейд», які представлені в таблиці 2.8.

Таблиця 2.8 Власний та позиковий капітал ТОВ «Кернел Трейд», тис.дол.

Показник	Рік				
	2016	2017	2018	2019	2020
1	2	3	4	5	6
Власний капітал	997055	1157609	1177604	1346026	1494123
Позикового капіталу	512300	851474	1032910	1117574	1670580
Баланс	1509355	2009083	2210514	2463600	3164703

Джерело : складено на основі [49-53]

Як бачимо з таблиці 2.8 позичковий капітал не перевищує власний капітал в структурі капіталу аналізованого капіталу, тільки за 2020 рік позичковий капітал перевищує власний капітал для більш наочного зображення власного і позикового капіталу наведемо графік структури капіталу(рис.2.4).

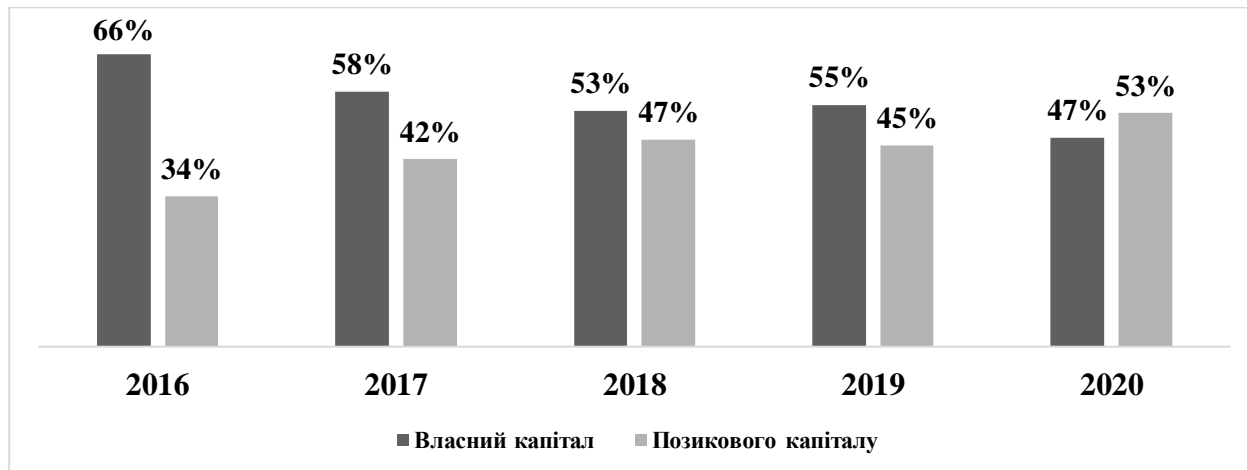

Рисунок 2.4 – Структура капіталу ТОВ «Кернел Трейд», %

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності [49-53]

Капітал підприємства в основному складається із 45% позичкових коштів та 55% власного капіталу. У 2016 р. на 8% та 2020р. 8% можна спостерігати зменшення власного капіталу в структурі капіталу підприємства.

Динаміка показників структури капіталу показує, що у 2016-2020рр. основною статтею балансу власного капіталу є нерозподілений прибуток, що становив у 2016 році 1130890 тис.дол., та збільшується у 2020 році становить 1584331 тис.дол..

Для аналізу структури капіталу підприємства проведено горизонтальний аналіз капіталу підприємства за 2014-2018рр. (табл.2.9).

Протягом досліджуваного періоду 2016-2020 рр статутний капітал підприємства становить у 2016 році 2104 тис.дол., в період 2017-2019 збільшувався на 2,9 % і становив 2164 тис.дол. у 2020 році статутний капітал зріс на 2,5 % і становить 2219 тис.дол.

Стаття додаткового капіталу не змінилася і становить 39944 тис.дол. Нерозподілений прибуток збільшується за досліджуваний період 2016-2020 рр., у 2016р. на 22,2 % та 2019р. на 13%. у порівнянні з попередніми роками. Збільшення значення показника є позитивним явищем, яке свідчить, що збільшується власний капітал підприємства і ефективну роботу менеджменту, тенденція до зростання відсоткового значення нерозподіленого прибутку за 2016-2020 рр. свідчить, що менеджмент здатний виконувати поставлені перед ним завдання і зростання прибутковості діяльності.

Таблиця 2.9 Горизонтальний аналіз власного капіталу ТОВ «Кернел Трейд»

		Статутний капітал	Додатковий капітал	Резерв переоцінки	Резерв курсових різниць	Нерозподілений прибуток	Всього власного капіталу
Абсолютне відхилення, +,-	2016 до 2015	0	0	4359	-105602	205229	105775
	2017 до 2016	60	0	0	-15573	154781	157699
	2018 до 2017	0	0	0	-16596	33201	17705
	2019 до 2018	0	0	18434	-10342	171074	180213
	2020 до 2019	55	0	0	1431951	94385	141177
Відношення відхилення	2016 до 2015	0.0	0.0	11.0	18.0	22.2	11.9

2017 до 2016	2.9	0.0	0.0	2.3	13.7	15.8
2018 до 2017	0.0	0.0	0.0	2.3	2.6	1.5
2019 до 2018	0.0	0.0	42.1	1.4	13.0	15.4
2020 до 2019	2.5	0.0	0.0	-195.0	6.3	10.5

Джерело : складено на основі [49-53]

Власний капітал підприємства збільшується за 2016-2020 рр., за 2020 рік на 10,5% збільшення даної статі балансу свідчить про збільшення захищеності підприємства від загрозливих факторів ринку економіки, збільшення інвестиційної привабливості.

Для оцінки структури позикового капіталу проаналізуємо його структуру (рис.2.6).

Рисунок 2.6 – Структура позикового капіталу ТОВ «Кернел Трейд», %

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності [49-53]

Основною статтею структури залученого капіталу підприємства є довгострокові зобов'язання банків у 2020 р. показник становить 40%.

Для кращої оцінки структури та особливостей структури капіталу ТОВ «Кернел Трейд» також був проведений горизонтальний аналіз залучених коштів підприємства. Адже, залучені кошти використовуються для фінансування розвитку

господарської діяльності підприємства, але вони мають бути повернені та потрібно заплатити за користування злученими ресурсами. Залучений капітал використовуються в цільовій формі, що є однією з умов ефективного їх використання. Управління позиковими коштами – важлива частина фінансового менеджменту на підприємстві. Позичкові кошти є довгостроковими та короткостроковими. Довгострокові зобов'язання характеризуються тим, що мають бути погашені більше як за 12 місяців, горизонтальний аналіз представлений в таблиці 2.10 [13].

За період 2019–2020 рр. спостерігаємо зростання статті довгострокові кредити банків з 2019 р. – 2164,6%, та у 2020 р – 170,7% у 2018р. Зростання даної статті балансу відбулося під впливом цільового залучення коштів у 2018 р. на купівлю заводу та елеваторів.

В наступні роки зменшення даної статті балансу свідчить про сплату кредиту та відсотків за кредит.

Таблиця 2.10 Горизонтальний аналіз довгострокових зобов'язань

		Довгострокові кредити банків	Випущенні корпоративні облігації	Відстрочені податкові зобов'язання	Довгострокові зобов'язання і забезпечення
Абсолютне відхилення, +, –	2016 до 2015	-7060	-4002	-2470	22325
	2017 до 2016	-76279	627	7722	-93.2
	2018 до 2017	-2750	4808	-5295	-49.4
	2019 до 2018	60868	-2480	9440	2164.6
	2020 до 2019	108723	-5230	-4561	170.7
Відносне відхилення, %	2016 до 2015	-7.9	-63.8	-12.6	19.1
	2017 до 2016	-93.2	27.6	45.0	301.2
	2018 до 2017	-49.4	165.7	-21.3	0.0
	2019 до 2018	2164.6	-32.2	48.2	14.4

2020 до 2019	170.7	-100.0	-15.7	97.2
---------------------	-------	--------	-------	-------------

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності [49-53]

Підприємство активно залучає довгострокові позикові кошти банку. Наявність довгострокових коштів дає можливість проведення активної фінансової політики.

Поточні зобов'язання характеризуються тим, що мають бути погашені протягом 12 місяців. Горизонтальний аналіз поточних зобов'язань і забезпечень представлений в таблиці 2.11.

На початок досліджуваного періоду 2015 р. спостерігаємо зменшення короткострокових кредитів в порівнянні з минулим періодом. У 2019 р. дана стаття балансу зменшилася на 18,28 % у порівнянні з попереднім періодом, у 2020 р. зменшився короткострокові кредити в банку на 75,73. Короткострокові кредити банку на протязі досліджуваного періоду змінюють свою динаміку, дана тенденція пов'язана із виплатою довгострокових кредитів.

Таблиця 2.11 Горизонтальний аналіз поточних зобов'язань і забезпечень

		Кредиторська заборгованість	Дебіторська заборгованість	Короткострокові позики	Поточна частка довгострокових запозичень	Поточні зобов'язання
Абсолютне відхилення, +, -	2016 до 2015	14526	13565	-118390	5500	-84799
	2017 до 2016	10866	11720	-47936	-72053	-79454
	2018 до 2017	20853	16233	93094	29	181665
	2019 до 2018	62414	78	-41081	-1578	4244
	2020 до 2019	-48535	65558	-139111	5638	-67167
Відносне відхилення, %	2016 до 2015	53.05	21.40	-39.73	7.93	-18.51
	2017 до 2016	25.93	15.23	-26.69	-96.28	-21.28
	2018 до 2017	39.51	18.31	70.70	1.04	61.82

2019 до 2018	84.77	0.07	-18.28	-56.14	0.89
2020 до 2019	-35.68	62.45	-75.73	457.26	-14.00

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності [49-53]

Кредиторська заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями протягом досліджуваного періоду зростає в період 2016–2019 р., у 2020 році зменшилася на 35,68% у порівнянні з попереднім роком.

В загальному поточні зобов'язання і забезпечення зростають в період 2018 р. на 61,85% порівняно із 2017 р., у 2019 р відбулося збільшення на 0,89% в порівнянні із 2018 р. Зменшення поточних зобов'язань відбулося у 2020р. у порівнянні з 2019 роком на 14%.

Зобов'язання досліджуваного підприємства виникають через кредити: банківський, які запозичували на закупівлю нового обладнання та заводів та елеваторів.

Дані про активи підприємства ми можемо побачити в таблиці(див.табл. 2.11).

Таблиця 2.11 Склад та структура майна ТОВ «Кернел Трейд»

	2016	2017	2018	2019	2020
1	2	3	4	5	6
I. Необоротні активи	788888	888395	1006245	1207168	1633686
Основні засоби	538728	569714	588127	764686	984368
Нематеріальні активи	36818	104861	104466	114942	68085
Гудвіл	121912	114110	103691	107735	123487
Інші необоротні активи	11049	31733	134562	155732	101298
II. Оборотні активи	720467	1120688	1204269	1256432	1531017
Гроші та їх еквіваленти	60372	143392	132018	76801	369117
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	75207	87192	92355	183196	215279
Дебіторська заборгованість за виданими авансами	52983	82701	113342	129822	148916
Дебіторська заборгованість з ПДВ	130378	135257	114695	118575	132748
Запаси	200213	386660	368453	357610	303402

Поточні біологічні активи	190312	256247	289436	309030	252184
Баланс	1509355	2009083	2210514	2463600	3164703

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності [49-53]

Виходячи з наведених даних таблиці 2.11, можна зазначити, що підприємство ТОВ «Кернел Трейд» має на своєму балансі фінансових ресурсів за видами за досліджуваний період 2016-2020 рр.: 2016 р. – 1509355 тис.дол., 2017 р. – 2009083 тис.дол., 2018 р. – 2210514 тис.дол., 2019 р. – 2436600 тис.дол., 2020 р. – 3164703 тис.дол. Для більш детального аналізу фінансових ресурсів за видами (необоротні активи, оборотні активи) розрахуємо питому вагу основних статей балансу активів (див. табл. 2.12).

У 2016 році необоротні активи склали 52% від загальної суми активів підприємства ТОВ «Кернел Трейд», в складі необоротних активів основні засоби склали – 36% від суми усіх активів, нематеріальні активи – 2% становлять, гудвіл – 8%. Оборотні активи у 2016 році становили 48%, грошові кошти – 4%, дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги – 5%, дебіторська заборгованість за виданими авансами – 4%, дебіторська заборгованість з ПДВ – 9%, запаси – 13%, поточні біологічні активи – 13%.

Таблиця 2.12 Питома вага структури майна ТОВ «Кернел Трейд»

	2016	2017	2018	2019	2020
1	2	3	4	5	6
I. Необоротні активи	52%	44%	46%	49%	52%
Основні засоби	36%	28%	27%	31%	31%
Нематеріальні активи	2%	5%	5%	5%	2%
Гудвіл	8%	6%	5%	4%	4%
Інші необоротні активи	1%	2%	6%	6%	3%
II. Оборотні активи	48%	56%	54%	51%	48%
Гроші та їх еквіваленти	4%	7%	6%	3%	12%
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	5%	4%	4%	7%	7%
Дебіторська заборгованість за виданими авансами	4%	4%	5%	5%	5%

Дебіторська заборгованість з ПДВ	9%	7%	5%	5%	4%
Запаси	13%	19%	17%	15%	10%
Поточні біологічні активи	13%	13%	13%	13%	8%
Баланс	100%	100%	100%	100%	100%

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності [49-53]

В наступні період 2017 р., питома вага необоротних активів зменшилася на 8% в порівнянні з 2015 роком. У 2016 році необоротні активи склали 44% від загальної суми активів підприємства ТОВ «Кернел Трейд», в складі необоротних активів основні засоби склали – 28% від суми усіх активів, нематеріальні активи – 5% становлять, гудвіл – 6%. Оборотні активи у 2017 році становили 56%, грошові кошти – 7%, дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги – 4%, дебіторська заборгованість за виданими авансами – 4%, дебіторська заборгованість з ПДВ – 7%, запаси – 19%, поточні біологічні активи – 13%.

Відповідно у 2018 році необоротні активи склали 46% від загальної суми активів підприємства ТОВ «Кернел Трейд», в складі необоротних активів основні засоби склали – 27% від суми усіх активів, нематеріальні активи – 5% становлять, гудвіл – 5%. Оборотні активи у 2018 році становили 54%, грошові кошти – 6%, дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги – 4%, дебіторська заборгованість за виданими авансами – 5%, дебіторська заборгованість з ПДВ – 5%, запаси – 17%, поточні біологічні активи – 13%.

У 2019 році необоротні активи склали 49% від загальної суми активів підприємства ТОВ «Кернел Трейд», в складі необоротних активів основні засоби склали – 31% від суми усіх активів, нематеріальні активи – 5% становлять, гудвіл – 6%. Оборотні активи у 2019 році становили 51%, грошові кошти – 3%, дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги – 7%, дебіторська заборгованість за виданими авансами – 5%, дебіторська заборгованість з ПДВ – 5%, запаси – 15%, поточні біологічні активи – 13%.

У 2020 році необоротні активи склали 52% від загальної суми активів підприємства ТОВ «Кернел Трейд», в складі необоротних активів основні засоби склали – 31% від суми усіх активів, нематеріальні активи – 2% становлять, гудвіл –

4%. Оборотні активи у 2019 році становили 48%, грошові кошти – 12%, дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги – 7%, дебіторська заборгованість за виданими авансами – 5%, дебіторська заборгованість з ПДВ – 4%, запаси – 10%, поточні біологічні активи – 8%.

Як бачимо необоротні активи та оборотні активи за досліджуваний період змінювали свою питому частку у структурі фінансових ресурсів для більш наочного зображення структури майна наведемо графік зміни необоротних та оборотних активів (див.рис.2.7).

Рисунок 2.6 – Структура майна ТОВ «Кернел Трейд», %

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності [49-53]

Як бачимо з наведеного рисунка в період 2016 – 2020 рр. необоротні активи та оборотні активи змінюють свою питому вагу, тому що підприємство веде активну виробничу діяльність. У 2016 ТОВ «Кернел Трейд» купив завод із перероблювання соняшникового насіння, що збільшило необоротні активи, а також, продав два олійноекстракційних заводи в Росії та у Миколаєві, що зменшило оборотні активи. У 2017 році підприємство придбало активи холдингу «Українські Аграрні Інвестиції». У 2018-2019 рр. придбав завод з переробки олійних культур ТОВ «Еллада олійноекстракційний завод». У 2020 році продав свій термінал в порту Тамань в Росії [37]. Структуру необоротних активів можна побачити на рисунку 2.7 (див.рис.2.7).

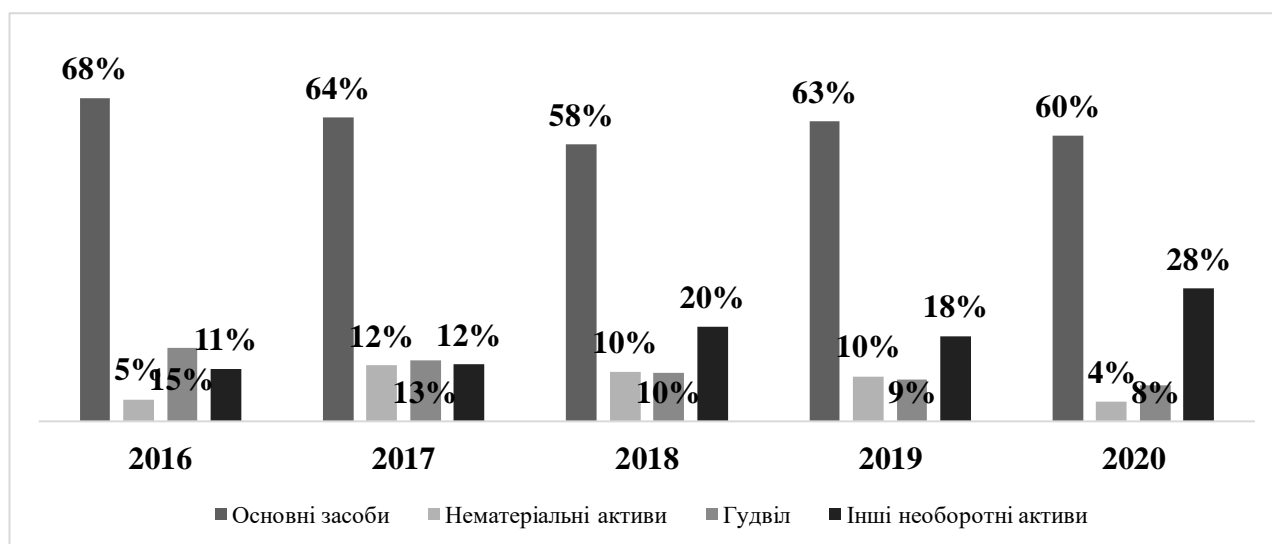

Рисунок 2.7 – Структура необоротних активів ТОВ «Кернел Трейд», %
Джерело: складено автором на основі фінансової звітності [49-53]

Найбільшу питому вагу в необоротних активів становлять основні засоби в 2020 році – 68%, в 2017 році – 64%, 2018 році – 58%, 2019 році – 63%, 2020 році – 60%, нематеріальні активи становлять в 2016 році – 5%, 2017 році – 12%, 2018 році – 10% , 2019 році – 10%, 2020 році – 4%, гудвіл в стурктурі необоротних активів становить в 2026 році – 15%, 2017 році - 13%, 2018 році – 10%, 2019 році – 9%, 2020 році – 8%.

Для більш детального аналізу розглянемо горизонтальний аналіз необоротних активів(див.табл.2.13).

Згідно із даними таблиці 2.13 загальна вартість майна у 2016 році зросла на 3%, тоді як у 2017 році збільшилася на 33%, у 2018 році зросла на 10%, у 2019 році на 11%, у 2020 році на 28%. Загалом збільшення валюти балансу у 2016 – 2020 рр. оцінюється позитивно, оскільки збільшилася можливості підприємства для виробництва продукції.

Таблиця 2.13 Горизонтальний аналіз необоротних активів

	Період	Необоротні активи	Основні засоби	Нематеріальні активи	Гудвіл	Баланс
Абсолютне відхилення, +, -	2016 до 2015	-18172	3551	-15754	2470	43737
	2017 до 2016	99507	30986	68043	-7802	499728
	2018 до 2017	117850	18413	-395	-10419	201431

	2019 до 2018	200923	176559	10476	4044	253086
	2020 до 2019	426518	219682	-46857	15752	701103
Відносне відхилення, %	2016 до 2015	-2,25%	0,66%	-29,97%	2,07%	3%
	2017 до 2016	12,61%	5,75%	184,81%	-6,40%	33%
	2018 до 2017	13,27%	3,23%	-0,38%	-9,13%	10%
	2019 до 2018	19,97%	30,02%	10,03%	3,90%	11%
	2020 до 2019	35,33%	28,73%	-40,77%	14,62%	28%

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності [49-53]

Розглянемо причини, що вплинули на зміну валюти балансу. Так, відповідно до проведеного аналізу збільшення майна підприємства спричинено змінами необоротних активів та оборотних активів. У 2016 році зменшилися на 2,25%, у 2017 році збільшилися на 12,61%, у 2018 збільшилися на 13,27%, у 2019 році збільшилися на 19,97%, у 2020 році збільшилися на 35,33% (див.табл.2.13).

Структура оборотних активів зображена на рисунку 2.8. Основні статті в структурі оборотних активів в 2016 році є грошові кошти та їх еквіваленти – 8%, дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги – 10%, дебіторська заборгованість за виданими авансами – 7%, дебіторська заборгованість з ПДВ – 18%, запаси – 28%, поточні біологічні активи – 26%, в 2017 році є грошові кошти та їх еквіваленти – 13%, дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги – 8%, дебіторська заборгованість за виданими авансами – 7%, дебіторська заборгованість з ПДВ – 12%, запаси – 35%, поточні біологічні активи – 23%, в 2018 році є грошові кошти та їх еквіваленти – 11%, дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги – 8%, дебіторська заборгованість за виданими авансами – 9%, дебіторська заборгованість з ПДВ – 10%, запаси – 31%, поточні біологічні активи – 24%, в 2019 році є грошові кошти та їх еквіваленти – 8%, дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги – 10%, дебіторська заборгованість за виданими авансами – 7%, дебіторська заборгованість з ПДВ – 18%, запаси – 28%, поточні біологічні активи –

26%, в 2020 році є грошові кошти та їх еквіваленти – 24%, дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги – 14%, дебіторська заборгованість за виданими авансами – 10%, дебіторська заборгованість з ПДВ – 9%, запаси – 20%, поточні біологічні активи – 16%.

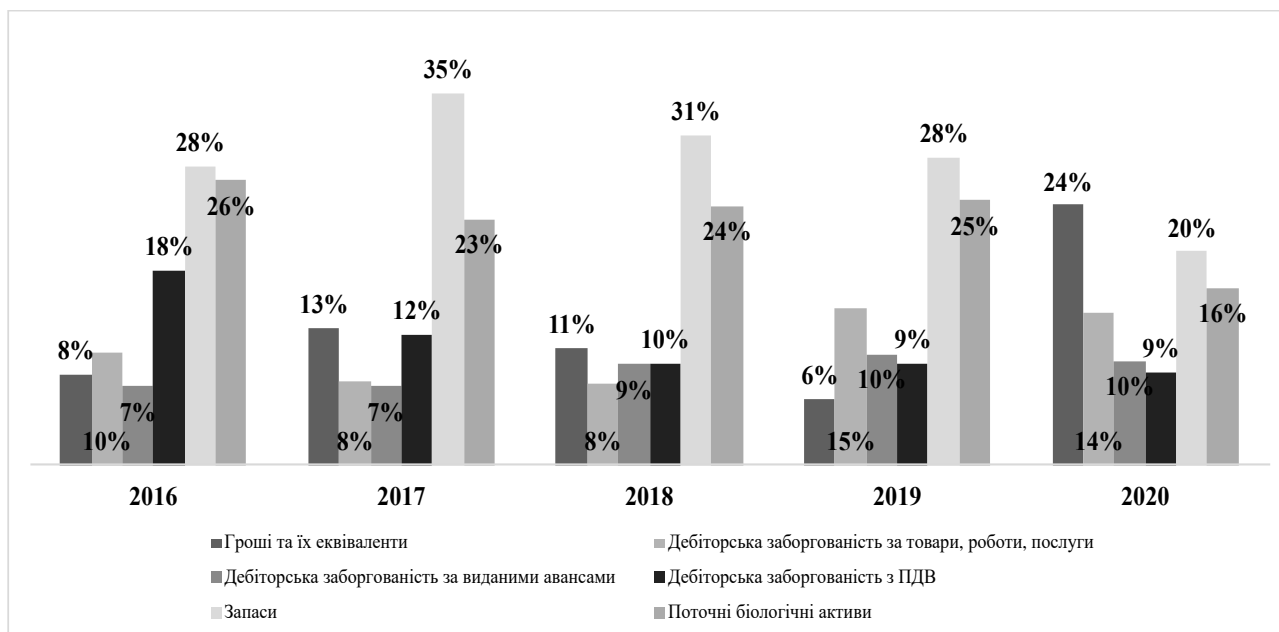

Рисунок 2.8 – Структура оборотних активів ТОВ «Кернел Трейд», %
Джерело: складено автором на основі фінансової звітності [49-53]

Як було сказано майно підприємства зростало протягом досліджуваного періоду розглянемо зміни оборотних активів, які вплинули на зміну балансу. У 2016 році оборотні активи збільшилися на 9,40%, у 2017 році збільшилися на 55,55%, у 2018 збільшилися на 7,46%, у 2019 році збільшилися на 4,33%, у 2020 році збільшилися на 21,85% (див.табл.2.14).

Таблиця 2.14 Горизонтальний аналіз оборотних активів

		Оборотні активи	Гроші	Дебіторська заборгованість (Дебітор.заб.) за товари	Дебітор.заб. за виданими авансами	Дебітор. заб. з ПДВ	Запаси	Поточні біологічні активи
Абсолютне	2016 до 2015	61909	-68749	19072	-7664	42132	41457	43741
	2017 до 2016	400221	83020	11985	29718	4879	186447	65935
	2018 до 2017	83581	-11374	5163	30641	-20562	-18207	33189

	2019 до 2018	52163	-55217	90841	16480	3880	-10843	19594
	2020 до 2019	274585	292316	32083	19094	14173	-54208	-56846
Відносне відхилення, %	2016 до 2015	9,40%	-53,24%	33,98%	-12,64%	47,74%	26,11%	29,84%
	2017 до 2016	55,55%	137,51%	15,94%	56,09%	3,74%	93,12%	34,65%
	2018 до 2017	7,46%	-7,93%	5,92%	37,05%	-15,20%	-4,71%	12,95%
	2019 до 2018	4,33%	-41,83%	98,36%	14,54%	3,38%	-2,94%	6,77%

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності [49-53]

Оскільки за досліджувальний період збільшилося майно підприємства, а це є індикатором зростання виробничого потенціалу та ефективності використання фінансових ресурсів, здійснимо аналіз ефективності управління виробничим потенціалом підприємства. Розрахунки наведені в таблиці 2.15.

Таблиця 2.15 Оцінка ефективності управління виробничим потенціалом

Показник	Значення				
	2016	2017	2018	2019	2020
1	2	3	4	5	6
Фондовіддача	3,70	3,91	4,15	5,90	4,70
Фондомісткість	0,27	0,26	0,24	0,17	0,21
Рентабельність основних засобів	3,69	3,81	4,09	5,22	4,17
Коефіцієнт постійності	0,52	0,44	0,46	0,49	0,52

Продовження Таблиці 2.15

Показник	Значення				
	2016	2017	2018	2019	2020
1	2	3	4	5	6
Коефіцієнт зносу основних засобів	0,11	0,10	0,14	0,10	0,11
Коефіцієнт мобільності	0,48	0,56	0,54	0,51	0,48

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності [49-53]

На основі аналізу коефіцієнтів оцінювання виробничого потенціалу можна зробити висновок, що ефективність управління виробничими фондами задовільна.

Таблиця 2.16 Оцінка ефективності управління потенціалом оборотних фондів

Показник	Значення				
	2016	2017	2018	2019	2020
1	2	3	4	5	6
Оборотність оборотних активів	2,88	2,36	2,07	3,24	2,95
Тривалість одного обороту оборотних засобів	124,83	152,80	174,15	110,95	122,17
Оборотність запасів	11,08	7,39	6,36	11,00	12,43
Тривалість одного обороту запасів	32,49	48,70	56,56	32,74	28,97
Оборотність дебіторської заборгованості	8,58	7,70	7,68	10,62	8,85
Тривалість одного обороту дебіторської заборгованості	41,96	46,78	46,86	33,91	40,70
Тривалість виробничого циклу	32,49	48,70	56,56	32,74	28,97
Тривалість операційного циклу	74,46	95,49	103,42	66,64	69,67
Тривалість фінансового циклу	131,85	141,30	141,44	104,72	106,41

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності [49-53]

Оцінка ефективності управління оборотними активами дозволила нам оцінити рівень фінансового менеджменту на підприємстві протягом досліджуваного періоду. З 2016 року до 2018 року можна спостерігати зростання показника оборотності оборотних активів тож рівень управління оборотними активами незадовільний, підприємству необхідно було залучати більше фінансових ресурсів для фінансування оборотних активів.

Отже, ми можемо зробити висновок про задовільний рівень ефективності управління виробничим потенціалом, фінансовими ресурсами, але у 2019 році та 2020 році спостерігаємо зниження показника, що вказує на ефективний менеджмент, підприємству потрібно менше ресурсів для фінансування своїх оборотних активів, а це у свою чергу дозволить вивільнити частину фінансових ресурсів. Які можуть бути використані на зниження обсягу зобов'язань.

Висновок до розділу 2

Аналіз фінансових ресурсів підприємства – це важливий елемент загальної системи управління підприємством, система способів накопичення, обробки трансформації і використання інформації для забезпечення його конкурентоспроможності. Класифікація фінансових ресурсів в ступеня необхідності аналізу наведемо по ряду ознак.

Аналіз фінансових ресурсів підприємства полягає в рішення двох взаємопов'язаних завдань. Перше полягає в отриманні невеликої кількості ключових (найбільш інформативних) параметрів, що дають об'єктивну картину про фінансовий стан.

Друге завдання включає в себе аналіз факторів, що впливають на фінансовий стан підприємства та можливості їх змін на підставі отриманих результатів.

Основою ефективної методики аналізу фінансових ресурсів підприємства, є здійснення процедур у відповідній послідовності і в повному обсязі, що дозволить повно оцінити ефективність і якість процесів формування, використання і розміщення фінансових ресурсів підприємства.

Аналіз фінансових показників підприємства показує в якому стані є підприємство, допомагає оцінити фінансові ресурси, які необхідні для ефективного функціонування.

Аналіз джерел формування фінансових ресурсів ТОВ «Кернел Трейд» було проведено на основі балансу (форма №1) та звіту про фінансові результати (форма №2) за період 2005 – 2020 рр.

Аналіз показав, що ТОВ «Кернел Трейд» є фінансово незалежним від позикових коштів, що не призведе до зниження фінансової стійкості підприємства. Підприємство ефективно проводить господарську діяльність і нарощує темпи виробництва за рахунок зростання попиту на продукцію. Також підприємство є ліквідним і здатним забезпечити свої зобов'язання.

РОЗДІЛ 3

УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА

3.1 Модель оцінки ефективності використання фінансових ресурсів підприємства ТОВ «Кернел Трейд»

На сучасному етапі розвитку економіки питання аналізу фінансових ресурсів підприємства є дуже актуальним, тому що підприємство є складною виробничо-економічною системою, а ефективне використання фінансових ресурсів забезпечує стійкий розвиток. Від ефективного використання фінансових ресурсів залежить

фінансовий стан підприємства та успіх його діяльності, а у ринковій економіці підприємство самостійно окреслює напрямки своєї діяльності, використання фінансовими ресурсами.

Фінансові ресурси використовуються для виробництва, розвитку та забезпечення об'єктів не виробничої сфери. Якщо фінансові ресурси на підприємстві використовуються ефективно, то це позитивно впливає на фінансовий стан даного підприємства. Тому що одним із важливих компонентів фінансової стійкості є наявність фінансових ресурсів, достатній їх обсяг для виробництва, ефективне їх використання, пошук резервів для збільшення власних фінансових ресурсів та ефективно їх використовувати та за рахунок цього підвищувати ефективність роботи підприємства загалом [54].

Нестача фінансових ресурсів негативно впливає на діяльність підприємства: зростають заборгованості перед партнерами, працівниками, інвесторами, фінансовими інституціями, державою. В результаті чого це негативно впливає на імідж підприємства, подальшу діяльність та зменшує імовірність збільшення виробничих потужностей [54].

На даний час відсутня універсальна модель для оцінки ефективності використання фінансових ресурсів на підприємстві, тому проведення нових досліджень, розробка моделей, методів оцінки є актуальним завданням.

Першим етапом дослідження було оцінка фінансового стану підприємства за допомогою п'ятифакторної моделі загрози банкрутства Альтмана, оскільки дана модель орієнтована на підприємства, акції яких котируються на біржі, але як нам відомо з 2007 року акції ТОВ «Кернел Трейд» торгуються на Варшавській фондовій біржі (WSE). Дана модель має вигляд:

$$Z = 1,2 X_1 + 1,4X_2 + 3,3X_3 + 0,6X_4 + 1,0X_5 \quad (3.1)$$

де, X_1 – оборотні активи/сукупні активи;

X_2 – чистий прибуток/сукупні активи;

X_3 – фінансовий результат до оподаткування/ сукупні активи;

X_4 – балансова вартість акцій/позичковий капітал;

X_5 – чистий дохід/сукупні активи.

Якщо $Z < 1,81$, то ймовірність банкрутства дуже велика;

Якщо $1,81 < Z < 2,675$, то ймовірність банкрутства середня;

Якщо $Z = 2,675$, то ймовірність банкрутства дорівнює 0,5;

Якщо $Z > 2,99$, то ймовірність банкрутства незначна [55].

Результати розрахунку представлені в таблиці 3.1 (див. табл. 3.1).

Проведений аналіз за моделлю Альтмана дає підстави зробити висновок, що досліджуване підприємство не є в зоні ризику банкрутства і перевищує граничні значення настання банкрутства. Отже, підприємство стабільне та ефективно використовує фінансові ресурси.

Таблиця 3.1 Оцінка ефективності управління потенціалом оборотних фондів

Період	X1	X2	X3	X4	X5	Z
1	2	3	4	5	6	7
2007	0,422	0,071	0,0607	1,314	1,274	2,920
2008	0,499	0,110	0,1207	2,379	0,878	3,552
2009	0,541	0,194	0,1813	1,833	1,497	4,188

Продовження таблиці 3.1

1	2	3	4	5	6	7
2010	0,532	0,135	0,1348	1,718	0,907	3,279
2011	0,518	0,145	0,1334	2,525	1,216	4,097
2012	0,530	0,098	0,0916	2,698	1,019	3,821
2013	0,464	0,044	0,0510	1,917	1,182	3,196
2014	0,455	-0,056	-0,0471	1,725	1,247	2,663
2015	0,449	0,073	0,0691	1,945	1,589	3,703
2016	0,477	0,150	0,1642	2,671	1,317	4,352
2017	0,558	0,089	0,0983	3,939	1,080	4,719
2018	0,545	0,025	0,0226	2,476	1,087	3,436
2019	0,510	0,072	0,0773	2,806	1,620	4,385
2020	0,484	0,039	0,0458	3,621	1,298	4,401

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності [40-53]

Другим етапом дослідження ефективності є побудова багатофакторної моделі оцінки ефективності використання фінансових ресурсів ТОВ «Кернел Трейд».

При побудові моделі використовувалися система показників, заснована на річних даних за 2005 – 2020 рр. Модель показує основні напрямки використання

фінансових ресурсів на підприємстві ТОВ «Кернел Трейд» . в економічному та часовому аспектах. Проведення кореляційного аналізу на етапі попередньої обробки даних дозволило обмежити коло використовуваних показників (спочатку їх було тридцять), вибрати для подальшого аналізу такі, які показують вплив основних факторів на фінансові ресурси підприємства і найбільш тісно пов'язані з динамікою показників кон'юнктури. При цьому вирішувалася також задача виключення впливу мультиколінеарності.

Економетрична модель оптимізації фінансових ресурсів підприємства ТОВ «Кернел Трейд» повинна відображати взаємоз'язок між такими основними елементами ринкового механізму використання фінансових ресурсів: коефіцієнт покриття – current ratio, оборотністю кредиторської заборгованості – accounts payable turnover (apt), коефіцієнтом маневреності власного капіталу – flexibility ratio (fr) , коефіцієнтом співвідношення оборотних і необоротних активів - ratio of current and non-current assets (cnoncr).

Мета даного дослідження є з'ясувати, які чинники вплинуть на коефіцієнт покриття та на коефіцієнт рентабельності власного капіталу, адже, даний показники є індикторами фінансового стану підприємства, характеризують ефективну діяльності підприємства, що підприємство здатне розрахуватися із своїми поточними зобов'язаннями і відображає використання фінансових ресурсів.

На основі інформації із фінансової звітності проводилася підготовка вихідних даних для проведення економетричного моделювання. Розрахунок основних коефіцієнтів наведено у таблиці 3.2, що ймовірно вплинуть на структуру капіталу за період 2005-2020 рр.(таблиця 3.2).

Таблиця 3.2 Змінні моделі

Показник	Скорочення	Залежна змінна/ незалежна змінна	Пояснення
Коефіцієнт поточної ліквідності (Current Ratio)	CR	Залежна змінна	Індикатор ефективної діяльності підприємства, підприємство здатне розрахуватися із своїми поточними зобов'язаннями

Оборотність кредиторської заборгованості (Accounts Payable Turnover)	APT	Незалежна змінна	Показник ділової активності, який вказує на кількість оборотів, які здійснила кредиторська заборгованість протягом року
Коефіцієнт маневреності власного капіталу (Flexibility Ratio)	FR	Незалежна змінна	Показує, яку частину власного капіталу може бути використана для фінансування оборотних активів, а яка частина спрямована на фінансування необоротних активів.
Коефіцієнт співвідношення оборотних і не оборотних активів (the ratio of current and non-current assets)	CnonCR	Незалежна змінна	Мобільність визначає здатність активів трансформуватися з однієї форми в іншу, говорить про здатність компанії підлаштовуватися під зовнішній вплив ринку, проводити гнучку діяльність.

Джерело: складено автором на основі [17]

Вхідні дані для формування моделі було розраховано на основі фінансової звітності ТОВ «Кернел Трейд» та наведені в таблиці 3.3.

Як вже було вказано раніше в ході виконання аналізу буде досліджено вплив фінансових показників на фінансовий стан та ефективність використання фінансових ресурсів. Моделювання здійснювалося за допомогою програмного пакету Eviews.

Таблиця 3.3 Коефіцієнти фінансового стану підприємства ТОВ «Кернел Трейд»

	APT	CR	FR	CnonCR
1	2	3	4	5
2005	74,277	1,402	0,232	0,468
2006	131,245	1,969	0,703	0,774
2007	105,568	1,960	0,730	0,729
2008	116,812	0,204	0,436	0,100
2009	160,060	1,940	0,513	1,178
2010	110,608	1,700	0,408	1,138
2011	100,038	2,050	0,416	1,077
2012	82,118	2,498	0,555	1,123
2013	72,416	1,556	0,290	0,865
2014	56,232	1,461	0,267	0,834
2015	76,688	1,438	0,225	0,816

2016	57,394	1,930	0,348	0,913
2017	45,813	3,814	0,714	1,261
2018	38,021	2,533	0,619	1,197
2019	38,080	2,619	0,577	1,041
2020	36,741	3,711	0,749	0,937

Джерело: складено автором на основі[38-53]

Для розрахунків був використаний метод найменших квадратів, а для перевірки показників адекватності моделі був визначений рівень довіри 95%.

Результати моделювання, наведені у таблиці 3.4, свідчать про високу пояснювальну здатність моделі, адже коефіцієнт детермінації становить 0,87, тобто модель пояснює на 87% варіацію коефіцієнта заміщення.

Зважаючи на результати моделювання можна зробити висновок, що при зміні:

- 1) FR (коефіцієнту маневреності власного капіталу на 1 пункт, збільшується коефіцієнт покриття на 2,45 пунктів (245%);
- 2) CNONCR (коефіцієнту співвідношення оборотних і не оборотних активів) на 1 пункт, збільшується коефіцієнт покриття на 1,37 пунктів (137%);
- 3) APT (оборотність кредиторської заборгованості) на 1 пункт, зменшується коефіцієнт покриття на 0,009 пунктів (9%).

Таблиця 3.4 Результати економетричного моделювання

Dependent Variable: CR				
Method: Least Squares				
Date: 05/13/21 Time: 16:34				
Sample: 2005 2020				
Included observations: 16				
Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	0.386199	0.417444	0.925151	0.3731
FR	2.450317	0.515261	4.755484	0.0005
CNONCR	1.370665	0.325620	4.209399	0.0012
APT	-0.009423	0.002527	-3.728873	0.0029

R-squared	0.873362	Mean dependent var	2.048919
Adjusted R-squared	0.841703	S.D. dependent var	0.878807
S.E. of regression	0.349647	Akaike info criterion	0.948534
Sum squared resid	1.467038	Schwarz criterion	1.141681
Log likelihood	-3.588272	Hannan-Quinn criter.	0.958425
F-statistic	27.58616	Durbin-Watson stat	2.009767
Prob(F-statistic)	0.000011		

Джерело: розраховано автором

Потрібно також було перевірити модель на адекватність. Спершу було перевірено значимість коефіцієнтів регресійного рівняння (t-статистика Стьюдента, F-критерій Фішера) (див.табл.3.4). Усі коефіцієнти моделі є значимими, зважаючи на результати t-тесту. P-value менше 0,05, тобто з ймовірністю 95% можемо відхилити нульову гіпотезу про незначимість коефіцієнтів моделі. За правилом прийняття рішення F-тест коефіцієнти значимі, Prob(F-statistic) нижче за 0,05, то коефіцієнти значимі.

Наступним етапом економетричного моделювання була перевірка класичних припущень узагальненої регресійної моделі. Для перевірки наявності автокореляції залишків моделі може бути використано декілька критеріїв. Перший з них, який слугує перевірці автокореляції першого порядку (тобто залежності залишків спостереження від залишків попереднього) називається критерієм Дарбіна-Ватсона. Результати тесту наведено в основній таблиці аналізу(див.табл.3.4).

Тест Дарбіна-Ватсона перевіряє гіпотезу про наявність автокореляції залишків. Дуже приблизно висновки щодо цього тесту можна робити навіть за самою оцінкою, якщо вона наближена до 2, тоді скоріше за все автокореляція першого порядку відсутня, за даною оцінкою у нас відсутня аторокреляція, Durbin-Watson stat = 2,009767.

Отже, це класичне припущення справджується для побудованої моделі. Тест Дарбіна-Ватсона перевіряє наявність автокореляції першого порядку. Для перевірки автокореляції вищих порядків може бути використано LM тест(див.табл.3.5).

Таблиця 3.5 LM тест

Breusch-Godfrey Serial Correlation LM Test:			
F-statistic	1.530607	Prob. F(2,10)	0.2631

Obs*R-squared	3.749990	Prob. Chi-Square(2)	0.1534	
Test Equation: Dependent Variable: RESID Method: Least Squares Date: 05/13/21 Time: 16:35 Sample: 2005 2020 Included observations: 16 Presample missing value lagged residuals set to zero.				
Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	-0.049494	0.409458	-0.120878	0.9062
FR	0.114442	0.498856	0.229409	0.8232
CNONCR	-0.064740	0.317202	-0.204098	0.8424
APT	0.000382	0.002451	0.155805	0.8793
RESID(-1)	-0.335710	0.323470	-1.037839	0.3238
RESID(-2)	-0.508450	0.329104	-1.544954	0.1534
R-squared	0.234374	Mean dependent var	-1.53E-16	
Adjusted R-squared	-0.148438	S.D. dependent var	0.312734	
S.E. of regression	0.335142	Akaike info criterion	0.931472	
Sum squared resid	1.123202	Schwarz criterion	1.221193	
Log likelihood	-1.451777	Hannan-Quinn criter.	0.946308	
F-statistic	0.612243	Durbin-Watson stat	1.980888	
Prob(F-statistic)	0.693527			

Джерело: розраховано автором

Основним показником з огляду на мету – перевірку значимості кореляції залишків – є значення Prob. F(2,10) та Prob. Chi-Square(2). Вони демонструють ймовірність помилки при відхиленні нульової гіпотези тесту. Нульова гіпотеза тесту полягає у тому, що коефіцієнти між залишками дорівнюють нулю, що відповідає класичному припущенню. Отже, якщо Prob. більше за критичний рівень (0,05 для 95 % довірчого інтервалу), то ми маємо підстави прийняти нульову гіпотезу, отже, визначаємо, що кореляції між залишками нульові. З результатів тесту можна зробити висновок, що відсутня автокореляція першого та другого порядку, оскільки p-value при RESID(-1) та RESID(-2) є статистично незначимими на рівні 0,05.

Для перевірки відсутності гетероскедастичності у залишках моделі використано один із спеціальних тестів – тест Вайта (див. табл.3.6).

Таблиця 3.6 White тест

Heteroskedasticity Test: White				
F-statistic	1.053229	Prob. F(9,6)		0.4934
Obs*R-squared	9.798072	Prob. Chi-Square(9)		0.3671
Scaled explained SS	5.000144	Prob. Chi-Square(9)		0.8343
Test Equation:				
Dependent Variable: RESID^2				
Method: Least Squares				
Date: 05/13/21 Time: 16:37				
Sample: 2005 2020				
Included observations: 16				
Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	0.452072	1.755763	0.257479	0.8054
FR	-0.481805	2.28709	-0.210663	0.8401
FR^2	0.151415	2.690759	0.056272	0.957
FR*CNONCR	1.338405	2.061755	0.649158	0.5403
FR*APT	-0.008419	0.014538	-0.579074	0.5836
CNONCR	-0.480707	2.081526	-0.23094	0.825
CNONCR^2	-0.181563	1.274348	-0.142475	0.8914
CNONCR*APT	9.44E-05	0.010468	0.009019	0.9931
APT	-0.000178	0.017116	-0.010406	0.992
APT^2	2.04E-05	3.32E-05	0.614729	0.5613
R-squared	0.61238	Mean dependent var		0.09169
Adjusted R-squared	0.030949	S.D. dependent var		0.127559
S.E. of regression	0.125569	Akaike info criterion		-1.042745
Sum squared resid	0.094606	Schwarz criterion		-0.559877
Log likelihood	18.34196	Hannan-Quinn criter.		-1.018018

Продовження таблиці 3.6

F-statistic	1.053229	Durbin-Watson stat	2.944391
Prob(F-statistic)	0.493367		

Джерело: розраховано автором

Результати тесту, аналогічно до попереднього прикладу, представлено у вигляді значень Prob. F (9,6) та Prob. Chi-Square(9). Нульова гіпотеза тесту – гомоскедастичність залишків моделі. Отже якщо значення Prob. F(9,6) є вищим за критичний рівень (для рівня значимості 95 % від становить 0,05), ми маємо підстави

відхилити нульову гіпотезу, отже, залишки є гомоскедастичними (відсутня гетроскедастичність).

Для перевірки залишків на нормальність використовується Histogram Normality Test. Результат тесту ми отримуємо у вигляді графіку розподілу залишків та наших значень тесту на нормальність (див. рис. 3.1).

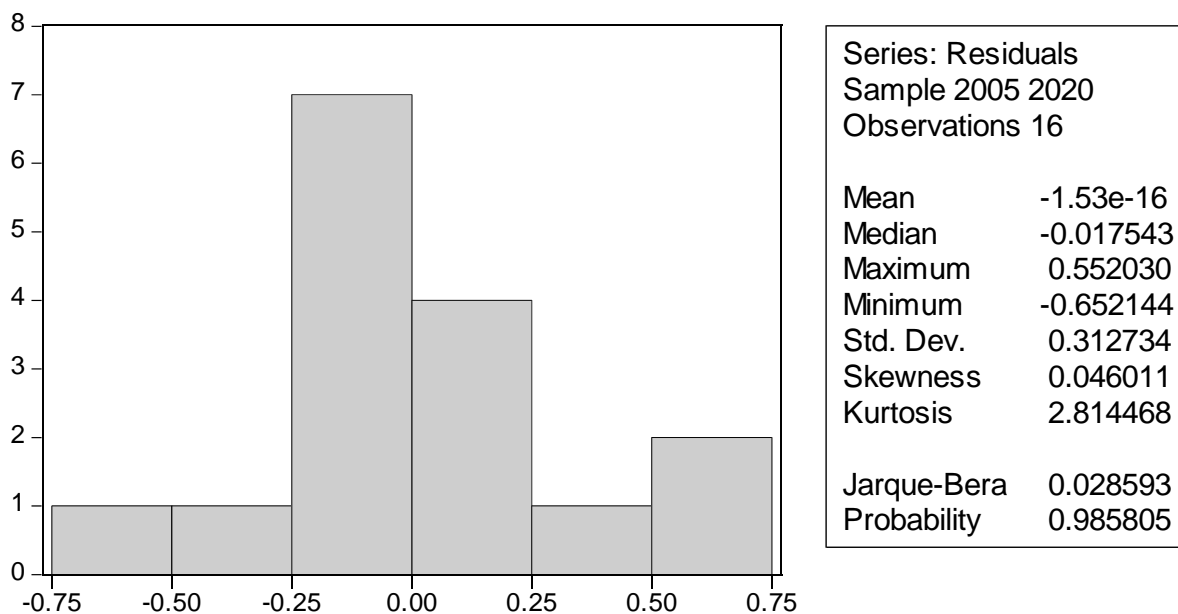

Рисунок 3.1 – Перевірка розподілу залишків на нормальність

Джерело: розраховано автором

Із зовнішнього вигляду не можна остаточно сказати про порушення припущення про нормальність. За допомогою тесту Жарга-Бера підтвердимо нормальність розподілу. Нульова гіпотеза тесту – нормальність розподілу. Значення Probability перевищує 0,05, то ми не маємо підстав відхилити нульову гіпотезу, залишки нормально розподілені. Імовірність підтвердження гіпотези становить 98% (0,985805).

Припущення про відсутність мультиколінеарності підтвердимо за допомогою кореляційної матриці. З таблиці 3.7 можна побачити, що між незалежними змінними кореляція не перевищує критичного значення 0,8.

Отже, із кореляційної матриці можна зробити висновок про відсутність мультиколінеарності.

Таблиця 3.7 Кореляційна матриця для перевірки припущення про відсутність мультиколінеарності

	FR	CR	CNONCR	APT
FR	1.000000	0.669430	0.312069	-0.023431
CR	0.669430	1.000000	0.710275	-0.503644
CNONCR	0.312069	0.710275	1.000000	-0.212653
APT	-0.023431	-0.503644	-0.212653	1.000000

Джерело розраховано автором

Таким чином на основі проведеного економетричного моделювання можна стверджувати, що модель ефективності використання фінансових ресурсів є адекватною.

Подальше дослідження полягало в побудові моделі для великих компаній аграрного сектору: дві компанії українські та 2 компанії іноземні (табл. 3.8).

Таблиця 3.8 Прелік компанія для побудови панельної регресії

Компанія	Земельний банк	Країна	Код компанії, використаний в моделі
ТОВ «Кернел Трейд»	530 тис.га.	Україна	1
Australian agricultural company	7 млн.га.	Австралія	2
Beidahuang group	5,4 млн га.	Китай	3
ПрАТ «Миронівський хлібопродукт»	370 тис.га	Україна	4

Джерело розраховано автором[55, 56]

Для оцінки ефективності використання фінансових ресурсів було побудовано кореляційну модель (рівняння регресії), що відображає механізм зв'язку результативної ознаки з факторними ознаками.

Для побудови моделі механізму формування і ефективного використання фінансових ресурсів доцільно застосувати показник поточної ліквідності. Найбільш значимий прямий взаємозв'язок для коефіцієнта поточної ліквідності встановлений з такими показниками, коефіцієнт співвідношення оборотних та необоротних активів, коефіцієнт автономії

Коротка характеристика моделі:

- 1) Тип даних: панельні дані;

2) Часовий проміжок даних: 2005-2020pp. (16 роки), щорічні показники;

3) Крос-секційний ряд: 4 компанії (таблиця 3.4);

Загальна кількість спостережень: 64.

Специфікація моделі:

1) Залежна змінна: CR – щорічний показник коефіцієнту поточної ліквідності, одиниця виміру відсутня;

2) Незалежна змінна 1: AR – щорічний показник коефіцієнту автономії, одиниця виміру відсутня;

3) Незалежна змінна 2: CNCRA – щорічний показник коефіцієнту співвідношення оборотних і необоротних активів, одиниця виміру відсутня.

Моделювання здійснювалося за допомогою програмного пакету Eviews.

Для розрахунків був використаний метод найменших квадратів, а для перевірки показників адекватності моделі був визначений рівень довіри 95%.

Результати моделювання, наведені у таблиці 3.9, свідчать про середню пояснювальну здатність моделі, адже коефіцієнт детермінації становить 0,45, тобто модель пояснює на 45% варіацію коефіцієнта поточної ліквідності. На першому етапі було обрано тільки фіксований ефект – для окремих компаній.

Усі коефіцієнти моделі є значимими, зважаючи на результати t-тесту. P-value менше 0,05, тобто з ймовірністю 95% можемо відхилити нульову гіпотезу про незначимість коефіцієнтів моделі.

З коефіцієнту при змінній AR зрозуміло, що при зміні коефіцієнту автономії на 1%, коефіцієнт поточної ліквідності прямо пропорційно зміниться на 22,4%.

При змінній CNCRA вказує на пряму залежність між коефіцієнтом поточної ліквідності та коефіцієнтом співвідношення оборотних і необоротних активів. При зміні коефіцієнта співвідношення оборотних та необоротних активів на 1%, коефіцієнт поточної ліквідності прямо пропорційно зміниться на 20,9%.

Таблиця 3.9 Результати економетричного моделювання

Dependent Variable: CR
Method: Panel Least Squares
Date: 05/31/21 Time: 19:12
Sample: 2005 2020

Periods included: 16				
Cross-sections included: 4				
Total panel (balanced) observations: 64				
Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	1.037901	0.145524	7.132168	0.0000
AR	0.224028	0.045873	4.883663	0.0000
CNCRA	0.209994	0.044890	4.678000	0.0000
Effects Specification				
Cross-section fixed (dummy variables)				
R-squared	0.459667	Mean dependent var	1.828427	
Adjusted R-squared	0.413087	S.D. dependent var	0.694587	
S.E. of regression	0.532125	Akaike info criterion	1.665184	
Sum squared resid	16.42312	Schwarz criterion	1.867580	
Log likelihood	-47.28590	Hannan-Quinn criter.	1.744918	
F-statistic	9.868242	Durbin-Watson stat	1.665581	
Prob(F-statistic)	0.000001			

Джерело: розраховано автором

Потрібно також було перевірити модель на адекватність. Спершу було перевірено доцільність використання фіксованих ефектів для років і країн за допомогою тесту Redundant Fixed Effects. Нульова гіпотеза тесту у тому, що фіксовані ефекти надмірні (не значимі). Значення Prob. Показує ймовірність цієї нульової гіпотези, тобто ймовірність того, що фіксовані ефекти не значимі. Якщо ця ймовірність більше ніж 0,1 (10 %), то фіксовані ефекти необхідно прибрати.

З таблиці 3.10 видно, що prob. більше 0.1, а, отже, фіксований ефект для років також повинен бути виключений з моделі. Отже, в даному випадку фіксовані ефекти мають бути виключені, наступним етапом була переоцінка моделі: виключення фіксованих ефектів та включення ефектів для років(див.табл.3.10).

Таблиця 3.10 Результати тесту на доцільність використання фіксованого ефекту для компаній

Redundant Fixed Effects Tests			
Equation: Untitled			
Test cross-section fixed effects			
Effects Test	Statistic	d.f.	Prob.
Cross-section F	0.842266	-3.58	0.4763

Cross-section Chi-square	2.729166	3	0.4353	
Cross-section fixed effects test equation: Dependent Variable: CR Method: Panel Least Squares Date: 05/31/21 Time: 19:15 Sample: 2005 2020 Periods included: 16 Cross-sections included: 4 Total panel (balanced) observations: 64				
Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	1.128901	0.126337	8.935620	0.0000
AR	0.189602	0.035788	5.297868	0.0000
CNCRA	0.212424	0.043594	4.872738	0.0000
R-squared	0.436127	Mean dependent var	1.828427	
Adjusted R-squared	0.417639	S.D. dependent var	0.694587	
S.E. of regression	0.530057	Akaike info criterion	1.614078	
Sum squared resid	17.13861	Schwarz criterion	1.715275	
Log likelihood	-48.65048	Hannan-Quinn criter.	1.653944	
F-statistic	23.59020	Durbin-Watson stat	1.652852	
Prob(F-statistic)	0.000000			

Джерело: розраховано автором

Результати переоціненого моделювання, наведені у таблиці 3.11, свідчать про високу пояснювальну здатність моделі, адже коефіцієнт детермінації становить 0,73, тобто модель пояснює на 73% варіацію коефіцієнта поточної ліквідності.

Усі коефіцієнти моделі є значимими, зважаючи на результати t-тесту. P-value менше 0,05, тобто з ймовірністю 95% можемо відхилити нульову гіпотезу про незначимість коефіцієнтів моделі.

Таблиця 3.11 Результати переоціненого економетричного моделювання

Dependent Variable: CR Method: Panel Least Squares Date: 06/01/21 Time: 10:58 Sample: 2005 2020 Periods included: 16 Cross-sections included: 4 Total panel (balanced) observations: 64

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	1.064778	0.115246	9.239173	0.0000
AR	0.217830	0.034950	6.232638	0.0000
CNCRA	0.198484	0.039950	4.968348	0.0000
Effects Specification				
Period fixed (dummy variables)				
R-squared	0.736087	Mean dependent var		1.828427
Adjusted R-squared	0.638554	S.D. dependent var		0.694587
S.E. of regression	0.417589	Akaike info criterion		1.323619
Sum squared resid	8.021499	Schwarz criterion		1.930805
Log likelihood	-24.35582	Hannan-Quinn criter.		1.562821
F-statistic	7.547039	Durbin-Watson stat		1.660113
Prob(F-statistic)	0.000000			

Джерело: розраховано автором

З коефіцієнту при змінній AR зрозуміло, що при зміні коефіцієнту атономії на 1%, коефіцієнт поточної ліквідності прямо пропорційно зміниться на 21,7%.

При змінній CNCRA вказує на пряму залежність між коефіцієнтом поточної ліквідності та коефіцієнтом співвідношення оборотних і необоротних активів. При зміні коефіцієнта співвідношення оборотних та необоротних активів на 1%, коефіцієнт поточної ліквідності прямо пропорційно зміниться на 19,8%.

Знову проводимо тест на значимість результати наведені в таблиці 3.12.

Отже, фіксовані ефекти років мають бути включені в модель, Значення Prob. показує ймовірність цієї нульової гіпотези, тобто ймовірність того, що фіксовані ефекти років не значимі, ймовірність менше ніж 0,1 (10%), то фіксовані ефекти років необхідно включити в модель. Також було перевірено модель на справдження класичних економетричних припущень.

Таблиця 3.12 Результати тесту на доцільність використання фіксованого ефекту для років

Redundant Fixed Effects Tests			
Equation: Untitled			
Test period fixed effects			
Effects Test	Statistic	d.f.	Prob.
Period F	3.485524	-15.46	0.0006

Period Chi-square	48.589327	15	0.0000	
Period fixed effects test equation: Dependent Variable: CR Method: Panel Least Squares Date: 06/01/21 Time: 11:00 Sample: 2005 2020 Periods included: 16 Cross-sections included: 4 Total panel (balanced) observations: 64				
Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	1.128901	0.126337	8.935620	0.0000
AR	0.189602	0.035788	5.297868	0.0000
CNCRA	0.212424	0.043594	4.872738	0.0000
R-squared	0.436127	Mean dependent var		1.828427
Adjusted R-squared	0.417639	S.D. dependent var		0.694587
S.E. of regression	0.530057	Akaike info criterion		1.614078
Sum squared resid	17.13861	Schwarz criterion		1.715275
Log likelihood	-48.65048	Hannan-Quinn criter.		1.653944
F-statistic	23.59020	Durbin-Watson stat		1.652852
Prob(F-statistic)	0.000000			

Джерело: розраховано автором

Припущення про нульове математичне сподівання випадкової величини справджується, оскільки до моделі включений коефіцієнт перетину, який дорівнює 1,06 (табл. 3.11). Аналіз якості побудованої моделі показує, що всі параметри моделі є статистично значимі за t-критерієм Ст'юдента. Аналогічно за F-критерієм Фішера можна стверджувати, що коефіцієнти моделі одночасно не є нулями, отже модель адекватна, ймовірність F-статистики менша за 0,05.

Припущення про відсутність автокореляції випадкових величин у моделі також справджується. Тест Дарбіна-Ватсона перевіряє модель на присутність автокореляції першого порядку. Результат тесту 1,660113 (табл. 3.1) задовольняє припущення, оскільки за DW-критерієм наше значення близьке до 2 і нижче ніж зона невизначеності ($4-d_u=2,34$; $4-d_l=2,46$).

Нормальність розподілу випадкової величини перевіряється за допомогою візуального аналізу гістограми та тесту Жака-Бера. Нульова гіпотеза тесту – залишки

нормально розподілені, якщо ж ймовірність цієї гіпотези менше 10%, то залишки розподілені не нормально. З рисунку 3.2 бачимо, що ймовірність підтвердження гіпотези більше 52,8% (0,528), а тому ми можемо вважати, що випадкова величина розподілена нормально.

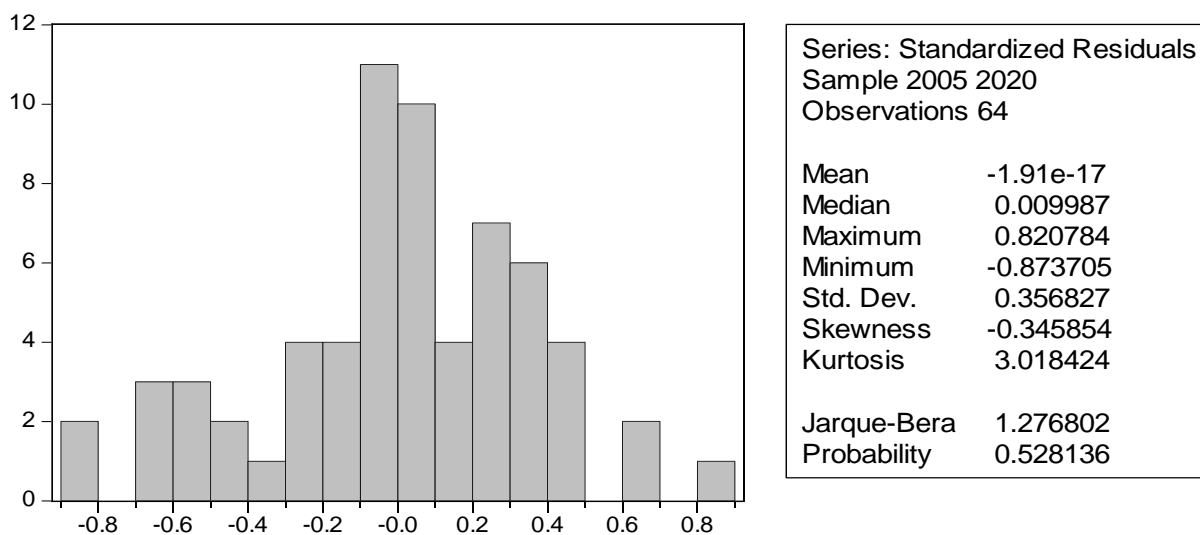

Рисунок 3.2 – Тест на нормальність розподілу випадкової величини

Джерело: розраховано автором

Припущення про відсутність мультиколінеарності можна підтвердити за допомогою кореляційної матриці. З таблиці 3.13 видно, що кореляція між незалежними змінними не перевищує критичного значення 0,8. Отже, зважаючи на результати тесту припущення про відсутність мультиколінеарності можна вважати підтвердженим.

Таблиця 3.13 Кореляційна матриця для перевірки припущення про відсутність мультиколінеарності

	CNCRA	AR
CNCRA	1.000000	-0.098565
AR	-0.098565	1.000000

Джерело: розраховано автором

Таким чином можна стверджувати, що майже усі основні класичні припущення для панельних даних справдилися і модель можна вважати адекватною. Щоб

пересвідчитися у пояснювальній здатності моделі, окрім коефіцієнту детермінації можна також застосувати графічний аналіз. На рисунку 3.3 можна подивитися, наскільки точно модель відтворює реальні значення коефіцієнта поточної ліквідності по компаніями. Як бачимо, наша модель доволі чітко моделює реальні показники, залишки незначні, отже, пояснювальна здатність моделі справді достатньо висока.

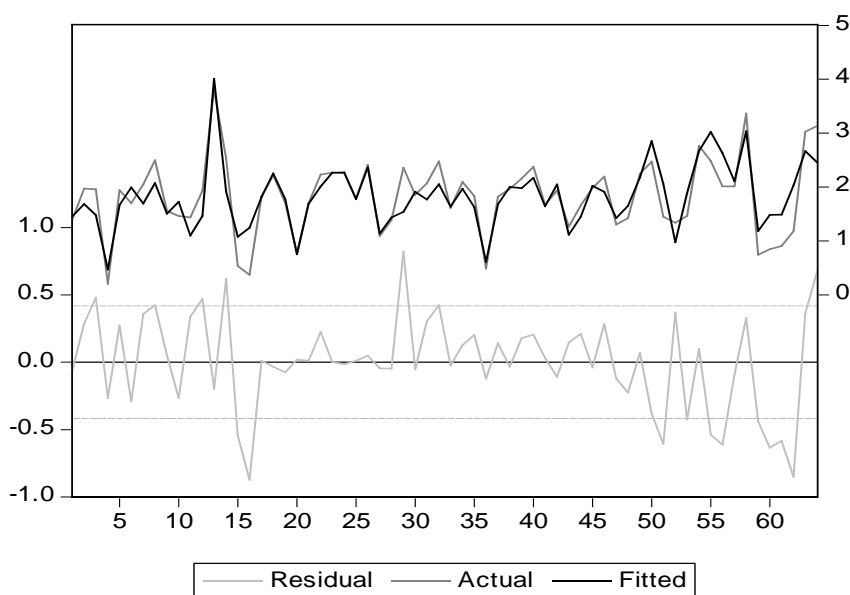

Рисунок 3.3 – Графік залишків

Джерело: розраховано автором

На основі дослідження й оцінки сучасного стану фінансових ресурсів, практики організації їх формування та використання в сільськогосподарських підприємствах обґрунтовуються організаційно-методичні рекомендації та підходи щодо вдосконалення організації формування, акумуляції, спрямування, ефективного використання та руху в сільськогосподарських підприємствах фінансових ресурсів.

За допомогою методів економіко-математичного моделювання було оцінено використання фінансових ресурсів. Обґрунтовано, що для побудови моделі механізму формування і ефективного використання фінансових ресурсів доцільно застосувати показник поточної ліквідності. Найбільш значимий прямий взаємозв'язок для коефіцієнта поточної ліквідності в моделі для ТОВ «Кернел Трейд» встановлений з такими показниками, як коефіцієнту маневреності власного капіталу коефіцієнт

співвідношення оборотних і необоротних активів, а обернений взаємозв'язок з коефіцієнтом оборотності кредиторської заборгованості, а значимий прямий взаємозв'язок для коефіцієнта поточної ліквідності в моделі для чотирьох підприємств: ТОВ «Кернел Трейд», «Australian agricultural company», «Beidahuang group», ПрАТ «Миронівський хлібопродукт» встановлений з коефіцієнт співвідношення оборотних і необоротних активів та коефіцієнт автономії.

Запропонована модель може бути використана сільськогосподарськими підприємствами з будь-яким рівнем фінансової стабільності для підвищення ефективності використання фінансових ресурсів та прибутковості.

3.2 Критерії оптимізації та підвищення ефективності використання фінансових ресурсів підприємства

Оптимізація та підвищення ефективності фінансових ресурсів та фінансова стабільність є корелюючими поняттями, оскільки саме від якісних показників структури капіталу підприємства залежатиме максимальне досягнення показників господарської діяльності у тій чи іншій сфері, а відповідно і наповнення державного бюджету отримуватиме кращі показники. Однак оптимізація фінансових ресурсів є доволі складним та водночас важливим завданням, що вирішується в процесі управління діяльністю підприємства, проте при правильній організації даного процесу отримані результати будуть реалізовуватись у наповненні бюджету як підприємства.

Саме тому пропоную зосередити свою увагу на чинниках забезпечення умов для фінансування росту підприємства. З огляду на це звернімось до сформованих у світовій теорії і практиці моделей організації фінансової системи. У праці Милгрем П., Робертс Д. «Економіка, організація і менеджмент» виділяється дві моделі організації фінансової системи:

1. Англосаксонська або фондово-ринкова представниками якої є США, Великобританія, Канада, Сінгапур, Гонконг, Малайзія. Для даної моделі характерний високий рівень розвитку фондового ринку, який зумовлює наявність значної кількості

компаній, акції яких котируються на біржовому ринку, часта зміна власності забезпечує високу ліквідність ринку цінних паперів, що відіграє основну роль у залученні додаткових коштів для підприємства. Тому в такій моделі суттєву частку позикових коштів підприємства отримують через розміщення довгострокових корпоративних облігацій, попит на який формується завдяки фінансовим посередникам.

2.Континентальна або банківська представниками якої є Німеччина, Франція, Італія, Японія, Таїланд, Південна Корея. Для даної моделі важливе пряме банківське кредитування [73].

З початку 1990–х років темпи зростання позикового капіталу зменшилися в результаті того, що накопичені раніше боргові зобов'язання зменшили темпи інвестицій в оновлення технологій, створення нової продукції, тобто рівень конкурентоздатності, призвели до скорочення діяльності та банкрутства підприємства. Значна частка власних коштів підприємства формувалась внаслідок емісії цінних паперів. У Великобританії основним джерелом розвитку компаній була реінвестиція прибутку як бажання не допускати розмивання власності, зростання загальних витрат, що спонукало проведення емісії, страхування ризиків реалізації випуску цінних паперів. У Франції ж станом на рік загальний обсяг запозичень складав 2/3 від загальних активів, оскільки зовнішнє фінансування забезпечувалось банківським кредитуванням, яка розподілялась між випуском облігацій у відношенні 3:1. Зменшенню процесу кредитування слугувало націоналізації банків, що призвело до зростання власного капіталу. Результатом стало зменшення позикового капіталу і банківське. В цей час емісія акцій зросла у 6 разів, однак покупцями акцій стали банки, взаємні фонди, власниками яких були ті ж банки [74].

В Німеччині більшу частину зовнішнього фінансування забезпечувалось шляхом банківського кредитування, однак цей процес не дає можливості зростанню власного капіталу і це зумовлено тим, що обмежено відповідальність більшості фірм по боргах, більшість випусків акцій розміщується за допомогою закритої передплати [75].

Залучення коштів відбувалось за допомогою міжнародного фінансового ринку, згодом за допомогою емісії конвертованих облігацій, таким чином підприємства почали розраховуватись з банками за отримані кредити та розпочали акумулювати грошові кошти.

З 1990-х років ситуація щодо чіткого розмежування між наведеними вище двома фінансовими системами стирається, що зумовлено активними глобалізаційними процесами розвитку економіки. Переваги однієї системи компенсуються недоліками іншої та навпаки. Варто погодитися з думкою Ломачинської І.А «Забезпечення фінансового росту підприємств: аналіз світового досвіду і оптимізація в умовах вітчизняної економіки», що основним чинниками, які впливають на вибір зовнішнього джерела фінансування є бажання забезпечити фінансову гнучкість, кредитний рейтинг, необхідні обсяги потоків прибутку і їх стабільність, довгострокову фінансову стабільність. При цьому дотримання конкретно визначеного співвідношення «борговий капітал» цікавить в більшості випадків великі компанії, для яких важливим є забезпечення високого інвестиційного кредитного рейтингу, ринкової привабливості цінних паперів підприємства. При прийнятті рішення про залучення додаткових коштів за рахунок облігацій пріоритетними чинниками визначені такі, як низька вартість, недооцінка акцій, недопущення розмивання власності. Банківське кредитування в такому випадку взагалі не розглядається, оскільки не вважається суттєвим джерелом довгострокового розвитку [76].

Щодо України, то варто зазначити, що вітчизняний фондовий ринок сьогодні існує як ринок корпоративного контролю і не виконує ролі джерела фінансування, характеризується низькою ліквідністю і місткістю. Тому облігаційні кредити, що є привабливими з точки зору вартості та доходності для позичальників і кредиторів, обмежуються в використанні, що зумовлено відсутністю правового регулювання обігу облігацій, низькою довірою, відсутністю право користування на ринку цінних паперів, високих ризиків і високої вартості їх розміщення й обслуговування. Дані недоліки зумовлюють звернення підприємств до кредитування.

З огляду на вищезазначене варто погодитись із Ковальчук Н.О., що на цей момент не існує єдиного універсального методу оптимізації фінансових ресурсів, застосовуючи який транснаціональна корпорація визначала б оптимальне співвідношення між зовнішніми і внутрішніми фінансовими ресурсами. Єдину ефективну структуру визначити неможливо, однак можна визначити найбільш ефективне та раціональне співвідношення показників, що розраховується на підставі факторів впливу, ризиків та практичного досвіду [77].

З огляду на це потрібно звертати увагу на оптимальні пропорції позикового та власного капіталу, а також залучення необхідного об'єму власного та позикового капіталу задля досягнення мети. Аналіз цього співвідношення між власним і позиковим капіталом дасть змогу створити необхідний рівень фінансової безпеки підприємства в майбутньому, а також протистояти загрозам які призведуть до фінансових збитків, зміни структури капіталу чи ліквідації підприємства.

Виходячи з цього варто звернути увагу на формування власного капіталу та різноманітні джерела залученого капіталу великих ТНК на міжнародному ринку. Ефективна структура капіталу таких компаній являє собою збалансоване співвідношення позикових і власних коштів, завдяки цьому ТНК мають великі переваги перед іншими компаніями. ТНК раціонально використовують власний капітал і в цьому полягає ефективна діяльність підприємства, дотримуючись пропорцій власного і позикового капіталу вони зберігають фінансову незалежність, підтримують ринкову вартість і рентабельність підприємства [78].

Під капіталом міжнародні компанії розуміють вільне майно від зобов'язань, які є резервом, що створює умови для розвитку компанії. Фінансування компаній відбувається за допомогою зовнішніх та внутрішніх джерел. До внутрішніх відносять прибуток та амортизаційні відрахування.

Зовнішні джерела фінансування ТНК за О.І. Рогач розподіляються на короткотермінові та довготермінові. Такий поділ джерел фінансування капіталу є важливим з погляду вартості залучення, тому що короткотермінові ресурси є дешевшими, в порівнянні із довготерміновими. Саме це визначає напрямки менеджменту ТНК, що насамперед орієнтуються на вартість капіталу. До

короткотермінових джерел відносять внутрішні кредити – прямі кредити, кредити бек-ту-бек, паралельні кредити; небанківське запозичення та закордонні кредити – термінові позики, кредитні лінії, револьверні кредити, банківські овердрафти; фінансування за допомогою євровалютних інструментів фінансування – євро ноти, євро комерційні папери [77].

Сучасна економічна ситуація в Україні формує особливий коло проблем формування та використання фінансових ресурсів підприємств в частині раціонального вибору джерел фінансування інвестицій, визначення способів формування структури фінансових ресурсів та оцінки ефективності їх використання. Це обумовлює необхідність розгляду і переосмислення наявного досвіду в області формування й оптимізації фінансових ресурсів на підприємствах реального сектора економіки.

Системний підхід до управління фінансовими ресурсами підприємства вимагає побудови в основі бізнес-процесів моделі формування оптимальної структури їх фінансування. Виділення даної проблеми як найважливішого елемента підвищення ефективності діяльності підприємства сприяє підвищенню конкурентоспроможності внаслідок вибудовування ефективної політики управління фінансовими ресурсами підприємства, підвищує фінансову стійкість, ліквідність і платоспроможність, дозволяє своєчасно виявляти причини погіршення фінансового стану з метою ліквідації несприятливих впливів.

Основними цілями управління оптимальною структурою фінансових ресурсів є визначення граничного обсягу фінансових ресурсів і зіставлення їх з обмеженнями в тривалій перспективі, нарощування структури фінансових ресурсів з метою підвищення успішності та ефективності розвитку підприємства, виявлення чинників впливають на фінансові результати та ефективність розвитку підприємства.

Одними з головних завдань підприємств щодо ефективної діяльності є підтримання сталого виробництва, стабілізація фінансової діяльності.

Підприємство, яке працює ефективно і є фінансово-стійким, характеризується такими рисами:

- висока рентабельність (прибутковість, яка дозволяє підприємству ефективно розвиватися);
- висока ліквідність (здатність підприємства своїми активами покривати пасиви);
- висока платоспроможність (здатність самостійно відповідати за зобов'язаннями);
- висока кредитоспроможність (здатність погашати кредити, виплачуючи за ними відсотки) [78].

Можна виділити основні проблеми, що призводять до зниження фінансової стійкості, на основі яких побудовано шляхи підвищення ефективності використання фінансових ресурсів [79].

Однією з головних проблем є нестача грошових оборотних коштів. Даний недолік може компенсуватися зростанням ДЗ, що становить значну частину активів підприємств.

Але заповнення потреби підприємств в грошових коштах через отримання банківських позичок гальмується їх нестійким фінансовим становищем. Однак саме погіршення стану оборотних коштів підприємств внаслідок зниження обсягів кредитування стало однією з причин зниження їх фінансової стійкості. Важливо, щоб структура капіталу відповідала виду діяльності та вимог підприємства.

Таким чином, для ефективного використання фінансових ресурсів необхідно розраховувати умова фінансової рівноваги, що створює нормативну базу для стійкості підприємства та його платоспроможності, що не дозволяє підприємству збільшувати позикові кошти та неефективно використовувати вже накопичені основні засоби. Отже, співвідношення позикових коштів і капіталу повинно бути таким, щоб забезпечити задовільну віддачу від вкладень.

Ця рівновага також накладає певні обмеження на розмір зобов'язань підприємства перед бюджетом, інвесторами, робітниками, кредиторами, банками. Підприємство завжди повинно дотримуватися даної рівноваги, якщо хоче досягти фінансової стійкості.

При розв'язанні проблем забезпечення необхідного рівня фінансової стійкості в даний момент дуже важлива активна підтримка держави [80].

Одне з таких напрямків є створення програм пільгового кредитування. Особливо в такій підтримці потребують малі підприємства, які часто не мають достатньої кількості власних коштів, а кредити в банках отримати їм досить проблематично.

Ще одним важливим інструментом підвищення ефективності використання фінансових ресурсів є управління основними виробничими фондами підприємства та нематеріальними активами. Для цього необхідно вибрати метод, який найбільше підходить нарахування амортизації.

Також потрібно стежити за розрахунковими коефіцієнтами та, при необхідності, коригувати діяльність підприємства. Наприклад, організація повинна мати на меті зниження коефіцієнта фінансового ризику до мінімального рівня. А для цього потрібно зменшувати позиковий капітал і збільшувати значення власного. Завдяки цьому збільшиться коефіцієнт маневреності та фінансування. Крім того, знизиться фінансова залежність і збільшиться автономність підприємства. Для того, щоб збільшити показники платоспроможності й ліквідності також рекомендується знижувати позиковий капітал, зокрема КО [81].

Таким чином, головними напрямками щодо підвищення використання фінансових ресурсів є співвідношення позикових коштів і капіталу повинно бути оптимальним, щоб забезпечити задовільну віддачу від вкладень, у багатьох випадках необхідна підтримка держави, наприклад, за допомогою пільгового кредитування, вибір найбільш раціонального методу амортизації.

Розробка моделі виробляється в ресурсній стратегії, виходячи зі складу необхідних ресурсів для досягнення стратегічних цілей.

На загальній схемі моделі, представленій на малюнку, зліва і справа показана зовнішнє середовище підприємства, формулює вимоги до управління фінансами, і розташовані в центрі внутрішнього середовища, що забезпечує виконання вимог до управління фінансовими ресурсами.

Для оцінки ефективності використання фінансових ресурсів рекомендується проведення аналізу фінансового стану, в тому числі показників фінансової стійкості, ліквідності і рентабельності. Даному питанню присвячено чимало літератури, і

основні показники є традиційними. Для проведення оцінки раціональності структури фінансових ресурсів рекомендується побудова матриці перехресного аналізу, що виділяє найбільш значущі для формування структури фінансових ресурсів фактори зовнішнього і внутрішнього середовища. Зовнішнє середовище представлена макросередовищем, мікросередовищем і мезосередовищем.

Макросередовище являти собою фактори, на які керівництво підприємства вплинути не може, але має враховувати для того, щоб прийняти правильні рішення в області структури фінансових ресурсів підприємства.

Рисунок 3.4 – Загальна модель формування оптимальної структури фінансових ресурсів підприємства

Джерело: складено автором на основі [21]

Макросередовище включає наступні основні фактори:

- фінансові;
- правові;
- технологічні;

- соціально-культурні;
- галузеві;
- ступінь конкуренції.

Облік фінансового стану господарюючих суб'єктів допомагає знизити ступінь впливу фінансових чинників. Стан кон'юнктури впливає на зростання або зменшення вартості позикового капіталу. диференціал фінансового левериджу може досягнути від'ємного значення коли суттєво зросте вартість позикового капіталу, при цьому позиковий капітал призведе до зниження рівня рентабельності, а також до збитковості.

Також при зменшенні вартості позикового капіталу різко зменшується ефективність використання довгострокового позикового капіталу (якщо не передбачено коригування ставки відсотка за кредитами. Кон'юнктура фінансового ринку має вплив на вартість залучення власного капіталу з зовнішніх джерел: вимоги інвесторів зростають при зростанні рівня позикового відсотка.

Власник та керівництво підприємства повинно впливати на мікросередовище (сукупність факторів) для того щоб встановити та утримувати оптимальну структуру фінансових ресурсів на підприємстві.

Контроль акціонерів необхідний, через те, що при випуску акцій розмиваються частки участі їх власників.

Дивідендна політика підприємства повинна бути націлена на забезпечення відповідності обсягу реінвестованих коштів інвестиційним потребам, а також задоволення інтересів інвесторів в отриманні очікуваної прибутковості на вкладені кошти.

Ефективна діяльність будь-якого підприємства неможлива без залучення позикового капіталу, що акцентує важливість розробки та управління кредитною політикою підприємства. Позикові кошти необхідні для покриття тієї частини інвестиційних потреб, яка не профінансована коштом власних джерел фінансування, а також для підвищення ефективності використання капіталу підприємства з урахуванням дій фінансового левериджу.

Внутрішні чинники націлені на підтримку оптимальної структури фінансових ресурсів. Незалежно від того, що більша частина факторів формування вартості відноситься до некерованих, підприємство все ж має можливість впливати на них побічно. Для оцінки впливу факторів на оптимальне співвідношення фінансових ресурсів необхідне проведення анкетного опитування фахівців підприємства. Таким чином, на основі проведеного опитування експертів було виявлено, що найбільший вплив на оптимальну структуру фінансових ресурсів надають фінансові та правові чинники, система оподаткування, наявність кредитного рейтингу, фінансова гнучкість і стратегія управління капіталом. Після виявлення цих факторів необхідно розглянути дію обмежень надають вплив на залучення джерел фінансування і розробити заходи щодо зниження даних обмежень.

Оцінку оптимальності структури фінансових ресурсів пропонується проводити за трьома критеріями:

- максимізація рівня рентабельності;
- мінімізація вартості фінансових ресурсів;
- мінімізація рівня фінансових ризиків.

Оптимізація за першим критерієм передбачає розробку варіантів фінансування з урахуванням показників рентабельності власного капіталу і ефекту фінансового левериджу.

При оцінці оптимальності структури фінансових ресурсів за критерієм мінімізації рівня фінансових ризиків необхідно визначити політику управління поточними пасивами на основі показника власних оборотних коштів. Якщо запаси підприємства не покриваються власними оборотними засобами разом з довгостроковими зобов'язаннями, то така політика буде вважатися агресивною, якщо запаси покриваються, то помірною, якщо тільки власними оборотними засобами або наближеним до цього, то політика управління поточними пасивами консервативна, тобто з мінімальними фінансовими ризиками.

Ступінь обґрунтованості політики управління поточними пасивами може бути також підтверджена розрахунками ефекту фінансового левериджу.

Безпосередньо процес оптимізація структури фінансових ресурсів підприємства повинен базуватися на наступних принципах:

- принцип комплексності передбачає спільний розгляд і врахування чинників впливу на фінансову діяльність підприємства і пов'язаних з ними змін;
- принцип гнучкості полягає в забезпеченні можливості змінювати спрямованість планів у зв'язку з виникненням непередбачених обставин;
- принцип цілеспрямованості означає, що будь-яке перетворення має мати цілком певну мету, яка визначає вибір рішень і послідовність їх розробки, інтегрує діяльність в найскладніших її варіантах;
- принцип системності передбачає пошук і визначення зв'язків, цілісності, зіставлення властивостей, знаходження меж внутрішньої і зовнішньої середовища.

Таблиця 3.14 Матриця перехресного аналізу факторів, що впливають на процес оптимізації структури фінансових ресурсів

Найменування фактора		Проведення необхідних заходів для зниження впливу факторів
фактори макросередовища	1. Фінансові фактори	Облік стану фінансового ринку господарюючих суб'єктів
	2. Правові/законодавчі чинники	Наявність досвідчених юристів
	3. Технологічні фактори	Наявність розвинутої інфраструктури
	4. Соціально-культурні фактори	Проведення рекламної компанії
	5. Динаміка галузі	Розвиток бізнесу
	6. Ступінь конкуренції	Освоєння своєї ніші
фактори мезосередовища	1. Нормативна база	Відстеження змін в законодавстві
	2. Система оподаткування	Оптимізація прибутку
фактори мікросередовища	1. Контроль акціонерів	Визначення дивідендної політики
	2. Кредитний рейтинг	Наявність високого рейтингу
	3. Фінансова гнучкість	Доступ до різних джерел фінансування
	4. Конкурентна позиція	Освоєння своєї ніші
	5. Споживачі	Нарощування капіталу
фактори внутрішнього середовища	1. Стратегія управління капіталом	Вибір оптимальної стратегії
	2. Професіоналізм менеджерів	Підвищення рівня кваліфікації
	3. Ступінь автоматизації управління	Використання сучасних інформаційних технологій

Джерело: складено автором

В процесі реалізації розглянутого методичного підходу повторюється ряд етапів, кожен з яких пов'язаний з подоланням одного або декількох обмежень і оцінкою досягнутої структури джерел фінансування.

При цьому підприємство або досягне обраного оптимального співвідношення власних і позикових коштів, або зіткнеться з загальними обмеженнями на формування фінансових ресурсів, після чого процес формування співвідношення джерел фінансування завершується і відбувається побудова стратегії формування та управління фінансовими ресурсами на основі моделі EVA.

Вибір даного показника пояснюється тим, що він дозволяє оцінювати ефективність як підприємства в цілому, так і окремих підрозділів, поєднує в собі простоту розрахунку і можливість визначення вартості підприємства, а також є індикатором якості управлінських рішень: постійна позитивна величина цього показника свідчить про збільшення вартості підприємства, тоді як негативна - про її зниження.

Розрахунок EVA проводиться на основі формули:

$$EVA = NOPAT - IC \times WACC \quad (3.1)$$

де, NOPAT - чистий операційний прибуток після оподаткування;

WACC - середньозважена вартість капіталу;

IC - інвестований капітал.

Максимізація приросту EVA при ефективному управлінні активами зводиться до виявлення факторів, що дозволяють домогтися:

- зростання операційного прибутку (NOPAT);
- мінімізації вартості використовуваного капіталу (при оптимальному співвідношенні власних і позикових коштів).

Метою побудови стратегії формування та управління фінансовими ресурсами на основі моделі EVA є максимізація вартості підприємства за рахунок безперервного зростання економічної доданої вартості. А способом управління вартістю - управління факторами, що впливають на

вартість підприємства.

Менеджери повинні прийти до усвідомлення ідеології EVA. Досить часто вони орієнтуються на короткострокові завдання, наприклад, на збільшення прибутку в поточному періоді. При цьому вони не відслідковують ефективність використання ресурсів, в яких укладений основний капітал власників підприємства.

Необхідно, щоб керівництво підприємством чітко усвідомлювала той факт, що в операційній роботі використовується акціонерний капітал, який має певну вартість. Його величина не повинна бути нижче середньоринкової прибутковості. Потрібно прагнути до того, щоб у всіх циклах ділової активності рентабельність інвестованого капіталу була б не менше витрат на його залучення.

На шляху розробки оптимальної стратегії формування фінансових ресурсів, націлених на досягнення основних стратегічних цілей, тобто на максимізації економічної доданої вартості, необхідно, перш за все, концентрувати увагу на тих аспектах фінансової діяльності, які піддаються управлінню з боку фінансового менеджменту в довгостроковій і короткостроковій перспективі [83].

3.3 Резерви підвищення рівня капіталізації підприємства

Капіталізація є складною і багатоплановою економічною категорією. Для трансформаційних економік на початку ХХІ ст. поняття капіталізації було відносно новим. На сучасному етапі дане явище залишається недостатньо дослідженим у вітчизняних наукових публікаціях. Аналіз останніх дозволяє виділити вчених-економістів, які займалися дослідженням капіталізації підприємств, вітчизняними представниками є: В. Борщевський, І. Булеєв, Н. Брюховецька, В. Геєць, І. Польова, М. Козоріз. Заслужують на увагу і розробки закордонний вчених: І. Бланка, А. варок, А. Пермякова, В. Козинцева, О. Гальцева.

Сучасні умови господарювання, які орієнтують промислове виробництво на досягнення високої якості економічного зростання на основі інновацій, висувають нові вимоги до дослідження і розробки механізмів та інструментів управління їх конкурентним потенціалом, в тому числі за допомогою підвищення рівня

капіталізації економічних ресурсів підприємства. Відповідно до думки як закордонних дослідників проблематики інноваційного розвитку [83,84,85], так і ряду українських вчених, в епоху глобальної економіки й відкритого ринку капіталізація територіальних ресурсів стає найпоширенішим фактором розвитку та економічного зростання підприємства будь-якого рівня. При цьому під капіталізацією найчастіше розуміється процес підвищення вартості капіталу, що належить суб'єкту певного рівня господарювання в результаті зростання його господарського потенціалу та ефективності [86].

Капіталізацією називають спосіб розподілу і використання прибутку, що передбачає направлення її на цілі розвитку підприємства; обліковий метод визнання витрат як активи; вартість чистих активів організації або суму акціонерного капіталу; метод визначення вартості майна за його прибутковості; перетворення доданої вартості в капітал.

Вимогами інноваційного розвитку національної економіки посилюють важливість пошуку нових підходів і механізмів до формування сучасного, відповідного світовому рівню промислового виробництва в Україні [87]. У зв'язку з цим, питання управління ресурсним потенціалом промислових підприємств також повинні вирішуватися з урахуванням змін, які відбуваються в умовах переходу до нового технологічного способу виробництва. Відповідно виникає необхідність розгляду проблеми пошуку і реалізації резервів зростання конкурентоспроможності вітчизняного виробництва, перш за все, через ефективне зв'язування економічних ресурсів підприємства в напрямках реалізації проектів модернізації та інноватизації.

Аналіз сучасної наукової літератури дозволяє виділити наступні основні результати впливу факторів постіндустріальної економіки на виробничі системи: глобалізація економічних відносин і посилення конкуренції на ринках товарів і послуг; скорочення життєвого циклу товарів і послуг, прискорення темпів зміни об'єктів виробництва; поява нових технологій і прискорення інноваційних процесів; швидкий розвиток інформаційних і комунікаційних технологій і їх проникнення у сферу виробничої та управлінської діяльності, зростання значущості нематеріальних

ресурсів виробництва, в тому числі розвитку людського капіталу; переважання інтенсивних чинників розвитку в усіх напрямках виробничої діяльності [88,89,90].

У даних умовах виникає завдання управління конкурентним розвитком промислових підприємств не тільки на основі ефективного і раціонального використання внутрішніх і зовнішніх економічних ресурсів, як це представлено в домінуючій в даний час концепціях, методах і інструментах управління інноваційним розвитком підприємства, а й в напрямку їх зв'язування для реалізації проектів інноваційного розвитку. У зв'язку з цим, традиційні методи та моделі управління розвитком промислових підприємств, орієнтовані в основному на досягнення певного рівня його економічної стійкості, повинні бути доповнені новими, в тому числі, спрямованими на посилення конкурентоспроможності підприємства внаслідок ефективної капіталізації ресурсів з метою інноваційного розвитку. Це вимагає відповідного осмислення змісту процесу капіталізації ресурсів промислового підприємства як економічної основи його інноваційного розвитку.

Відзначимо, що в відношенні капіталізації ресурсів промислових підприємств найбільшу вагомість мають ті інституціональні механізми, які забезпечують господарюючим суб'єктам ефективно «зв'язування» ресурсів з подальшою їх конвертацією в інноваційний продукт. У зв'язку з цим представляється необхідним, розглядаючи сутність капіталізації ресурсів промислового підприємства, звертати увагу на управлінський аспект, оскільки підвищення капіталізації ресурсів має визначальне значення у розвитку інноваційних процесів на підприємстві, а значить, управління капіталізацією ресурсів стає важливим елементом системи управління інформатизації його діяльності.

З огляду на вищевикладене, представляється можливим запропонувати авторське визначення поняття «капіталізація ресурсів промислового підприємства», як сукупності багаторівневих інституційних процесів і управлінських впливів, що забезпечують ефективно зв'язування економічних ресурсів з метою модернізації на основі впровадження інновацій відтворювальних процесів на підприємстві.

Наявний український і закордонний досвід управління розвитком промислових підприємств в різних сферах і секторах економіки переконливо свідчить про те, що

найбільш ефективно зв'язування ресурсів (інвестиційних, фінансових, виробничих та ін.) З метою їх орієнтування на реалізацію інновацій здійснюється при інтеграції ресурсного потенціалу підприємств у формі кластерних утворень.

Передумови до обґрунтування можливості капіталізації ресурсів в рамках кластерних утворень можна спостерігати вже в працях Альфреда Маршалла. У своїй роботі «Принципи економічної теорії», опублікованій в 1890 р. , він стверджував, що ті переваги, які об'єктивно мають великі підприємства, також доступні підприємствам малого бізнесу, якщо вони розташовані в промисловому регіоні, через те, що ці регіони характеризуються великим резервом робочої сили, великим числом постачальників і посередників, що спеціалізуються в даній галузі, а також мають переваги в області технологій і спеціальних знань. Франсуа Перро продовжив лінію на капіталізацію територій, висунувши теорію «полюсів зростання», або «полюсів розвитку».

З його точки зору, розвиток кожної конкретної господарської та промислової системи тісно пов'язане з деякими локальними точками, полюсами, які внаслідок свого особливого становища, специфічної інфраструктури, соціального і культурного профілю стають осередками розвитку всієї господарської системи. Полюси росту, за його визначенням, — це територіальна концентрація промислових підприємств в певних місцях, де економічне зростання, підприємницька активність, інноваційний процес відрізняються найбільшою інтенсивністю [94, 95].

З точки зору можливості капіталізації ресурсів з метою реалізації промислових проектів інноваційного розвитку можна виділити наступні сутнісні ознаки кластера:

- наявність передових фірм, здатних мати істотну частку на внутрішньому і зовнішньому ринку;
- концентрація учасників кластера на обмеженій території, що представляє унікальні переваги;
- взаємодія учасників кластера між собою з метою випуску продукції, конкурентоспроможної на внутрішньому і зовнішньому ринках;
- додаток відносин партнерства існує конкуренція між учасниками кластера;

- прискорене поширення нововведень шляхом розвиненої мережі передачі інформації.

Об'єднуючи конкурентне співробітництво взаємозалежних підприємств, що спираються на загальну інфраструктуру, і інтегруючи економічний потенціал його учасників, кластер в результаті синергетичного ефекту забезпечує посилення взаємозв'язку підприємств завдяки більш швидкому поширенню технологій, професійних навичок, інформації. Це означає можливість конвертації економічних ресурсів підприємства в інноваційні продукти та послуги, що забезпечує посилення стратегічних переваг самого підприємства, а також стимулює розвиток конкуренції в галузі. До числа основних аргументів на користь капіталізації ресурсів підприємства в рамках реалізації кластерних проектів можна віднести наступні:

- забезпечується можливість взаємодоповнення ресурсного потенціалу (як по одному, так і з різних видів ресурсів), що дозволяє реалізувати проект, що раніше не доступний через обмеженість інноваційних ресурсів;
- зростає доступність використання спеціалізованих і продуктивних людських ресурсів; полегшується рух потоків інформації коштом формування мережі як формальних, так і неформальних відносин, в тому числі в сфері передачі ринкової і технологічної інформації, знань і досвіду;
- підвищується можливість накопичення спеціалізованої інформації (знань), причому доступ до неї стає більш організованим і вимагає менших витрат; підвищується ефективність використання ресурсів підприємства в результаті збільшення ефективності функціонування системи постачань сировини, компонентів і комплектуючих, доступності та якості спеціалізованого сервісу;
- зростає доступність до раніше недоступним фінансових ресурсів (наприклад, джерела ризикового фінансування для нових технологічних компаній в кластері інформаційних технологій);
- посилюються можливості використання ресурсів підприємства для проведення наукових досліджень і реалізації дослідно-конструкторських розробок.

Зазначимо, що дані можливості визначаються, в першу чергу, внаслідок ефекту від масштабу, який може мати як статичний, так і динамічний характер. Статичний

ефект пов'язаний з більш економним і раціональним використанням ресурсів. Динамічний ефект, або ефект навчання, обумовлений зниженням середніх витрат у міру збільшення кумулятивного випуску. Механізми капіталізації ресурсів на основі динамічного ефекту прості та складні одночасно. Це, перш за все, можливість реалізації резервів розвитку промислового виробництва через створення мереж споживачів, технологічних мереж, а також використання географічної близькості.

В даному випадку економічний ефект формується шляхом раціонального обміну знаннями про ринок, технологіями, а також модифікації мотивацій і якості людського капіталу в регіоні, що поліпшують в ньому інноваційний клімат. Таким чином, нові умови функціонування російського бізнесу, що характеризуються високою динамічністю зовнішнього середовища, підвищенням вимогливості споживачів, посиленням конкурентної боротьби, висунули на перший план проблеми інноватизації діяльності промислових підприємств, що безпосередньо пов'язано з найважливішим завданням капіталізації ресурсів, в тому числі, на основі створення промисловими підприємствами високо інтегрованих структур.

Структурно-функціональні взаємозв'язки суб'єктів кластерних відносин, що зумовлюють капіталізацію ресурсів, представлені на рис.3.5.

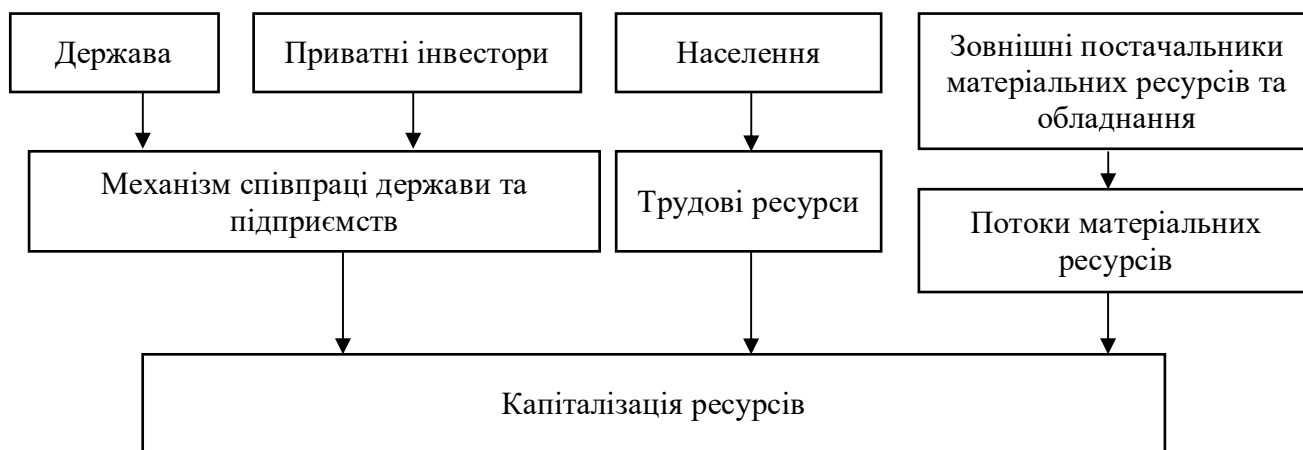

Рисунок 3.5 – Структурно-функціональні взаємозв'язки суб'єктів кластерних відносин, що зумовлюють капіталізацію ресурсів

Джерело: Розроблено автором на підставі матеріалів дослідження[96-97].

Очевидно, що для забезпечення капіталізації ресурсів промислових підприємств в структурі кластера необхідна розробка ефективних інструментів і

механізмів мобілізації і раціонального використання інтегрованих ресурсів господарчих суб'єктів. В цій зв'язку, як показує вже наявний досвід ряду промислових галузей (зокрема, нафтогазової, транспортної, електроенергетики та ін.), позитивно можуть бути оцінені проекти державно-приватного партнерства. Практика показує, що саме безпосередню участь органів державної влади, що здійснює адміністративно регулювання бізнес-середовища, визначає інституційні умови функціонування кластера і розвиток інвестиційного клімату.

Управління капіталізацією ресурсів в рамках промислового кластера, виходячи з принципів системного підходу, передбачає розробку об'єктної, проектної та інфраструктурної стратегій. Крім того, необхідно створення промислових майданчиків, на яких зосереджені об'єкти, необхідні для виробництва продукції; об'єкти, що забезпечують споживання промисловим підприємством виділених лімітів на теплову енергію та електроенергію, природний газ, воду, зв'язок та інші ресурси, а також мережу транспортних комунікацій і логістичних об'єктів. Обов'язковою умовою і передумовою капіталізації ресурсів промислового кластера є формування єдиного інформаційного простору взаємодії суб'єктів кластера, яка передбачає розвиток телекомунікаційних послуг в межах території локалізації діяльності кластеру[96, 97].

Таким чином, очевидно, що в умовах сучасної економіки саме кластерна форма організації взаємодії промислових підприємств здатна забезпечити капіталізацію ресурсів в напрямках інноваційного розвитку. При цьому капіталізація ресурсів промислового підприємства постає у вигляді сукупності багаторівневих інституційних процесів і управлінських впливів, що забезпечують ефективне зв'язування економічних ресурсів з метою модернізації та інноватизації економіки підприємства.

Висновок до розділу 3

На сучасному етапі розвитку економіки питання аналізу фінансових ресурсів підприємства є дуже актуальним, тому що підприємство є складною виробничо-

економічною системою, а ефективне використання фінансових ресурсів забезпечує стійкий розвиток. Від ефективного використання фінансових ресурсів залежить фінансовий стан підприємства та успіх його діяльності, а у ринковій економіці підприємство самостійно окреслює напрямки своєї діяльності, використання фінансовими ресурсами.

Фінансові ресурси використовуються для виробництва, розвитку та забезпечення об'єктів не виробничої сфери. Якщо фінансові ресурси на підприємстві використовуються ефективно, то це позитивно впливає на фінансовий стан даного підприємства. Тому що одним із важливих компонентів фінансової стійкості є наявність фінансових ресурсів, достатній їх обсяг для виробництва, ефективне їх використання, пошук резервів для збільшення власних фінансових ресурсів та ефективно їх використовувати та за рахунок цього підвищувати ефективність роботи підприємства загалом.

Нестача фінансових ресурсів негативно впливає на діяльність підприємства: зростають заборгованості перед партнерами, працівниками, інвесторами, фінансовими інституціями, державою. В результаті чого це негативно впливає на імідж підприємства, подальшу діяльність та зменшує імовірність збільшення виробничих потужностей [41].

На даний час відсутня універсальна модель для оцінки ефективності використання фінансових ресурсів на підприємстві, тому проведення нових досліджень, розробка моделей, методів оцінки є актуальним завданням.

Першим етапом дослідження було оцінка фінансового стану підприємства за допомогою п'ятифакторної моделі загрози банкрутства Альтмана, оскільки дана модель орієнтована на підприємства, акції яких котируються на біржі, але як нам відомо з 2007 року акції ТОВ «Кернел Трейд» торгуються на Варшавській фондовій біржі (WSE).

Проведений аналіз за моделлю Альтмана дає підстави зробити висновок, що досліджуване підприємство не є в зоні ризику банкрутства і перевищує граничні значення настання банкрутства. Отже, підприємство стабільне та ефективно використовує фінансові ресурси.

Другим етапом дослідження ефективності є побудова багатофакторної моделі оцінки ефективності використання фінансових ресурсів ТОВ «Кернел Трейд» .

Як вже було вказано раніше в ході виконання аналізу буде досліджено вплив фінансових показників на фінансовий стан та ефективність використання фінансових ресурсів. Моделювання здійснювалося за допомогою програмного пакету Eviews.

Економетрична модель оптимізації фінансових ресурсів підприємства ТОВ «Кернел Трейд» » повинна відображати взаємоз'язок між такими основними елементами ринкового механізму використання фінансових ресурсів: коефіцієнт покриття (поточної ліквідності) – current ratio, оборотністю кредиторської заборгованості – accounts payable turnover (apt), коефіцієнтом маневреності власного капіталу – flexibility ratio (fr) , коефіцієнтом співвідношення оборотних і необоротних активів - ratio of current and non-current assets (cnoncr).

Результати моделювання, свідчать про високу пояснювальну здатність моделі, адже коефіцієнт детермінації становить 0,87, тобто модель пояснює на 87% варіацію коефіцієнта заміщення.

Зважаючи на результати моделювання можна зробити висновок, що при зміні:

- 1) FR (коефіцієнту маневреності власного капіталу на 1 пункт, збільшується коефіцієнт покриття на 2,45 пунктів (245%);
- 2) CNONCR (коефіцієнту співвідношення оборотних і не оборотних активів) на 1 пункт, збільшується коефіцієнт покриття на 1,37 пунктів (137%);
- 3) АРТ (оборотність кредиторської заборгованості) на 1 пункт, зменшується коефіцієнт покриття на 0,009 пунктів (9%).

Подальше дослідження полягало в побудові моделі для великих компаній аграрного сектору: дві компанії українські та 2 компанії іноземні

Для побудови моделі механізму формування і ефективного використання фінансових ресурсів доцільно застосувати показник поточної ліквідності. Найбільш значимий прямий взаємозв'язок для коефіцієнта поточної ліквідності встановлений з такими показниками, коефіцієнт співвідношення оборотних та необоротних активів, коефіцієнт автономії.

Результати моделювання, свідчать про високу пояснювальну здатність моделі, адже коефіцієнт детермінації становить 0,73, тобто модель пояснює на 73% варіацію коефіцієнта поточної ліквідності.

З коефіцієнту при змінній AR зрозуміло, що при зміні коефіцієнту атономії на 1%, коефіцієнт поточної ліквідності прямо пропорційно зміниться на 21,7%.

При змінній CNCRA вказує на пряму залежність між коефіцієнтом поточної ліквідності та коефіцієнтом співвідношення оборотних і необоротних активів. При зміні коефіцієнта співвідношення оборотних та необоротних активів на 1%, коефіцієнт поточної ліквідності прямо пропорційно зміниться на 19,8%.

Обгрунтовано, що для побудови моделі механізму формування і ефективного використання фінансових ресурсів доцільно застосувати показник поточної ліквідності.

Запропонована модель може бути використана сільськогосподарськими підприємствами з будь-яким рівнем фінансової стабільності для підвищення ефективності використання фінансових ресурсів та прибутковості.

ВИСНОВКИ

У сучасних умовах розвитку економіки України підприємства змушені самотійно приймати рішення для свого ефективного розвитку. Головне завдання кожного підприємства – це забезпечення фінансовими ресурсами. Таким чином, вся система управління повинна приділяти особливу увагу питанню організації фінансування, джерелами надходження фінансових ресурсів та їх розподілу.

Система фінансових ресурсів підприємства являє собою інструмент, за допомогою якого підприємство здатне досягти основної зі своїх цілей – збільшення власного капіталу та отримання прибутку.

Підприємство завжди повинно ретельно прораховувати доцільність або недоцільність використання залучених фінансових ресурсів в кожному випадку.

В умовах ринкової економіки різко підвищується значимість фінансових ресурсів, за допомогою яких здійснюється формування оптимальної структури і нарощування виробничого потенціалу підприємства, а також фінансування поточної господарської діяльності.

Від обсягу виробництва і його ефективності залежать розмір і структура фінансових ресурсів. Постійне зростання виробництва і підвищення його ефективності – основа збільшення фінансових ресурсів підприємства. У свою чергу, від величини фінансових ресурсів, які інвестуються в сферу виробництва, залежить зростання обсягу виробництва і ступінь його ефективності

Аналіз фінансових ресурсів підприємства – це важливий елемент загальної системи управління підприємством, система способів накопичення, обробки трансформації і використання інформації для забезпечення його конкурентоспроможності.

Аналіз фінансових ресурсів підприємства полягає в вирішенні двох взаємопов'язаних завдань. Перше полягає в отриманні невеликої кількості ключових

(найбільш інформативних) параметрів, що дають об'єктивну картину про фінансовий стан.

Друге завдання охоплює аналіз факторів, що впливають на фінансовий стан підприємства та можливості їх змін на підставі отриманих результатів.

Основою ефективної методики аналізу фінансових ресурсів підприємства, є здійснення процедур у відповідній послідовності і в повному обсязі, що дозволить повно оцінити ефективність і якість процесів формування, використання і розміщення фінансових ресурсів підприємства.

Аналіз ефективності використання фінансових ресурсів дає змогу також оцінити результативність прийнятих менеджментом підприємства рішень та дослідити її динаміку. Здійснені після оцінки управління фінансових ресурсів висновки і виявлені сильні та слабкі сторони дозволяють скорегувати вже наявну стратегію підприємства и розробити нові більш ефективні заходи управління фінансовими ресурсами.

Аналіз джерел формування фінансових ресурсів проведено на основі ТОВ «Кернел Трейд» в 2 розділі.

Згідно з результатами 2 розділу ТОВ «Кернел Трейд» – найбільший технологічний агрохолдинг світу, провідний виробник в Україні соняшникової олії, постачальник сільськогосподарської продукції з регіону Чорноморського басейну на світові ринки, експортно орієнтована компанія, яка працює з 1995 року. Сьогодні компанія характеризується завершеним циклом виробництва, а її продукція експортується в понад як 60 країн світу, перетворюючи ТОВ «Кернел Трейд» на лідера з виробництва і продажу соняшникової олії в світі. Бізнес-модель підприємства включає власне сільське господарство, розвинену мережу елеваторів для зберігання продуктів сільського господарства, потужні ОЕЗ, а також портові термінали, що забезпечують експорт продукції закордон. Перспектива діяльності підприємства полягає у нарощуванні експорту зернових культур та соняшникової олії і зростанні дедалі більшої потреби світових ринків. Тому сьогодні для ТОВ «Кернел Трейд» питання забезпечення ефективності використання фінансових ресурсів відіграє особливу роль.

ТОВ «Кернел Трейд» є фінансово незалежним від позикових коштів, що не призведе до зниження фінансової стійкості підприємства. Підприємство ефективно проводить господарську діяльність і нарощує темпи виробництва за рахунок зростання попиту на продукцію. Також підприємство є ліквідним і здатним забезпечити свої зобов'язання.

Індикатор проблеми управління оборотністю оборотних фондів в значній мірі представлений тенденцією до накопичення запасів підприємств, в результаті котрої спостерігається збільшення тривалості їх обороту. Для вирішення проблеми пропонується впровадити на підприємстві найпопулярнішу в світі макрологістичну концепцію, яка втілює в собі широкий комплекс заходів, спрямований на таку оптимізацію виробничої діяльності підприємства, в результаті якої матиме місце мінімізація величини усіх видів запасів підприємства. Впровадження концепції на підприємствах призводить до вирішенню широкого кола проблем, серед котрих – зменшення витрат пов'язаних із зберіганням і складуванням запасів і оптимізація їх розміру. Завдяки досягненню такого оптимального мінімуму для ТОВ «Кернел Трейд» очікується економічний ефект у вигляді приросту величини прибутку та підвищення оборотності запасів. Окрім того, з точки зору управління фінансовими ресурсами ТОВ «Кернел Трейд», застосування даного заходу повинно посприяти розвитку його інноваційної компоненти і потенціалу основних та оборотних фондів.

На даний час відсутня універсальна модель для оцінки ефективності використання фінансових ресурсів на підприємстві, тому проведення нових досліджень, розробка моделей, методів оцінки є актуальним завданням.

Тож в розділі 3 було оцінено фінансового стану підприємства за допомогою п'ятифакторної моделі загрози банкрутства Альтмана. Проведений аналіз за моделлю Альтмана дає підстави зробити висновок, що досліджуване підприємство не є в зоні ризику банкрутства і перевищує граничні значення настання банкрутства. Отже, підприємство стабільне та ефективно використовує фінансові ресурси.

Другим етапом дослідження ефективності є побудова багатофакторної моделі оцінки ефективності використання фінансових ресурсів ТОВ «Кернел Трейд». В ході виконання аналізу було досліджено вплив фінансових показників на фінансовий стан

та ефективність використання фінансових ресурсів. Моделювання здійснювалося за допомогою програмного пакету Eviews.

Економетрична модель оптимізації фінансових ресурсів підприємства ТОВ «Кернел Трейд» » відображає взаємоз'язок між такими основними елементами ринкового механізму використання фінансових ресурсів: коефіцієнт покриття – current ratio, оборотністю кредиторської заборгованості – accounts payable turnover (apt), коефіцієнтом маневреності власного капіталу – flexibility ratio (fr) , коефіцієнтом співвідношення оборотних і необоротних активів - ratio of current and non-current assets (cnoncr). Результати моделювання, показали про високу пояснювальну здатність моделі, адже коефіцієнт детермінації становить 0,87, тобто модель пояснює на 87% варіацію коефіцієнта заміщення.

Подальше дослідження полягало в побудові моделі для великих компаній аграрного сектору: дві компанії українські та 2 компанії іноземні: ТОВ «Кернел Трейд», «Australian agricultural company», «Weidahuang group», ПрАТ «Миронівський хлібопродукт». Результати, свідчать про високу пояснювальну здатність моделі, адже коефіцієнт детермінації становить 0,73, тобто модель пояснює на 73% варіацію коефіцієнта поточної ліквідності. Для побудови моделі механізму формування і ефективного використання фінансових ресурсів доцільно застосувати показник поточної ліквідності. Найбільш значимий прямий взаємозв'язок для коефіцієнта поточної ліквідності встановлений з такими показниками, коефіцієнт співвідношення оборотних та необоротних активів, коефіцієнт автономії (AR).

Отже, обгрунтовано, що для побудови моделі механізму формування і ефективного використання фінансових ресурсів доцільно застосувати показник поточної ліквідності.

Запропонована модель може бути використана сільськогосподарськими підприємствами з будь-яким рівнем фінансової стабільності для підвищення ефективності використання фінансових ресурсів та прибутковості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бобильова А.З. Фінансовий менеджмент. Проблеми і рішення; справа, Академія народного господарства. Москва, 2016. 336 с.
2. Родионова В.М. Финансы и статистика. Москва, 1995. 430 с.
3. Романенко Т. В. Шляхи удосконалення формування та використання фінансових ресурсів підприємств. Наукові праці. Полтава, 2012. Економічні науки, 2012.С. 248-252
4. Квасницька Р. С. Фінанси підприємств. URL: http://lub-book.net/book_281_glava_3 ТЕМА 1.2. Ponjattja, sutnist .html
5. Про підприємництво: Закон України від 29.01.2020 № 698-ХІІ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/698-12#Text>
6. Бланк И. А. Управление финансовыми рисками. Ника-Центр. Москва, 2016. 448 с.
7. Галанов, В.А. Финансы, денежное обращение и кредит. Москва. ИНФРА. 2009. 416 с
8. Кальченко М. М. Формування та використання фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2014. Вип. 2. С. 65-69. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vsed_2014_2_13
9. Колпакова Г.М. Финансы, денежное обращение и кредит. Москва. ЮРАЙТ, 2012. 538 с.
10. Ковалев, В.В. Финансовый анализ Москва. ФиС, 2013. 432 с.
11. Новашина, Т.С. Экономика и финансы предприятия / Т.С. Новашина. - М.: Синергия, 2014. - 344 с.
12. Косолапова М.В., Свободин В.А. Комплексный экономический анализ хозяйственной деятельности. Москв. Дашков и Ко, 2012. 247 с.

13. Дробозин Л.А. Финансы: Учебник для вузов. Москва. ЮНИТИ, 2014. 527 с.
14. Баканов, М.И., Шеремет А.Д. Теория экономического анализа. Новосибирск: Финансы и статистика, 2011. 257 с.
15. Басовский, Л.Е., Басовская Е.Н. Комплексный экономический анализ хозяйственной деятельности. Москва. ИНФРА. 2014. 366с.
16. Князев, В.Г., Слепов В.А. Финансы. Москва. ИНФРА, 2012. 318 с.
17. Базілінська О. Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика навч. Посіб. Київ. Центр учбової літератури, 2011. 2-ге вид. 398с.
18. Власова Н. О., Мелушов І.Ю. Ефективність формування фінансових результатів роздрібної торгівлі: монографія. Харків. Харківський державний університет харчування та торгівлі, 2008. 259 с.
19. Долинський, В. П. Аналіз господарської діяльності підприємства: навчальний посібник. Міністерство освіти і науки України, КНЕУ. Київ, 2010. 614 с.
20. Л.А. Лахтіонова Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана, м. Київ Наявність власних оборотних джерел фінансування- абсолютний показник фінансової стійкості суб'єктів господарювання у внутрішньому фінансовому аналізі
21. Непочатенко О.О., Мельничук Н.Ю. Финансы предприятий: учебн. метод. Київ. «Центр учебн. литературы», 2013. 504 с.
22. Закоморний С.М. Особливості оцінки фінансового стану підприємства // *Вісник СНАУ, Серія "Фінанси і кредит"*, 2014. №1 (36). С. 24- 28.
23. Міжнародні стандарти фінансової звітності: Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ, МСФЗ для МСП, включаючи МСБО та тлумачення КТМФЗ, ПКТ від 12.03.2013 №929_010- ВР.КІІВ: виданий Радою з Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку, 1 січня 2012. URL: <http://www.minfin.gov.ua/>
24. Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку (МСБО 16). Основні засоби від 01.01.2012 №929_014- ВР.КІІВ: виданий Радою з Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку, 1 січня 2012. URL: <http://www.minfin.gov.ua/>
25. Економічна енциклопедія. URL: <http://www.studentbooks.com.ua>

26. Хрущ Н.А., Доценко В.В. Аналіз сучасних підходів до визначення сутності фінансових ресурсів підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2015. № 3. Т. 3. С. 274-277.
27. Демко І.І. Організаційні підходи до методики аналізу фінансових ресурсів Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. 2014. Вип. 38. С. 116-123. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pprbsu_2014_38_14
28. Бердар М.М. Складові оцінки ефективності управління фінансовими ресурсами підприємств. *Теоретичні та прикладні питання економіки*. 2010. Вип. 21. С. 272-279.
29. Мельник О.М. Облік, аналіз та контроль фінансових ресурсів підприємства в процесі прийняття управлінських рішень. Сучасні проблеми економіки і менеджменту: матеріали міжнар. наук. практ. конф. (Львів, 10-12 листопада 2011 р.). Львів, 2011. Випуск 23.474 с.
30. Угляренко О.М. Формування фінансових ресурсів підприємств (на прикладі підприємств спиртової галузі України). Київський національний економічний ун-т: дис. канд. екон. наук: 08.04.01. Київ, 2005.
31. Петренко Н.І. Місце та роль аналізу стану пасивів в системі аналізу фінансового стану підприємства. Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. *Серія «Бухгалтерський облік, контроль і аналіз»*. 2012. № 2(23). С. 276-289.
32. Петряєва З.Ф., Іващенко Г.А., Петряєв О.О. Аналітичне забезпечення оцінки фінансових ресурсів підприємства. *Економічний аналіз*. 2015. Т. 19(2). С. 122-129.
33. Шевченко В.О. Напрямки використання фінансових ресурсів підприємств. Європейські перспективи. 2014. № 5. С. 126-133. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evpe_2014_5_24
34. Глушко А.Д., Філіп М.Ф. Науково- методичні підходи до аналізу фінансових ресурсів підприємств. Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського. *Гроші, фінанси і кредит*, 2018. Вп.28. С. 470-474. URL: <http://global-national.in.ua/archive/23-2018/91.pdf>

35. Офіційний сайт компанії Керенл. URL: <https://www.kernel.ua/ua/about/>.
36. Система YouControl — онлайн- сервіс перевірки компаній. URL: <https://youcontrol.com.ua/>.
37. Kernel Holding S.A. FY2020 results and company presentation URL: <https://www.kernel.ua/investor-relations/financial-reports/>
38. Консолідована звітність компанії ТОВ «Кернел Трейд» за 2005 рік. URL: https://www.kernel.ua/wpcontent/uploads/2017/09/Kernel_FY2005_Annual_Report.pdf
39. Консолідована звітність компанії ТОВ «Кернел Трейд» за 2006 рік. URL: https://www.kernel.ua/wpcontent/uploads/2017/09/Kernel_FY2006_Annual_Report.pdf
40. Консолідована звітність компанії ТОВ «Кернел Трейд» за 2007 рік. URL: https://www.kernel.ua/wpcontent/uploads/2017/09/Kernel_FY2007_Annual_Report.pdf
41. Консолідована звітність компанії ТОВ «Кернел Трейд» за 2008 рік. URL: https://www.kernel.ua/wpcontent/uploads/2017/09/Kernel_FY2008_Annual_Report.pdf
42. Консолідована звітність компанії ТОВ «Кернел Трейд» за 2009 рік. URL: https://www.kernel.ua/wpcontent/uploads/2017/09/Kernel_FY2009_Annual_Report.pdf
43. Консолідована звітність компанії ТОВ «Кернел Трейд» за 2010 рік. URL: https://www.kernel.ua/wpcontent/uploads/2017/09/Kernel_FY2010_Annual_Report.pdf
44. Консолідована звітність компанії ТОВ «Кернел Трейд» за 2011 рік. URL: https://www.kernel.ua/wpcontent/uploads/2017/09/Kernel_FY2011_Annual_Report.pdf
45. Консолідована звітність компанії ТОВ «Кернел Трейд» за 2012 рік. URL: https://www.kernel.ua/wpcontent/uploads/2017/09/Kernel_FY2012_Annual_Report.pdf

46. Консолідована звітність компанії ТОВ «Кернел Трейд» за 2013 рік. URL: https://www.kernel.ua/wpcontent/uploads/2017/09/Kernel_FY2013_Annual_Report.pdf
47. Консолідована звітність компанії ТОВ «Кернел Трейд» за 2014 рік. URL: https://www.kernel.ua/wpcontent/uploads/2017/09/Kernel_FY2014_Annual_Report.pdf
48. Консолідована звітність компанії ТОВ «Кернел Трейд» за 2015 рік. URL: https://www.kernel.ua/wpcontent/uploads/2017/09/Kernel_FY2015_Annual_Report.pdf
49. Консолідована звітність компанії ТОВ «Кернел Трейд» за 2016 рік. URL: https://www.kernel.ua/wpcontent/uploads/2017/09/Kernel_FY2016_Annual_Report.pdf
50. Консолідована звітність компанії ТОВ «Кернел Трейд» за 2017 рік. URL: https://www.kernel.ua/wpcontent/uploads/2017/09/Kernel_FY2017_Annual_Report.pdf
51. Консолідована звітність компанії ТОВ «Кернел Трейд» за 2018 рік URL: https://www.kernel.ua/wpcontent/uploads/2018/11/Kernel_FY2018_Annual_Report_.pdf
52. Консолідована звітність компанії ТОВ «Кернел Трейд» за 2019 рік. URL: https://www.kernel.ua/wpcontent/uploads/2019/10/Kernel_FY2019_Annual_Report_.pdf
53. Консолідована звітність компанії ТОВ «Кернел Трейд» за 2020 рік. URL: https://www.kernel.ua/wpcontent/uploads/2020/12/FY2020_Kernel_Annual_Report.pdf
54. Волонтир Л.О. Економетричне моделювання ефективності використання фінансових ресурсів. Тези доповідей VIII Міжнародної науково-методичної конференції. Форум молодих економістів-кібернетиків «Моделювання економіки: проблеми, тенденції, досвід». Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка (Львів, 28-29 вересня 2017). Львів. 2017. С. 58-60.

55. С кем сотрудничают заграничные фермеры: ТОП-10 крупнейших агрохолдингов мира. SEED. 2019. URL: <https://www.seeds.org.ua/s-kem-sotrudnichayut-zagranichnye-fermery-top-10-krupnejshix-agroxoldingov-mira/>
56. КЕРНЕЛ.LATIFUNDIST.COM. 2021. URL: <https://latifundist.com/kompanii/141-kernel-grupp>
57. Сич О.А. Калічак І.І. Дискримінантний аналіз і його застосування в прогнозуванні банкрутства підприємства, *Young scientist*. 2017. №2(42). С.333-339. URL: <https://financial.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/10/78.pdf>
58. Терещенко О.О. Фінансова санація та банкрутство підприємств: Навч. Посіб. Київ.: КНЕУ, 2000. 412 с.
59. Altman, E. I. Financial Ratios, Discriminant Analysis and the Prediction of Corporate Bankruptcy. *The Journal of Finance*, 23(4). 1968. URL: <https://www.raggeduniversity.co.uk/wpcontent/uploads/2016/08/FINANCIAL-RATIOS-DISCRIMINANT-ANALYSIS-AND.pdf>
60. Doing Business. URL: <http://www.doingbusiness.org/rankings>
61. Edward I. Altman, Edith Hotchkiss. Corporate financial distress and bankruptcy. (3rd ed.). *New York: John Wiley & Sons, Inc.* URL: [http://kadamaee.ir/payesh/books-tank/18/Altman%20&%20Hotchkiss%20-%20Corporate%20Financial%20Distress%20and%20Bankruptcy,%203e%20\(2006\).pdf](http://kadamaee.ir/payesh/books-tank/18/Altman%20&%20Hotchkiss%20-%20Corporate%20Financial%20Distress%20and%20Bankruptcy,%203e%20(2006).pdf)
62. Г. Островська, О.Квасовський Аналіз практики використання зарубіжних методик (моделей) прогнозування ймовірності банкрутства підприємств. *Галицький економічний вісник*. 2011. №2(31). С. 99-111 URL: http://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/123456789/1374/2/GEB_2011_v31_No2_G_Ostrovskaya_A_Kvasovskyu-Analysis_of_the_practice_of_using_99.pdf
63. Зарубіжні моделі прогнозування банкрутства підприємств. URL: http://stud.com.ua/44327/menedzhment/zarubizhni_modeli_prognozvannya_bankrutstva_pidpriyemstv

64. Матвійчук А.В. Нечіткі, нейромережеві та дискримінантні моделі діагностування можливості банкрутства підприємств. 2013. №2. С.71-116. URL: <http://oaji.net/articles/2015/1846-1428045809.pdf>
65. Славюк Р.А. Фінанси підприємств. Оцінка фінансового стану підприємства за методикою Бівера. URL: <http://westudents.com.ua/glavy/101951-otsnka-fnansovogo-stanu-pdprimstva-zametodikoyu-bvera-.html>
66. Універсальна дискримінантна модель URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/>
67. Фінанси підприємств. Оцінка ймовірності банкрутства підприємства URL: http://pidruchniki.com/18000102/finansi/otsinka_ymovirnosti_banrutstva_pidpriyemstva_osnovi_rahunku_altmana
68. Шапурова О.О. Моделі оцінки банкрутства та кризового стану підприємств. *Економіка та держава*. 2009. №4. С.59-64. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/4_2009/17.pdf
69. Смирнова, Н. В. Аналіз співвідношення оборотних і необоротних активів сільськогосподарських підприємств. *Економічний аналіз : зб. наук. Праць*. Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету “Економічна думка”. 2014. Т.8. № 2.С. 246-252.
70. Близнюк О. П., Горпинченко А. П. Оцінка ефективності управління фінансовими ресурсами на підприємствах роздрібної торгівлі України. *Проблеми економіки*. 2014. № 3. С.208-219. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pekon_2014_3_28
71. Проскурович О. В., Ястремський О. В., Сорок Л. О. Особливості моделювання фінансового стану промислового. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Економіка і менеджмент*. 2017. Вип. 23(2). С. 47-151. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_eim_2017_23%282%29_33
72. Дорохова Л.М., Недільська Л. В. Оцінка ефективності використання фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств. *Бізнес Інформ*. 2017. № 1. С. 241-246. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2017_1_39

73. Милгром П., Робертс Д. Экономика, организация и менеджмент. С.Пб.: *Экономическая школа*, 1999. Т. 2. 422 с.
74. Rajam R., Zingales L. What Do We Know about Capital Structure? Some Evidence from International Data. *Journal of Finance*. 1995. Vol. 50 P. 1421-1460
75. Ломачинська І.А «Забезпечення фінансового росту підприємств: аналіз світового досвіду і оптимізація в умовах вітчизняної економіки». *Вісник ОНУ*. 2006. Т.11, вип.8. URL: <http://dspace.onu.edu.ua:8080/bitstream/handle/123456789/17650/65-79.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
76. Ковальчук Н.О Концептуальні засади оптимізації структури капіталу вітчизняних підприємств. *Економічний простір*. 2017. №117. URL: file:///Users/natalia/Downloads/ecpros_2017_117_16.pdf
77. Рогач О. І. Міжнародне короткострокове фінансування транснаціональної фірми. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія : Міжнародні відносини*. – К. : КНУ імені Тараса Шевченка ; ВПЦ «Київський університет». 2002. Вип. 22. С. 91-94
78. Уолш К. Ключевые показатели менеджмента. М.: Дело, 2000. С. 146-147.
79. Абалкин Л. И. Диалектика социалистической экономики. М.: Мысль, 1981. 351с.
80. Авдеенко В.Н., Котлов В.А. Производственный потенциал промышленного предприятия. Экономика. Москва, 1989. 240 с.
81. Эрнандо де Сото. Загадка капитала. Почему капитализм торжествует на Западе и терпит поражение во всем остальном мире. Пер. с англ. Б. Пинскер, науч. ред. Р. Левита. Монография. ЗАО «Олимп-Бизнес», 2004. 69 с.
82. Дармилова Ж. Д., Колесников Ю. С. Локальные ресурсы регионов в эпоху глобализации: возможности и проблемы капитализации. Социально-гуманитарные знания. 2007. №5. С. 99-116.
83. Туровец О.Г. Проблемы развития организации производства при переходе к постиндустриальной экономике. Организатор производства. 2006. №1. 129 с.

84. Плехова Е.О. Анализ внешних резервов развития промышленных предприятий в постиндустриальной экономике. Экономический анализ: теория и практика. 2008. №3. С. 54-57.
85. Маркс К. Капитал. Критика политической экономии, Т. 2, кн. II: Процесс обращения капитала. Полит-издат. Москва, 1974. Т. 2, кн. II.С. 77.
86. Козоріз, М. А., Сторонянська М. А. Функції капіталізації в забезпеченні ефективного розвитку підприємств. Тези доп. і повідом. Міжнар. наук.-практ. конф. «Капіталізація підприємств та фінансових організацій: теорія і практика» (Донецьк, 27 травня 2011 р.). НАН України .Інститут економіки промисловості. Донецьк, 2011. С. 107-108
87. Корнеєв, В. В. Перспективи капіталізації ринків та відновлення вартості активів у посткризовий період. Тези доп. і повідом. Міжнар. наук.-практ. конф. «Капіталізація підприємств та фінансових організацій: теорія і практика» (Донецьк, 27 травня 2011 р.). НАН України. Інститут економіки промисловості. Донецьк, 2011. С. 111-112.
88. Ажаман І. А. Жидков О. І. Сутність та структура економічного потенціалу підприємства. *Економіка та держава*, 2018. №4. С. 22-25.
89. Анчишкин А.И. Прогнозирование роста экономики. Экономика. Москва. 1996. 98 с.
90. Афанасьєв М.В., Білоконенко Г.В. Економічна діагностика: навч. метод. посіб. ВД «ІНЖЕК» Харків. 2007. 296 с.
91. Герасимчук В. Г. Розвиток підприємств: діагностика, стратегія, ефективність. Київ.: Вища шк., 1995. 265 с.
92. Горбунов Э. Экономический потенциал развитого социализма. *Вопросы экономики*, 1981. №9. С. 97-106.
93. Гусев С.А., Красникова Д.А., Лозовая В.В Логистические подходы к организации производства. *Вестник Саратовского государственного технического университета*. 2010. №1, Т. 2, С. 121-126.
94. Дзюбинська Х. М., Шашина М. В. Обґрунтування необхідності виявлення факторів впливу на рівень виробничого потенціалу підприємств. Матеріали II

- Міжнародної науково-практичної конференції (м. Запоріжжя, 15-16 грудня 2017 р.) «Сучасні тенденції в економіці та управлінні» / Запоріжжя: ГО «Східноукраїнський інститут економіки та управління», 2017. С.18
95. Дзюбинська Х. М., Шашина М. В. Оцінювання ефективності управління виробничим потенціалом підприємства за його складовими. *Економічні студії*. 2018. №4.
 96. Дзюбинська Х. М., Шашина М. В. Проблема оцінювання ефективності управління виробничим потенціалом підприємства. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Львів, 27 жовтня 2018 р.) «Інвестиційно-інноваційні моделі розвитку підприємств в умовах сучасної нестабільності». Львів: Львівська економічна фундація. 2018.
 97. Дзюбинська Х. М., Шашина М. В Соціально-економічні фактори впливу на рівень виробничого потенціалу підприємств. *Регіональна економіка та управління*. 2017. №5, С. 53-57
 98. Донец Ю.Ю. Эффективность использования производственного потенциала. Знание. Київ. 1978. 123 с.
 99. Дубровин И.А. Организация и планирование производства на предприятиях. Учебное пособие Москва.: МГУПБ, 2000. 237 с.
 100. Круша П.В., Шелехова К.В. Економіка підприємства (Книга 1) Київ.: Політехніка, 2011. 660 с.
 101. Круша П.В., Шелехова К.В. Економіка підприємства (Книга 2). Київ.: Політехніка, 2011. 630 с.
 102. Калина А.В., Котвицький А.А., Стожок О.З. Економіка підприємства: Навч. посіб. Київ.: Знання України, 2007. - 324 с.
 103. Економічна енциклопедія: У трьох томах. Т. 3 /Редкол.: ...С.В. Мочерний (відп. ред) та ін. - К.: Видавничий центр «Академія». 2002.Т 3. 952 с.
 104. Касперович, С.А., Коновальчик С.А. Организация производства и управление предприятием: учеб. пособие для студентов технических. Минск: БГТУ, 2012. 344 с.

105. Коваль Л. В. Економічний потенціал підприємства: сутність та структура. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*, 2010. №690: Логістика. С. 59-65.
106. Копылов Е.А. Оперативное планирование и управление производством как фактор эффективного формирования и использования оборотных средств. Организатор производства. Москва.: *Экономика и финансы*. 2004. № 4, С. 27-28.
107. Краснокутська Н.С. Потенціал підприємства: формування та оцінка: Навч. посібник. Центр навчальної літератури. Київ. 2005. 352 с.
108. Крикавський Є.В. Логістика для економістів. Львів: Вид-во національного університету "Львівська політехніка", 2004. 448 с.
109. Кузнєцова Т.В., Красовська Т.В., Подлевська Ю.В. Управління потенціалом підприємства: Навчальний посібник. Рівне: НУВГП, 2016. 195 с.
110. Кулиш С.М. Исследование развития современных представлений о категории «экономический потенциал» и основные направления формирования его концепции. *Вестник экономики, права и социологии*. 2015. №1, С.32-34.
111. Лапенков В.И., Сангадиев З.Г. Технично-економічний аналіз діяльності підприємства: Учебное пособие. Улан-Удэ.:Изд-во ВСГТУ, 2000. 240 с.
112. Лапін Е. В. Економічний потенціал підприємства. Суми: Университетская книга, 2002. 309 с.
113. Лісовенкова І. М. Виробничий потенціал підприємства: методологічні підходи. *Економічний вісник НГУ*. 2011. №2. С. 47-55.
114. Лобов Ф.М. Оперативное управление производством. Ростов н/Д: Феникс, 2003. 160 с.
115. Логистика: Учебник / Под ред. Б.А. Аникина. 3-е изд., перераб. и доп. Москва: ИНФРА-М, 2002. 367 с.
116. Лукинов И., Онищенко А., Пасхавер Б. Аграрный потенциал: исчисление и использование. *Вопросы экономики*, 1988. №1. С. 12-21.
117. Мейер М.В. Оценка эффективности бизнеса. Москва.: Вершина, 2004. 272 с.

118. Мерзликина Г.С. Шаховская Л.С. Оценка экономической состоятельности предприятия: монография Волгоград: ВолгГТУ, 1998. 265 с.
119. Мец В.О. Економічний аналіз фінансових результатів та фінансового стану підприємства: Навч. посіб. Київ.: Вища школа, 2003. 278 с.
120. Лукинського В.С. Модели и методы теории логистики: учеб. пособие / под ред. В.С. Лукинського; 2е изд. СПб.: Питер. 2007. 448 с.
121. Новицкий Н.И. Организация производства на предприятиях. М.: Финансы и статистика, 2001. 392 с.
122. В. Н. Лазарев. Организационный потенциал предприятия: учебное пособие / сост. : В. Н. Лазарев, Е. В. Пирогова, М. В. Кангро. - Ульяновск: УлГТУ, 2016. 190 с.
123. Организация производства и управление предприятием: Учебник / Туровец О.Г., Бухалков М.И., Родинов В.Б. и др.; Под.ред. О.Г. Туровец 2-е изд. - Москва: ИНФРА-М, 2009. 544 с.
124. Підтримка конкурентоспроможного потенціалу підприємства / А. Е. Воронкова, В. П. Пономарьов, Г. І. Дібніс. - Київ.: Техніка, 2000. 152 с.
125. Распопов В.М. Управление изменениями: учеб. пособие. Москва.: Магистр, 2008. 238 с.
126. Свободин В. Потенциал сельскохозяйственного предприятия и оценка эффективности его использования. *Вестник статистики*, 1984. №10. С. 7-9.
127. Скоробогата Л.В. Оцінка та технології обліку економічного потенціалу діяльності підприємств. дис. к.е.н.: 08.06.04. Київ, 2005. 220 с.
128. Смолякова И.И. Подходы к определению и оценке производственного потенциала сельскохозяйственных организаций / Исследования и разработки в области машиностроения, энергетики и управления: материалы XIII Междунар. науч.-техн. конф. студентов,
129. Толпежников Р.О. Методика оцінювання виробничого потенціалу підприємства. *Економіка і регіон*. 2012. №6, С.102-106.
130. Туровец О.Г. Эволюция производственных систем в условиях становления инновационной экономики /Организатор производства, 2008. № 2. С. 69-73.

131. Управление проектами: Пер. с англ. / Под ред. А. И. Кочеткова и др. - СПб., 1993.
132. Цал-Цалко Ю.С. Фінансова звітність підприємства та аналіз: Навч. Посіб. Київ, 2003. 278 с.
133. Черников Д. Эффективность использования производственного потенциала и конечные народнохозяйственные результаты. *Экономические науки*, 1981. № 10, С. 89-97.
134. Шевченко Д.К. Проблемы эффективности использования экономического потенциала. Владивосток. 1984 с.

Додаток А
Баланс ТОВ «Кернел Трейд»

	2016	2017	2018	2019	2020
ASSETS					
CURRENT ASSETS:					
Cash	60372	143392	132018	76801	369117
Trade accounts receivable, net	75207	87192	92355	183196	215279
Prepayments to suppliers and other current assets, net	52983	82701	113342	129822	148916
Taxes recoverable and prepaid, net	130378	135257	114695	118575	132748
Inventories	200213	386660	368453	357610	303402
Biological assets	190312	256247	289436	309030	252184
Total current assets	720467	1120688	1204269	1256432	1531017
NON-CURRENT ASSETS:					
Property, plant and equipment, net	538728	569714	588127	764686	984368
Intangible assets, net	36818	104861	104466	114942	68085
Goodwill	121912	114110	103691	107735	123487
Other non-current assets	11049	31733	134562	155732	101298
Total non-current assets	788355	88395	1006245	1207168	1633686
TOTAL ASSETS	1509355	2009083	2210514	2463600	3164703
CURRENT LIABILITIES:					
Trade accounts payables	41910	52776	73629	136043	87508
Advances from customers and other current liabilities	76945	88665	104898	104976	170534
Short-term borrowings	179615	131679	224773	183692	44581
Current portion of long-term borrowings	74835	2782	2811	1233	6871
Total current liabilities	373305	293851	475516	479760	412593
NON-CURRENT LIABILITIES:					
Long-term borrowings	81841	5562	2812	63680	172403
Obligation under finance lease	2275	2902	7710	5230	
Corporate bonds issued					
Deferred tax liability	17143	24865	19570	29010	24449

Other non-current liabilities	37736	30646	32506	43843	2230
Total non-current liabilities	138995	557623	557394	637814	1257987
SHAREHOLDERS' EQUITY:					
Share capital	2104	2164	2164	2164	2219
Additional paid-in capital	39944	39944	39944	39944	39944
Revaluation reserve	43815	43815	43815	62249	62249
Translation reserve	-691885	-707458	-724054	-734396	697555
Retained earnings	1130890	1285671	1318872	1489946	1584331
Total shareholders' equity	995329	1153028	1170733	1350946	1492123

Продовження Додатку А

	2016	2017	2018	2019	2020
MINORITY INTEREST	1726	4581	6871	-4920	1456
Total equity	997055	1157609	1177604	1346026	1494123
TOTAL LIABILITIES AND SHAREHOLDERS	1509355	2009083	2210514	2463600	3164703

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності [49-53]

Додаток Б

Звіт про фінансові результати ТОВ «Кернел Трейд»

	2016	2017	2018	2019	2020
Revenue	1988520	2168931	2403003	3992133	4106780
Cost of sales	-1548474	-1722756	-2107677	-3653762	-3623812
Gross profit	460180	443300	314025	347511	461989
Other operating income	44617	40684	59092	28228	7017
Distribution costs	-158323	-159022	-153553		
General and administrative expenses	-59284	-59923	-79999	-106532	-131730
Operating profit	287190	265039	139565	269207	337276
Finance costs	-57121	-62280	-65099	-82319	-147220
Foreign exchange gain, net	30442	-2729	5375	12860	-1012
Other income, net	-16608	-1452	-30980	-8376	-50524
PROFIT BEFORE INCOME TAX оподаткування	247789	197439	50054	190406	144825
Income tax benefit profit	243879	178603	55954	178504	122750
After income tax minority	243879	176243	52143	189464	117865
Net profit	226844	178603	55954	178504	122750
Total comprehensive income for the year	124343	162897	39380	188708	154944

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності [49-53]